

VATAN

SİYASİ VE KÜLTÜREL DERGİ

GÜNEŞİ

- VATAN GÜNEŞİN'DEN
- UMUT, ZULME ÜSTÜN GELİYOR;
DAYATILAN SAVAŞI KAZANMAK
GEREKİYOR!..
- URFAN ALPARSLAN VE ULUDERE
ŞEHİTLERİ
- KÜRDİSTAN'DA KAPİTALİZMİN
GELİŞMESİ
- YENİ POLİTİK DÜŞÜNCE
ve GÜNÜMÜZ GERÇEKLİĞİ (II)
- BİZ İNSANLARA İNANIYORUZ
FİDEL COSTRO
- OKUYUCU MEKTUPLARI
- KÜRDİSTAN TARİHİNDEN SAYFALAR (II)
- YAYININ İŞLEVİ VE İŞLEVSİZ YAYINLAR

SAYI: 2

EKİM 1989

2500 TL (KDV DAHİL)

www.arsivakurdi.org

Fırat - Dicle Yayıncılık Ltd.
Şti. Adına Sahibi:

Rifat SEFALİ

Yazı İşleri Müdürü:
Rifat EROĞLU

Merkez: Alemdar Mah. K.
İsmail Gürkan Cad. Yavuz Han.
No: 3/9 Cağaloğlu/İST.

Yazışma Adresi:

Fırat-Dicle Yayıncılık Ltd. Şti.
P.K.285
34433 Sirkeci-İST.
Tel : 512 80 60

Yurt İçi Hesap No:

İş Bankası Cağaloğlu Şb:
147 816

Döviz Tevdiat Hesabı:

İş Bankası Cağaloğlu Şb: 1940

Yurt Dışı Temsilcilikleri:

İsveç : Özcan Karataş
F. Almanya : Yaşar Uçar
Danimark : Mustafa Aydılek
Fransa : Kazım Delen
İsviçre : A. Doğan
Ortadoğu : Alan Kurmanç

Abone koşulları

Yurt İçi Yıllık : 25.000 TL
Yurt Dışı Yıllık : 60 DM

İlan Tarifesi :

İç Kapak : 250.000 TL.
İç Sayfa : 200.000 TL.
1/4 Sayfa : 50.000 TL.

Dizgi :

Dizayn Dizgi - 513 17 93

Baskı : Uygun Gazetecilik ve
Matbaacılık

Dağıtım : Hürriyet Holding A.Ş.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No:</u>
Vatan Güneşin'den.....	2
Umud, Zulme Üstün Geliyor; Dayatılan	
Savaşı Kazanmak Gerekıyor !.....	3
Urfan ALPARSLAN ve Uludere Şehitleri.....	6
Kürdistan'da Kapitalizmin Gelişmesi.....	12
“Yeni Politik Düşünce” ve Günümüz Gerçekliği II	23
Biz İnsanlara İnanıyoruz.....	38
FİDEL CASTRO	
Avrupadan Haberler.....	46
Okuyucu Mektupları.....	49
Kürdistan Tarihinden sayfalar II	50
Yayının İşlevi ve İşlevsiz Yayınlar.....	69
Şiir Köşesi.....	77
Basın Açıklaması	79
Silopi Olayı.....	80

Vatan Güneşi'nden Merhaba,

2. sayımızla yine beraberiz. 1. sayımız çıkar-çıkamaz toplatıldı. Yazı İşleri Müdürümüz R. EROĞLU Devlet Güvenlik Mahkemesine götürüldü ve Dergimiz hakkında dava açıldı.

Topyekün halkımızın düşman ilan edildiği, devrimci basının baskı, yasak ve ceza tehditleriyle susturulmak istendiği günümüz koşullarında, kimliğimizi sorgulamamamız; toplumsal ve kültürel değerlerimizi gün ışığına çıkarmaya çabalamamızın "suç" sayılacağını biliyorduk. Nitekim öyle de oldu.

Ne var ki, birinci sayımızda da belirttiğimiz gibi, "zulüm ve sömürü düzeninin 'yasa ve yasaklar', toplumsal gelişmenin yasalarıyla ve hatta bizzatihi kendisiyle çelişiyor". Örneğin, baskı ve engellemelerle çıkışımızı engellemek isteyenler, şimdi de toplatma kararları ve ceza tehditleriyle kitlelere ulaşmamızın önüne geçmek istiyorlar. Ama birincisini başaramayanların, kitlelere ulaşmamızı, yığınların istem ve arzularına tercüman olmamızı, engellemeleri de pek kolay olmayacaktır. Hem bugün, dünden daha güçlüyüz. Yurdun dört-bir yanından, cezaevlerinden, Ortadoğu, Batı Avrupa, ve İskandinav ülkelerinden, dayanışma mektupları alıyoruz. Şimdiye kadar yüzlerce mektup aldık: Kimileri, mektuplarında bizlerle dayanışma içinde olduklarını belirtiyor, kimileri de, dergimize abone olmak istiyorlar, bunların bazılarını yayınlıyoruz.

Ayrıca onlarca kişi, telefon ve yazdıkları mektuplarla, Dergimizin gönüllü muhabirliğini ve temsilciliğini üstlenmek istiyorlar. Özellikle Ortadoğu, İskandinav ve Batı Avrupa ülkelerinde temsilciliğimizi üstlenen arkadaşlar, gücümüze güç katıyorlar.

Yalnız olmadığımız görülüyor. VATAN GÜNEŞİ'ni susturmak isteyen "yasa ve yasaklar", değişik toplum kesimlerini ve farklı mücadele alanlarından yükselen protestoları karşısında buluyor. Anti-Demokratik "yasa ve yasaklarla" cebelleşmek, önümüzde görev olarak duruyor.

Mücadele kızışıyor, devrimci süreç derinleşiyor. Ferhat DİCLE, "Umut, zulme üstün geliyor; dayatılan savaşı kazanmak gerekiyor" diyor. Ayrıca Ferhat DİCLE'nin, "Yeni Politik Düşünce ve Günümüz Gerçekliği" konulu değerlendirilmesi bu sayımızda da devam ediyor.

Yine bu sayımızda, Yılmaz SAĞYER'in Ortadoğudan gönderdiği biz yazı yer alıyor. "Urfan ALPARSLAN ve Uludere Şehitleri Mücadelemizde Yaşıyorlar" başlıklı yazısıyla SAĞYER, tarihsel bir olayı açıklığa kavuşturmaya çalışıyor. Ayrıca Urfan ALPARSLAN, katledilişinin birinci yıldönümü nedeniyle Dergimizin arka kapağında da anılıyor.

Birinci sayımızda yayınlanan "Kürdistan'da Ulusal Sorun" konulu teorik incelemesi ilgi ile izlenen Yezdan FIRAT, bu sayımızda "Kürdistan'da Kapitalizmin Gelişmesi"ni inceliyor. Sözkonusu araştırma kapsamlı bir çalışmayı içeriyor.

Küba devrimi lideri Fidel CASTRO ile yapılan röportaj "ve Komünistler ve Asya-Pasifik Bölgesinin Sorunları" konusundaki tartışmalar, bu sayımızın çeviri yazılarını oluşturuyor.

Botan AMEDİ'nin "Kürdistan Tarihinden Sayfalar" konulu araştırması devam ediyor.

.3. Sayımızda buşmak üzere!..

UMUT, ZULME ÜSTÜN GELİYOR; DAYATILAN SAVAŞI KAZANMAK GEREKİYOR!..

Ferhat DİCLE

Faşizm, iktidarda 9. yılını doldurdu; 10. yılına giriyor. 12 Eylül 1980'den bu yana, Kürdistan ve Türkiye'de çok şey değişti. Ve generallerin "kurtarıcılığı", hemen hemen tüm halk kesimlerinde inandırıcılığını yitirdi.

Generaller, dokuz yıl önce iktidara elkoyduklarında, ekonominin düze çıkarılacağını, "anarşi" ve "terör"ün önleneceğini; "ülke"de huzur ve istikrarın sağlanacağını söylemişlerdi. Aradan dokuz yıl geçti. Ama ne ekonominin yapısal bunulama aşılabildi ve ne de "ülke" huzur ve istikrara kavuştu. Tam tersine, ekonominin yapısal bunulama derinleşti; Türkiye ve özellikle Kürdistan kan gölüne dönüştürüldü.

DİE verilerine göre 21 milyon kişinin yıllık geliri 500 doların altında. Dış borçlar, 50 milyar doları buluyor. İşsizlik oranı, diplomalı işsizlerle birlikte, %20'yi aşıyor. Gelir dağılımındaki dengesizlik, sınıflar arasında korkunç bir uçurum meydana

getiriyor ve sınıflar arası çelişkiler keskinleşiyor. Yoğunlaşan grevler, artan işçi eylemleri, küçük ve orta köylülüğün yükselen protestoları ve çığ gibi büyüyen işsizler ordusunun kabaran nefreti, keskinleşen çelişkilerin yapılarında taşıdığı tehlikenin boyutlarına işaret ediyor.

Diğer yandan, 1982 Anayasası, Yök, Basın Yasası ve benzer "yasal" düzenlemeler eşliğinde dayatılan yasaklar, "ülke"nin dörtbir yanında kurulan işkence tezgahları, "anarşi" ve "terör"ün önlenmesi adı altında "meşrulaştırılan" devlet terörü de, beklenen sonucu vermedi. İşkence, insanlık onurunun yenilmezliğiyle; faşist yasa ve yasaklar, değişik toplum kesimlerinde söz konusu yasa ve yasakları tanımayan açık kavgayla ve Kürdistan halkına dayatılan savaş, direnişle karşılaşılıyor.

Yeni "Ayak Sesleri" Duyuluyor.

Ama Umut, Zulme Üstün Geliyor.

Evren ile Özal diktatörlüğünün ekonomi-politikası iflas etti. Derinleşen ekonomik bunalım, ciddi siyasal krizlere dönüşüyor. Karşısını doğurmakta gecikmeyen baskı ve terör, Kürdistan halkına dayatılan savaşın beraberinde getirdiği açmazlar, krizi daha bir derinleştiriyor. Büyüyen kriz, egemen sınıfın saflarında acz üretiyor. Hükümet ve burjuva muhalefetin büyüyen sorunlar karşısındaki çözümsüzlükleri, "lünpenlerin didişmeleri"ni andıran kısır polemikleri, asker ve sivil yöneticiler arasında derinleşen tartışmalar, derinleşen krizin ürettiği aczi ifade ediyor. Türkiye'de yeni "ayak sesleri" hep böylesi dönemlerde duyuluyor. Genel Kurmay Başkanının son çıkışları, bir bakıma yeni "ayak sesleri"ni seslendiriyor. Kürdistan ve Türkiye halklarına, devrimci-yurtsever güçlerine karşı yeni saldırıların hazırlıkları yapılıyor. Kürt halkı bunun için toptan düşman ilan ediliyor.

Ne var ki, 12 Eylül rejiminin 10. yılına girmesine ve Türkiye'de yerleşik geleneğe (Her on yılda bir gelen askeri müdahale geleneğine) rağmen, evdeki hesap pazara pek uymuyor. Çünkü, her şeyden önce askerler hala iktidarda ve 1980 müdahalesinin "gerekçe" yapılan "anarşi" ve "terör"ün kaynağı ve Kürdistan halkımıza dayatılan savaşın toplumumuzun bağrında açtığı derin yaraların bir numaralı sorumlusu durumundalar ve geniş halk kitleleri, dünün "kurtarıcıları"ni artık çok iyi tanıyor; hatta bu günün

suçluları olarak yargılamak istiyorlar. İkincisi 12 Eylül rejiminin doruğa vardığı baskı ve teröre rağmen, umut, kan ve zulme üstün geliyor. Devrimci-yurtsever hareketler ağır darbeler yedi. Ama ulusal kurtuluş ve sosyalizm davası yenilmedi. Cezaevlerinde, yüzlerce devrimcinin kanı, canı ve sakatlığı pahasına geliştirilen direniş zindanların duvarlarını çatlattı; tutsak ailelerini, geniş kitleleri ve Avrupa'nın kamoyunu sardı. Cezaevleri, işkence, baskı ve soysuzlaştırmaya karşı etkin mücadele odakları haline geldi. "Bölücü", "eşkiya", "hain" vb. diye kurşunlanıp çöplüklere gömülen U. ALPARSLAN'lar, M. KORKMAZ'lar, K. ÇELİK'ler, halkımız ve demokratik kamuoyu nezdinde kahramanlaştılar. İşçi sınıfı, emekçi yığınları, gençlik ve Kürdistan halkımız faşizmin ve sömürgeciliğin ürettiği açlık, yoksulluk, ahlaksızlık, baskı ve terörle cebelleşerek dostlarını ve düşmanlarını daha iyi tanıdılar; mücadelede deneyim biriktirdiler. Belli bir toparlanma döneminden sonra yeniden mücadele sahasına inen devrimci yurtsever güçler bugünde geniş emekçi yığınlarla güçlü bağlar kuramamış ve geniş birlikler oluşturamamış olsalar bile, tarihten devr alınan ve son 9 yıllık direniş, mücadelenin deneyimleriyle zenginleşen büyük bir mirasa ve kazanılan belirli mevzilere sahipler. Bu bakımdan, yeni bir müdahale, kazanılan mevzilerde de daha güçlü direnişlerle, farklı toplum kesimlerinin yığınsal tepkileriyle

karşılaşacak ve bir fiyaskodan öteye gitmeyecektir. Üçüncüsü, müdahale özlemcileri, böyle bir kalkışma halinde gerekli dış desteği de bulamayacaklar. ABD, bugünkü ortamda böyle bir şeye yeşil ışık yakmıyor. Kaldı ki yaksa bile, AET'ye girmek için çırpınan Türkiye'yi uluslararası alanda tecrit olmaktan kurtaramaz. Fakat bu durum, "yeni ayak sesleri"ni hafife almak anlamına gelmiyor. Pusuya yatanlar fırsat kolluyorlar. Bunu, gözden uzak tutmamak gerekiyor.

Umudu, Maddi Gerçekliğe Dönüştürmek; Dayatılan Savaşın Kazanmak Hayati Önem Arzediyor!

TC. Kürdistan'da, topyekün içsavaşa hazırlanıyor. "Yeni ayak sesleri"ni seslendiren isterik çığlıklar, bir yönüyle de, buna işaret ediyor. Kürdistan halkımıza dayatılan savaş yeni bir aşamaya getiriliyor. Kürdistan ulusal kurtuluş güçlerini odağına alan ve giderek Türkiye demokrasi güçlerini hedefleyen kapsamlı ve çok yönlü saldırılar, böyle bir aşamaya denk düşüyor. Kürt halkının toptan düşman ilan edilmesi, Özal'ın cezaevleri direnişlerine karşı İrlanda'yı anımsatması, Mit-Kontrgerilla ve "özel timler"in Filipinler'de uygulanan "düşük yoğunluklu savaş" stratejisi ürünü olan provakatif saldırılara hız vermeleri, Irak'tan "ithal" edilen politikaların hayata geçirilmesi ve Saddam'ın vasiliğine soyunan kimi asker yöneticilerin açıklamaları, yeni haçlı seferlerinin kapsamlı boyutları, özü ve biçimleri hakkında

birçok şeyi açıklığına kavuşturuyor. BASK ülkesinde İrlanda, Korsika, Filipinler, İran ve Irak'ta yürütülen haksız ve çirkef savaşların deneyimlerinden elde edilen bulgular, Kuzey Kürdistan'da bir bütünlük içinde uygulanıyor. Bölge valiliği, Türk ordusunun üçte-birinin Kürdistan'da konumlandırılması, Korculardan oluşan **cahş** örgütlenmesinin yetkinleştirilmek istenmesi, mit-kontrgerillalar ve "özel timlerin" güçlendirilmesi, sürgün ve kıyımların gündemleştirilmesi, ormanların yakılması, "sınır" yöreleri ve gerillaların barınmalarına elverişli kırsal alanların boşaltılması da bunu gösteriyor.

Topyekün bir savaşla karşı karşıyayız. Dozu arttırılan "sopa"nın yanında havucun verilmesi nesnel gerçekliği değiştirmiyor. Aksine, "sopa ve havuç" politikası konjoktürel duruma uygun düşüyor. Ve aynı zamanda Kürdistan'da yürütülen amansız savaşın kamufle işlevi görüyor. Umudun kan ve zulme üstün gelmesi ise, tek başına dayatılan savaşın kazanmaya yetmiyor. Umudu birleşik maddi bir güce dönüştürmek; birleşmek ve dayatılan savaş hattına mevzilenmek; hayatın her alanında alternatif politikalar üretmek; tarihin şu ya da bu şekilde tekerrür ettirilmesine olanak vermemek için sorumluluklarımızı şimdiden kavramak hayati önem arz ediyor.

Dayatılan topyekün savaşın kazanmak için ileri!..

U. ALPARSLAN VE ULUDERE ŞEHİTLERİ MÜCADELEMİZDE YAŞIYORLAR

Yılmaz SAGYER

Değerli VATAN GÜNEŞİ yöneticileri, U. Alparşlan ve Uludere şehitlerimizi, ölümlerinin 1. yıldönümünde anıyoruz. Anma, hatırlama, yaşama ve yaşatma anıdır. Böyle bir anı ya da olayı, hatırlamak, yaşamak ve yaşatmak herşeyden önce O'nu önemi ve genişliği içinde bilince çıkarmayı gerektirir. Hele böyle bir olay kimi çevrelerce çarpıtılmak isteniyorsa, bu daha bir önem kazanır; daha doğrusu tarihsel bir görev halini alır. İşte, ben bu yazıyla, böyle bir görevi yerine getirmeye çalışıyorum. Yayınlamanız, beni sevindirmenin ötesinde, tarihsel öneme sahip bir olayı açıklığa kavuşturmaya katkıda bulunacaktır.

URFAN ALPARSLAN'IN YAŞAMI VE MÜCADELESİ

Urfan Alparşlan, 1945 yılında Ağrı Mirangi köyünde doğdu. İlköğrenimini burada tamamladı. Daha sonra Alparşlan yatılı İlköğretmen okulunda öğrenimine devam etti. 1967 yılında mezun oldu ve ilkokul öğretmeni olarak çalışmaya başladı. Evli ve iki çocuk babası olan U. Alparşlan, 1973 yılında İstanbul Atatürk Eğitim Enstitüsüne girdi. 1975 yılında eğitim enstitüsünü bitirdi ve tekrar öğretmenliğe döndü. O, öğretmenlik yıllarında devrimci çalışmalarından ötürü sık sık sürgün edildi. Ama yılmadı.

Yiğitliği, alçakgönüllülüğü ve dürüstlüğü ile arkadaşlarının, devrimci ve yurtsever çevrelerin sevgi ve saygısını kazanan U. Alparşlan, 1979 yılında yapılan ara seçimlerde yine bu çevrelerce, Ağrı Belediye Başkanlığına aday gösterildi. Ve Asker-polis desteğindeki faşist milis güçlerinin saldırılarına, TC ve cümle burjuva partilerinin komplo ve entrikalarına rağmen seçimlerden zaferle çıkıldı.

Fakat sömürgeci, faşist ve gerici güçler, U. Alparşlan'ın şahsında somutlaşan bu zaferi hazmedemediler; saldırı ve provakasyonlarını yoğunlaştırdılar. U. Alparşlan, bir defasında 75 arkadaşıyla birlikte olmak üzere iki kez tutuklandı. Ardından suikaste uğradı ve ağır bir şekilde yaralandı. Ne ki, bu ve benzer saldırılar O'nu yıldırmadı; tersine biletti. O, Belediyeyi kısa sürede faşistlerden arındırdı; belediye hizmetlerini gecekondu mahallelerine götürmeye öncelik verdi; karaborsacılarla ve vurgunculara karşı savaş açtı ve kuyruklara son verdi. Ayrıca O, bütün bu çalışmalarını

politik mücadelesiyle birleştirdi ve kollektiviteye sonuna kadar bağlı kaldı.

Seçim zaferinin kısa süreye sığdırılan devrimci çalışmalarla geliştirilmesi ve belediyenin devrimci bir mevziye dönüştürülmesi, TC'ni ve işbirlikçi güçleri iyice tedirgin ediyordu. Nitekim, U. Alparslan, 12 Eylül 1980'den birkaç gün önce zamanın iç işleri bakanı tarafından "görevden alındı". Fakat U. Alparslan, antik halkla bütünleşmişti; O'nu, görevden almak" da çözüm değildi... Çünkü bu, daha büyük olaylara; radikal eylemlere neden olacaktı. Ne var ki, tam böyle bir dönemde, sömürgeci-faşist cunta iktidara el koydu ve bu sürecin önünü aldı. Bunun üzerine U. Alparslan, o günkü örgütü TKSP'nin kararıyla İran Kürdistan'ına çıkarıldı.

Kek Serdar Onurlu Bir Önder ve Büyük Bir Komutandı!..

U. Alparslan, diğer adıyla Serdar Ararat, örgütü içinde ve arkadaşları arasında kendisine duyulan sevgi ve saygıdan ütüü Kek Serdar olarak anılırdı. Kek Serdar, örgütlü mücadeleye katılmakla birlikte çok yönlü bir savaşım içinde kendisini buldu. Düşmanın amansız saldırılarını, oportünizmin komplo ve tertipleri izledi. 12 Eylül'ün yaşattığı yenilgi döneminin ürettiği umutsuzluk ve çürüme bütün bunlara tuz-biber ekti. Ama O, soğukkanlılığını kaybetmedi; değişen koşullara karşı yığıtçe direndi; sürecin dayattığı tarihsel görevleri büyük bir öngörüyle ve zamanında kavradı.

Dönem, gerçekten çok zor bir dönemdi. Oportünizm açısından sözkonusu zorluklar nimet sayılıyordu! Çünkü örgütü ele geçirmek ve O'nu, devrimci öğelerden arındırmak daha bir koyalaşıyordu. Oportünizm, tasfiye sürecini örgütü Avrupa metokpollerine çekme çabalarıyla birleştirildi. Ve mücadeleden çekilmenin "teori"sini yapamaya başladı. Böylece, "bitten-pireden kırılanların" feryatları kesildi; "rahatsız olanların rahatsızlıkları" giderildi. İşte, Serdar Ararat'da bu dönemde İsveç'e çıkarıldı. Fakat, ne oportünizmin izzet ve ikramları ve ne de İsveç devletinin sunduğu "sefil" yaşam olanakları, O'nu, inanaçlarından ve mücadelesinden uzaklaştırmadı. Kek Serdar, vatanına ve halkına karşı duyduğu derin sorumluluk, ulusal kurtuluş ve sosyalizm davasına olan sarsılmaz inancıyla, binbir zorluk ve engelle cebelleşmeyi öngören devrimci mücadele yolunu seçti.

Kek Serdar, sömürgeci buyunduruğa karşı mücedesini oportünizme ve reformizme karşı mücadeleyle birleştirdi. TKSP-Roje Welat hattının yaratılmasında ve Tevgera Sosyalist a Kurdistanê (TSK)'nın inşasında, ön saflarda yer aldı; büyük katkılarda bulundu ve özveride asla sınır tanımadı. O, TSK'nın 1986'nın başlarında aldığı "Ülke zemininde mücadeleyi yükseltme" kararının hayata geçirilmesinde, yine ön saflarda yer aldı; Avrupa bataklığının terketti ve Ortadoğu'ya gitti.

Avrupa bataklığına elveda etme ve “ülke zemininde mücadeleyi yüksetme”, beraberinde yeni yeni sorunlar getirdi. Ve O, bu kez normal koşullarda tasavvur edilemeyecek türden sorunlarla karşılaştı. Fakat yine de yılmadı. Mülteciliğin, Avrupa çekiciliğinin ve umutsuzluğun beslediği çürümeye, yılgınlığa ve hatta ihanete karşı büyük bir sabır ve inatla direndi. Savarılmadı ve bir an için dahi soğukkanlılığını kaybetmedi. Aksine sürekli bir biçimde kendisini yeniledi; çelikleşen kişiliği, azim ve kararlılığıyla TSK kadrolarına ve **Ordiya Rızgariya Kurdistan (ORK)** gerillalarına örnek oldu. Devrimci onurun nasıl yüksekte tutulacağı, hayatın her alanında ve atılan her adımda, düşünce ve davranışlarıyla sergilendi.

Kek Serdar, halkına, vatanına ve sosyalizm davasına olan bağlılığı ve kararlılığı yanında, açık yürekli, düşüncesini tartışmaktan sakınmayan ama neyi nerde tartışacağını bilen ve örgüt disiplinini gözbebeği gibi koruyan onurlu bir önder ve girdiği olanda örgüt yaratabilen yetenekli bir örgütçüydü. Ayrıca O, önderlerin önde yürümeleri ve özveride sınır tanımamaları gerektiğine inanıyordu. Ve örgütsel yaşamında bunun sayısız örneklerini vermekle kalmadı; son tarihi yolculuğu ile bunu doruğa ulaştırdı.

U. Alparslan, bir başka adıyla Kamilê Reşo, bağımsız-özgür ve demokratik Kürdistan'ı kurmayı ve korumayı azmetmişti. O, Kürdistan deriminin silahlı mücadele çizgisinde başarıya ulaşacağına inanıyordu ve böyle bir mücadele yolunun, büyük özveri ve yaratıcılık gerektirdiğinin bilincindeydi. K. Reşo, bu inançla ORK'nın kuruluş çalışmalarına etkin olarak katıldı ve O'nun inşasında aktif görev aldı ORK'nın kuruluşu, TSK'nın açtığı yeni çağrıda yükseltilen çok yönlü mücadelede başlı başına bir olaydı. İşte O, bu tarihi adımın atılmasında da ön saflarda yer aldı.

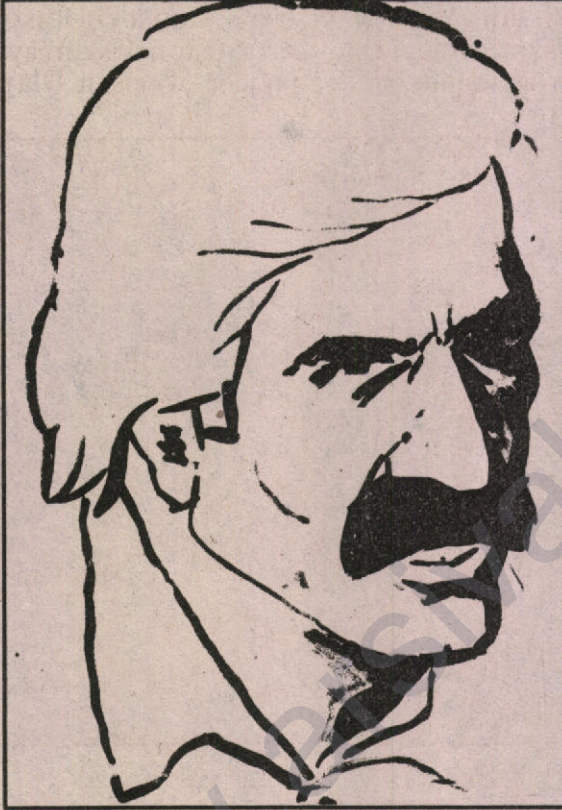
ORK, halka karşı sorumluluğun, inancın, kişiliğin ve devrimci onurun musalla taşında dövuğüğü koşullarda kuruldu. Böyle bir dönemde, böyle bir adımın atılması, herşeyden önce büyük bir cürret gerektiriyordu. İşte O, büyük komutanlara özgü olan böyle bir cürreti gösterdi. O günün koşullarında ileriye doğru atılan her ciddi adımı çelmeleyen engellere, belalara, inançsızlığa, umutsuzluğa, yılgınlığa ve kişiliksizliğin ürettiği sayısız pislığe yenik düşmedi; kendisini kaşımadı. Karşılaşılan güçlüklerle, sıkıntılara ve dökülmelere bakarak, atılan adımların altında bir “bit-yeniği” aramadı. Alınan kararların doğruluğunu pratik yaşamın içinde sınamayı yeğledi. Sürecin öne çıkardığı görevleri etkin bir şekilde omuzlamak üzere büyük bir coşku ve moralle sürekli ileri atıldı. Ve düşmanın çakışan ateş hattı üzerinde ilerlerken aynı kararlılık içindeydi:

“... düşmanların çakışan ateş hattı üzerinde olmamıza rağmen, **birliğimizin** her neferi, coşku ve moral saçıyor. Adeta ölüme meydan okuyoruz. Fakat ölmek için öldürmenin ve kaçınılmaz her ölümden yeni bir yaşam yaratmanın azim ve kararlılığıyla ilerliyoruz!..

“Yaşasın bağımsız, özgür ve demokratik Kürdistan!..” (1)

Torisan Olayının Hakkını Vermek Tarihsel Sorumluluğun Gereğidir

Urfan ALPARSLAN ve Uludere Şehitleri

Kürdistan halkının bağımsızlık ve özgürlük mücadelesi, yüzbinlerce şehidin kanı üzerinde yükseliyor. Ve her ölüm, yeni bir yaşamı müjdeliyor. Ama Kek Serdar (U. Alparslan), Mahsum Korkmaz (Ağit) ve Kazım Çelik gibi büyük komutanların ölümleri, tarihin derinliklerinden süzülüp gelen direniş geleneğimize yeni bir öz katıyor. Bağımsızlık ve özgürlük mücadelesi böyle bir gelenek üzerinde yükseliyor. İşte, Torisan olayı, herşeyden önce mücadele tarihimizde böyle bir yer işgal ediyor. Tarihsel boyutu ağır basan ve benzer olayları, örgüt ve grup çıkarları ötesinde, önemi ve genişliği içinde ele almak, yerli yerine oturtmak tarihi bir önem arz ediyor

İkincisi, Kek Serdar'ın

Kazım Yiğit (1965...)

Nevzat Yılmaz (1966...)

ölümü, TSK Gen. Sek. Yard. ve ORK Yüksek Askeri Konsey Üyesi olarak, bizler için özel bir anlam taşıyor. Çünkü O, ölüme meydan okuyarak TSK'nın

açtığı yeni çığırı ve ORK'nın ilkelerini kanıyla Kürdistan toprağına işledi. (2) Bize büyük bir miras bıraktı.

1 Ekim, U. Alparslan, K. Yiğit ve N. Yılmaz'ın son kurşununa kadar çarpışarak şehit düştükleri gündür. Kek Serdar ve Uludere şehitlerimizin Eylül-1988 ayı boyunca Irak-Türkiye "sınırı"nda, Uludere-Beytülşebap

arasında ve Uludere'de sömürgeci ordu birlikleri, polis ve korucularla girdikleri çatışmalar, 1 Ekim 1988'de Torisan'da noktalanmıştı. Burjuva basını, olayları çarpıtmış; kimileri olayları PKK'ya, kimileri de özünde silahlı mücadeleye karşı olan TKSP'ye maletmişti. Kimi sol dergiler ise, "Ordiya Rızgariya Kürdistan Yüksek Askeri Konseyi Basın Bürosu"nun açıklamalarına rağmen, olayı çarpıtarak anlamsızlaştırmaya da sömürmeye çalıştılar. (3) Ama bütün bunlara rağmen, Torisan Olayı

TSK Kampında onurlu önder Kek Serdar ve yoldaşları açıklığa kavuşturuldu. (4)

Kek Serdar ve Uludere şehitleri mücadelemizde yaşıyorlar. Ülkenin değişik alanlarında ve bizatihi Torisan'da nöbeti devralan ORK gerillaları, Lübnan'da eğitim gören gerilla adayları ve tüm TSK üye ve sempatanları, bugün (1 Ekim), hep bir ağızdan haykırıyorlar: "Ke Serdar ve Uludere şehitlerimizi çalışmada ve çarpışmada yaşatacağız!..."

KEK SERDAR VE ULUDERE ŞEHİTLERİMİZİ ÇALIŞMADA VE ÇARPIŞMADA YAŞATACAGIZ!

Dipnotlar

- (1) K. Reşo, Artık Özgürüz. Hev. Gel, s. 20
- (2) Heviya Gel, Özel sayı
- (3) Milliyet, hürriyet, Toplumsal Kurtuluş ve Hedef
- (4) Heviya Gel Özel sayı, Med. Güneşi, Kürdistan Press, Pêşeng.

KÜRDİSTAN'DA KAPİTALİZMİN GELİŞMESİ

GİRİŞ

İlk defa Osmanlı ve İran imparatorlukları arasında bölüşülen Kürdistan, belirli aralıklarla 20. yüzyıla kadar süren ve bir bütün olarak bölgeyi hedefleyen istila savaşlarının alanı oldu. Bu dönem, aynı zamanda ülkemizin ekonomik-sosyal geriliğinin biçimlendiği bir dönemdir. Ardından patlak veren Birinci Dünya Savaşı sonrasında o, emperyalistlerin çıkarlarına uygun olarak Türkiye, İran, Irak ve Suriye arasında yeniden bölüşüldü. Kürdistan'ı aralarında bölüşen bu devletler, ulusumuzun tarihini, dilini, kültür ve sanatını yok etmek, hatta halkımızın varlığını inkar etmek için ellerinden geleni yaptılar; ülkemizin yeraltı-yerüstü zenginlik kaynaklarını yağmalayarak ekonomik ve sosyal yapının gelişimini engellediler.

Şüphesiz ki Kürdistan'ın, bölüşülmesi, sömürgeleştirilmesi ve her parça üzerindeki sömürgeci denetim mekanizmasının kendi özgül koşulları içinde pekiştirilmesi kolay olmadı. Tam tersine, bir dizi ekonomik-sosyal ve siyasal süreçler izledi. Başta ekonomik-sosyal yapıdaki değişimler olmak üzere, sözkonusu süreçlerin herbiri, başlı başına ayrı bir araştırma konusudur. Ve ekonomik-sosyal formasyonla yakın bağlantılarına karşın, hepsini bir çalışmaya sığdırmanın olanağı yoktur. Ama bu nesnel gerçekliğe rağmen, Kürdistan'ın ekonomik ve sosyal yapısı, şimdiye kadar genellikle polemikler arasına sıkıştırılan "tahliller", kıyaslamalar ya da toplumsal süreçlerin tarihi ve politik yönleri esas alınarak belirlenmek istendi. Kuşkusuz bu ve beneri soyut yaklaşımların çeşitli nedenleri var. Ve

bunlardan bir tanesi de, ülkemizin ekonomik - sosyal yapısını baz alan bilimsel araştırmaları yok denecek kadar az oluşu ve istatistiki verilerin çarpıklıklarıdır. Ki aynı güçlüklerle, bu çalışmamız sırasında bizler de karşılaştık.

Ancak neden ne olursa olsun, herhangi bir ülkenin ekonomik ve sosyal yapısını, düşüncede varolan bir toplumu tarif ederek, ya da onu, daha gelişmiş bir toplumsal düzeyi esas alıp karşılaştırarak tespit etmek olanaksızdır. Çünkü ekonomik-sosyal formasyon, belirli bir toplumun özgül muhtevasını anlatır, ve yine o toplumun “sosyal, politik ve entellektüel hayat sürecini şartlandıran” üretim tarzı tarafından belirlenir. Bu bakımdan, ekonomik ve sosyal yapı analizlerinde, soyut ajiter yaklaşımlardan uzak durmak, sorunun tarihi ve politik yanlarını öne çıkarmaktan kaçınmak ve üretim biçimini belirleyen dinamikler üzerinde yoğunlaşmak gerekir.

İşte, Kuzey Kürdistan'ın ekonomik ve sosyal yapısını baz aldığımız bu çalışmada biz, bu yöntemi ele aldık. sosyal evrimin bugünkü aşamasında ülkemizin verili durumunu ele alarak üretimin egemen karakterini tespiti çalıştık. Çalışmamızın bu yönüyle Kürdistan'lı sol çevreler ve aydınlar arasında görülen bir saplantıyı kırma yolunda ileri bir adım olacağını ve önemli bir boşluğu dolduracağını sanıyoruz.

TÜRKİYE VE KUZEY KÜRDİSTAN

Türkiyeli araştırmacı, sosyolog ve yazarların ezici bir çoğunluğu ve kimi sol çevreler, öteden beri Kuzey Kürdistan'ı, Türkiye'nin kopmaz bir parçası sayıyor. O'nun geriliğini, “kapitalizmin eşitsiz gelişme yasası” ile izah etmeye çalışıyorlar. Hatta bazıları, daha ileri giderek, “kendisi sömürge olan Türkiye” (!), sömürgeci olamaz diye adeta “yırtıyorlar”. Ne ki, Türkiye ve Kürdistan'daki ekonomik ve sosyal yaşamın kendisi, tamamen politik önyargılarla dayanan bu tezleri büyük ölçüde eskitti. Artık ne Türkiye'nin bağımlılığını “sömürge” olgusuyla özdeşleştirmek, ve ne de Kürdistan'ın geriliğini “eşitsiz ekonomik ve siyasal gelişme yasası”yla açıklamak mümkündür.

Çünkü Türkiye ve Kürdistan, herşeyden önce biri sömürgeci, diğeri sömürge olan ayrı ülkelerdir. Ve her iki ülkenin ekonomik-sosyal yapılarını belirleyen fenomenal hareketlerin özgül dinamikleri ve gelişme seyirleri birbirinden farklıdır. Maddi hayatın yeniden üretimini biçimlendiren bu olgular, Kürdistan'ı Türkiye'nin bir parçası olarak göstermek için “yırtınanların” geliştirdikleri tezleri yadsıdığı gibi, Kürt toplumunun gelişme düzeyini, Türkiye'deki ekonomik-sosyal fenomenlerin etkilerinden, ağır sömürü mekanizmasının işleyişinden soyutlayarak irdelemeyide yadsıyor. Özellikle bu sonununcusu, Türk tekelci sermayesi ve emperyalizmin, “ülkemizi yeniden fethetme sürecini”

alabildiğine hızlandırdığı günümüzde, daha bir önem kazanıyor. Kürdistan'daki ekonomik-sosyal yapının belirlenmesinde bu faktörün yerli yerine oturtulmasını zorunlu kılıyor. Kuşkusuz bu, öncelikle Türkiye kapitalizminin gelişme özelliklerini, ana hatlarıyla da olsa bilince çıkartmayı gerektiriyor. Hem Türkiye kapitalizminin gelişme aşamasını tespit etmek, Kürdistan ve Türkiye devrimlerinin çakışan ortak paydalarını kavrayabilmek bakımından da gereklidir.

TÜRKİYE KAPİTALİZMİNİN GELİŞME AŞAMASI

Türkiye'de kapitalist gelişmenin tarihi eskilere dayanır. Ancak kapitalist girişimciliğin gelişmesi esas olarak, Jöntürk devrimi ve özellikle kemalist devrimle ivme kazandı. Ne var ki, Türkiye kapitalizmi, kemalist devrim sonrasında da, tarımdaki feodal kalıntıların önüne çıkardığı engellerle, diğer yandan emperyalist tekellerin baskısıyla karşı karşıyaydı. Bu, zaten zayıf olan genç Türk burjuvazisi açısından önemli bir handikapı. O, ya feodal kalıntılara ve yabancı sermayeye karşı radikal bir mücadeleyi tercih edecekti, ya da sözkonusu çelişkilerin keskinliğini giderecek, uyumsuzluğu azaltacak bir yolu seçecek ve devletin etkin desteği ile sermaye birikimini yoğunlaştırıp güçlenmeye çalışacaktı. İşte genç Türk burjuvazisi, bu ikinci yolu seçti ve devleti devreye sokmada gecikmedi.

Devlet, zayıf olan genç Türk burjuvazisini güçlendirmek için, ekonomiye doğrudan katıldı. İlk elde Osmanlı despotizminden devraldığı yapıyla uzlaşmayı yeğleyen devlet, bu eski yapı üzerinde, "ulusal" sermayenin büyüme temposunu hızlandırmak için toplumun tüm olanaklarını seferber etti. Böylece tarımda kapitalizmin evrimci bir gelişme yolu izlemesi ve bu yoldan kapitalistleşen toprak ağalarının gelişmekte olan büyük burjuvaziyle bağlaşıklarının güçlendirilmesi esas alındı. Ayrıca silahlı zor eşliğinde talana tabi tutulan Kürdistan'ın yeraltı-yerüstü zenginlik kaynakları, Türk burjuvazisinin palazlanması için kullanıldı. Ve yabancı sermaye ile var olan uyumsuzlukların, ilişkilerin zedelenmeden asgariye indirgenmesi benimsendi.

İkinci Dünya Savaşı yıllarına gelindiğinde, yürütülen devletçilik ve talan siyaseti sayesinde, küçümsenmeyecek bir sermaye birikimi oluşmuştu. Ayrıca Türk burjuvazisi, savaş süresince "emperyalistler arası çelişkilerden" ustaca yararlandı ve sermaye birikimini daha da yoğunlaştırdı. Bunu, savaşın hemen sonrasında, "Truman Doktrini" ve "Marşal Planı"nın Türkiye ekonomisi üzerinde yayılan olumsuz etkilere rağmen, "ulusal" sermayenin büyümesindeki hızlı yükselmeye görmek mümkündür. Ki bu yıllar, az gelişmiş bir ülke durumunda bulunan Türkiye'de, ticaret ve özellikle banka sermayesinin yoğunlaşması, sermaye ihracı ve devletin aktif katılımıyla oluşan tekellerin ortaya çıkmasına rastlar. Böylece, "V.İ. Lenin'in gelişmiş ülkelerde

istisna olarak işaret ettiği şey, Türkiye'de, kural olarak, meydana geliyordu. Mali yoğunlaşma tempo bakımından sanayideki yoğunlaşmayı geride bırakıyor ve maddi üretim alanındaki geri tekniğin egemenliği içinde büyük sermayeyi (sözü edilen tekelci sermayedir YF) güçlendiriyordu.” (1) Ancak sanayideki geriliğin süratle aşılması, söz konusu “çarpıklığın” giderilmesi gerekiyordu. Diğer bir deyişle, “ulusal” sermayenin hızla tekelleşmesi, bir yönüyle buna bağlıydı. Bu ise, iktidarın sınıf yapısında, uygulanacak ekonomi politikasında ve atağa geçen uluslararası sermayenin dayattığı yeni dönemin koşullarına uygun işbölümünde ifadesini bulacaktı.

DP iktidarı ile başlayan bu dönemde, “ulusal” büyük sermaye, buna uygun olarak, sanayiye yüklenmekle kalmadı; Toprak Mahsulleri Ofisi ve Et ve Balık Kurumu tekellerinin yanısıra kooperatif örgütleri ve birlikler aracılığıyla kapitalist girişimciliğin nisbeten geri olduğu tarımda daldı. Özel sektörün güçlendirilmesi, yabancı sermaye ile olan uyumsuzlukların süratle aşılması ve onun teşviki için gerekli tedbirler alındı. Bu yolda atılan önemli adımlardan biri, Merkez, İş, Ticaret ve Garanti Bankaları, İktisat ve Ticaret Bankaları ile ABD'nin girişimleriyle, 1950 Haziran'ında, Sınai Kalkınma Bankası'nın kuruluşudur. Banka, “yeni özel sanayi işletmelerini desteklemek, genişletmek ve kurmak, yerli Türk özel sermayesi ve yabancı sermayenin ülkede kurulan sanayi katılmasına yardımcı olmak, bunun tüm biçimlerinde mülkiyetin geliştirilmesini kolaylaştırmak”(2) amacını gütmekte idi.

Ancak Türkiye ekonomisinde, sanainin, başı çeken sektör durumuna gelmesi, 60'lı yılların ikinci yarısına, daha doğrusu 70'li yıllara tekabül eder. Türkiye'de kapitalizmin gelişmesini inceleyen Ö. Özgür, bunu, şöyle ifade ediyor.:

“1971 yılı verilerine göre, sınıai üretimin toplumsal üretim içindeki payı 90.3 milyar liralık bir üretimle % 60 civarındadır. Oysa aynı yıl içinde ki tarımsal üretim, çok elverişli doğal koşullara ve tarım için iyi bir üretim yılı olmasına rağmen, ancak 58.4 milyar liralık bir üretim seviyesine ulaşabilmiştir.”(3)

Ayrıca son onbeş yılda sanainin, tarıma oranla sürekli artan bir gelişme hızıyla büyük fark yaptığı tartışma götürmüyor.

Diğer yandan, 1970 yılı verileri, üretimin, büyük birimler içinde hızlı bir yoğunlaşma gösterdiğine de işaret ediyor. Özellikle kimya, madeni eşya, makina, taşıt araçları ve diğer dayanıklı tüketim mallarını üreten sektörlerdeki yoğunlaşma hızı, bu bakımdan göz kamaştırıcıdır. Örneğin 1970 yılında, 10 ve daha fazla işçi çalıştıran 4566 özel imalat iş yerinden 500 ve daha fazla işçi çalıştıran 104'ünün (%2.3) istihdamdaki payı ise %

30'dur. Diğer bir deyişle, 1970 yılındaki özel imalat iş yerlerinin %97.7'si kârın 2/3'ünü alırken, %2.3'ü ise 1/3'ünü alıyordu. (4) Kaldığı, üretimdeki bu hızlı yoğunlaşmanın gerçek boyutlarını kavramak için, işyerlerini, ürettikleri maddelere göre de incelemek gerekir. Örneğin DİE'nin 1972 yılında yaptığı üç aylık ankette, anket kapsamına alınan ve özel sektör tarafından üretilen 49 maddenin üretiminde en önde gelen 3 firmanın toplam üretim değeri ve miktarı içindeki yoğunlaşma oranı, 14 madde de % 100.21'inde %75-99, 12'sinde %50-75 iken, sadece 2 madde de % 50'nin altına düşmektedir. Aynı hesaplar 1974 verileriyle 251 ürün için tekrarlandığında, üretilen maddelerdeki yoğunlaşmanın oranı ise 93 madde de % 100.87'sinde %75-99,56'sında % 50-74 ve ancak 15'inde % 50'nin altındadır.

Aynı dönemde, tekelci gelişmeye bağlı olarak, işçi sınıfı üzerindeki sömürü oranı da, hızlı bir artış göstermiştir. Yine Özlem Özgür'ün bulgularına göre, yapım endüstrisinde, 1950 yılında % 178 olan artık-değer oranı, 1959'da % 216, 1963'de % 263 ve 1968'de % 377 olmuştur. Artış hızı, 1950-1959 dönemine tekabül eden 10 yılda %21.3 iken, 1963-1968 döneminde % 43.3'e yükseliyor. (5) Başka bir deyişle, 1950 yılında 8 saatlik bir iş gününde, 2 saat 53 dakika kendisi için çalışan bir işçi, 1968'de aynı iş gününün sadece 1 saat 41 dakikasını kendisi, 6 saat 19 dakikası da işveren için çalışıyordu. 1971 yılında sömürü oranı %431'e fırladı. Dolayısıyla bir işçi, 8 saatlik işgününün sadece 1 saat 31 dakikasını kendisi, 6 saat 29 dakikasını da işveren için üretimde bulunuyordu. (6) Ayrıca buna, maddencilik ve tarım sektöründeki çok daha ağır sömürüyü, kaçak işçi ve çocuk emeğinin hunharca sömürsünü, fazla mesai ve 48.2 saatlik çalışma haftasıyla biriken artık-değeri de eklemek gerekir.

Görüldüğü gibi Türkiye ekonomisinde, ikinci dünya savaşı sonrasında ortaya çıkan tekeller, 1970 Türkiye'sinde ekonomik hayata kesin olarak egemen olmuşlardır. Ki bu egemenlik, aynı zamanda yeni bir dönemin başlangıcına işaret ediyor. Türkiye ekonomisinde bu dönem, banka ve sanayi sermayesinin iç içe geçtiği, birkaç holdingin —yukarıdaki anketlerin sonuçlarında da görüldüğü gibi— ekonominin tüm kilit noktalarını ele geçirdiği ve **Türkiye finans-kapitalinin** ortaya çıktığı dönemdir. Bu nedenle, Türkiye ekonomisinde 70'li yıllar ve daha sonraları, tekelci sermayenin genişletilmiş yeniden üretim süreci ile belirlenir.

FİNANS-KAPİTALİST EGEMENLİĞİN YAPILANMASI

Türkiye finans-kapitalinin ortaya çıkış biçimini ve koşullarını, onun egemenlik süreci ile karıştırmamak gerekir. Bu ikisi birbirini tamamlayan fenomenler olmakla birlikte, bir ve aynı şeyler değildir. Çünkü finans-kapitalin egemenlik süreci, her şeyden önce tekelci sermayenin

genişletilmiş yeniden üretimini, dolayısıyla değişen koşullara uygun olarak **yeniden yapılanmayı** zorunlu kılar. Hem bu, aynı zamanda krizlerin "aşılması" içinde gereklidir. Yeniden-yapılanma, yönelinen yeni birikim modeli önünde "ayak bağı" haline gelen toplumsal ilişkilerde, yapılarda ve kurumlarda köklü dönüşümleri öngörür. Bu bakımdan Türkiye'de finans-kapitalin egemenlik sürecinin özelliklerini öncelikle emek-sermaye ilişkisinde aramak gerekir. Emek-sermaye ilişkilerindeki değişimler ise, en açık biçimiyle işçi-işveren ilişkilerinde ve ekonomik-demokratik haklar alanında kendisini gösterir. **12 Mart faşizminin**, bu alandaki köklü baskıcı dönüşümleri, bir bakıma yeniden yapılanma sürecinin bu boyutunu açıklıyor.

İkincisi, sermayenin kendi içinde ve uluslararası sermaye ile olan ilişkilerinde görülen değişimlerdir. 12 Mart faşizminin hemen sonrasında TÜSİAD'ın (Türkiye Sanayiciler ve İş Adamları Derneği) ortaya çıkması bu bakımdan bir tesadüf değildir. Bakın 1971 Ağustosunda yayınlanan Derneğin "Amaçları bildirisi"nde, konuya ilişkin olarak şöyle deniyor:

"Derneğin amacı, Anayasamızın ön gördüğü karma ekonomi esaslarına ve Atatürk ilkelerine uygun olarak, Türkiye'nin demokratik ve planlı bir düzen içinde kalkınıp, Batı uygarlık seviyesine ulaştırılmasına yardımcı olmaktır. Dernek amacını gerçekleştirmek için, kalkınmanın sürükleyici sektörü olarak sanayii kabul eder ve Türkiye'de kamu kesimi de dahil, bütün sanayici meslek, bilim ve iş adamlarının, demokratik hukuk devletini ve hür teşebbüsü korumak ve güçlendirmek üzere dernek içinde biraraya gelmelerini ve hür teşebbüsün ülke yararına uygun şekilde teşkilatlanmasını ve gelişmesi için gerekli çalışmaları teşvik eder..."(7)

Herşeyden önce şunu belirtelim ki, tek başına Derneğin kuruluşu bile, finans-kapital çevreleri ile sömürücü burjuvazinin diğer kesimleri arasındaki farklılaşmanın bir belirtisidir. Ve Odalar Birliği, İşveren Sendikaları Konfederasyonu vb. sermaye kuruluşlarının artık cevap veremedikleri ihtiyaçların ürünüdür. Kaldı ki, Derneğin "Amaçlar Bildirisi"nde görüldüğü gibi büyük burjuvazi, sömürücü sınıfın yapısındaki ilişkilerin yeniden düzenlenmesini dayatmakla kalmıyor; "Demokratik hukuk devleti" ve "hür teşebbüsün", **koruyucusu** ve **geliştiricisi** olduğunu da açıkça ilan ediyor. Kuşkusuz finans-kapitalist azınlığın bu denli "açık" konuşması nedensiz değildir. Çünkü koruyuculuğu doğrudan üstlenilen devletin artık niteliği ve işlevi değişmiştir. diğer bir deyişle, tekellerin devletle kaynaşma süreci tamamlanmış ve devlet, finans-kapitalden yana müdahelci bir işlev üstlenerek genişletilmiş yeniden üretimin asli bir unsuru halini almıştır.

Değişmenin diğer boyutu, uluslararası sermayenin dayattığı **kapitalist**

işbölümünde ifadesine buluyor. Dünya Bankası danışmanlarından Balssa'nın, 1979 yılında, Meban'ın düzenlediği seminere, sunduğu tebliğdeki "öneriler" bu bakımdan ilginçtir:

"Petrol ürünleri ve temel madenlerde yüksek olan sermaye-hasıla ve sermaye-emek katsayılarının yanısıra dünya piyasalarında petrol ürünlerinde görülen arz fazlası ve ayrıca Türkiye'deki pik demir ve kok kömürünün düşük kalitede olması, bu endüstrilerin daha fazla genişletilmemesi için prima facia bir sebeptir. Aynı sonuç orman ürünleri, deri ve seramik için geçerli değildir. (Yani, petrokimya, demir-çelik gibi yatırım malları sanayi Türkiye'ye göre değil YF)"

"Dayanaksız tüketim malları büyük ölçüde yerli madde kullandıkları gibi aynı zamanda Türkiye'de bol ve oldukça ucuz olan emek gücüne dayanırlar... Aynı zamanda, yatırım ve dayanıklı tüketim mallarına Ortadoğu ve diğer gelişmiş ülkelerde uygulanan gümrük vergileri düşüktür. Ve bu ülkelerde bu mallara nadiren miktar kısıtlamaları uygulanır... Türkiye turizm alanında önemli bir potansiyele sahiptir... Böylelikle yurtiçi kaynaklar kullanılarak nisbeten düşük maliyetle döviz kazanılabilir ve bölgesel kalkınmaya katkıda bulunmuş olur."

"Türkiye 1979 programında kurulması tasarlanan uçak sanayiinde yerli üretime gideceğine, zaten bu alanda çok geniş olan dünya piyasasında uçak, parça ve aksamı üretimine yönelmelidir. üretilen bu parçaların 'gümrüksüz' girişi 'Tokyo' görüşmelerinde garanti edilmiştir. Ulaşım araçları kolunda uluslararası üretim bölüşümüne katılmak, Türkiye'nin daha ziyade emek-yoğun aksesuar ve parça aksamı üretiminde yoğunlaşmasını zorunlu kılar. böylece mukayeseli üstünlüklerden yararlanılmış olacaktır. Metal sanayii, makina araçları, elektrik ve elektrik dışı makina endüstrisi için de aynı düşünce geçerlidir. Bu endüstrilerde görülen alt sözleşme (taşaron) uygulamaları, yabancı sermayenin katkısını (ortaklığını-YF) gerektirebilir."(8)

Balassa'nın gayet açık olan bu "önerileri", DPT Müsteşarı Y. Aktürk'ün ikinci iktisat kongresine sunduğu tebliğide değer aldı; Türk tekelci sermayesi ve devletin onayından geçerek 80'li yılların ekonomik-politikası haline geldi. Böylece Türk tekelci sermayesinin yoğunlaşacağı ve "uzmanlaşacağı" alanlar, bizatihi sermayenin uluslararası düzeyde kendisinin yeniden üretme süreci tarafından belirlenen kapitalist işbölümü çerçevesinde tespit edildi. İşte bu sürecin bir parçası olan Türkiye finans-kapitali, işçi ve emekçilerin yoğun sömürüsünün yanısıra

“kapitalistlerin kapitalistlerce mülksüzleştirilmesi”ni de içeren bu ekonomik politikayla hızlı bir **merkezleşme** yoluna yöneldi.

Yeniden-yapılanma sürecinin üçüncü boyutu, Kürdistan'ın yeniden fethedilmesi biçiminde kendisini gösterir. Kürdistan, bu dönemde, daha yoğun bir kapitalist talan ve sömürü ağı içine alındı. Bunu zorunlu kıldığı altyapı tedbirleri hızlandırıldı. Ve o, bu yeni soygun politikasına hizmet edecek biçimde artan oranda sermaye ihraç alanı haline getirildi. Kısacası finans-kapitalin egemenlik dönmeminde, Kürdistan'daki ekonomik sömürü kat kat derinleştirildi, siyasal denetim aygıtı ise güçlendirildi. Kuşkusuz bu süreç, sömürgeci soygun düzeninin sonunu yakınlaştıran panzehiri de üretiyor. Ulusal hareketi daha da güçlendiriyor. bu konuya, çalışmamızın özünü oluşturan bundan sonraki bölümlerde, yeri geldikçe değineceğiz.

Türkiye'de, finans-kapitalin egemenliği, geniş orta ve küçük sanayici-tüccar, yaygın basit meta üreticisinin oluşturduğu bir taban üzerinde yapılanmış bulunuyor. Bu gerçeği, yine bu dönemde tekeli sermayenin Sanayi ve Ticaret Odalarını hegemonyası altına alma ve TZOB'ni denetimlerinde bulunduran “kır egemenleri”nin elinde yoğunlaşan birikimi sanayi yatırımlarına mobilize etme çabaları sırasında, yer yer kendisini dışı vuran çatlak seslerde de görmek mümkündür. Bu nedenle, finans-kapitalin egemenliğine rağmen **Türkiye, gelişmekte olan bir ülkedir.** Fakat Türkiye'de finans-kapitalin, gelişmiş emperyalist-kapitalist ülkelere oranla daha geri teknolojik düzey ve zayıf bir taban üzerinde yapılanmasına bakarak, **Türkiye kapitalizminin tekeli karakterini yadsımak olanaksızdır.**

Diğer yandan Türkiye, “sömürge” ya da “yarı-sömürge” bir ülke değildir. Türkiye'nin emperyalizme bağımlılığını belirleyen olgu işe, sermayenin uluslararası yoğunlaşma süreci tarafından belirlenen kapitalist işbölümü ve bunun dayattığı çok yönlü bağımlılık ilişkileridir. Bu nesnel durum, aynı zamanda Türkiye finans-kapitalinin emperyalistleşme yönelimlerini yadsıyan bir engeldir. Çünkü sermayenin uluslararası yoğunlaşma süreci, sürekli olarak bu alanda mutlak bir hegemonyaya sahip olan emperyalizmden yana derinleşecek ve tekeli ortaklık ilişkisinden kaynaklanan bağımlılık artacaktır. Bunun yükünü ise, işçi sınıfı, Türkiye emekçileri ve bir bütün olarak Kürdistan halkı çekecektir.

DEVLETİN SINIFSAK YAPISI VE SİYASAL KARAKTERİ

Türk devletinin sınıfsal yapısını ve siyasal karakterini kavramak için, öncelikle o'nun ilk olarak tarih sahnesine çıktığı koşullara bakmak gerekir. Bilindiği gibi “modern” Türk devleti, Osmanlı despotizminden devr alınan yapı üzerinde biçimlendi. Devletin gerçek sahibi genç Türk burjuvazisi, devraldığı bu eski yapı ile uzlaştı. Diğer bir deyişle o, ekonomide ve siyasal

yapıda güçlü bir biçimde varlığını duyuran feodal kalıntıların devrimci dönüşümlerle tasfiyesi yerine, büyük toprak ağalarıyla, hatta yer yer şeyhlik, dedelik ve benzeri kurumlarla işbirliğine yöneldi. Kürdistan'daki sömürgeci egemenliği korumak, onu "çağdaş sömürgecilik metod"larıyla pekiştirmek ve kurumlaştırmak için başta silahlı zor olmak üzere her türlü yöntemi denedi.

Zaten zayıf olan genç Türk burjuvazisi, bu iki temel etmenden ötürü, burjuva demokratik dönüşümleri tamamlayamadı. Dolayısıyla Osmanlı Devletinden devralınan eski yapının bünyesinde taşıdığı gerici eğilimler törpülenemedi; aksine gelişme olanağı buldu. Aynı dönemde Kürdistan'da patlak veren ulusal hareketler, Türk devletinin sınıfsal yapısı içindeki bu sömürgeci ve gerici eğilimleri daha da güçlendirdi. Ve belirgin bir karakter haline getirdi. Bunu, burjuvazinin, devleti, sadece Kürt halkı üzerinde değil; aynı şekilde Türkiye işçi sınıfı ve emekçi yığınlarına karşı acımasız bir baskı aracı olarak kullanmasında da görmek mümkün.

Ayrıca devlet, daha önce belirttiğimiz gibi sadece siyasal alanda burjuvazinin bir baskı aracı olarak kalmadı. Sermaye birikimini yoğunlaştırma sürecine, devletçilik adı altında fiilen katıldı ve bu işlevini tekelci aşamaya kadar sürdürdü. Ki bu dönem, aynı zamanda tekellerin devletle kaynaşma dönemidir. Finans-kapital egemenliği ile başlayan **tekelci-devlet kapitalizmi** koşullarında, artık devletin niteliği ve işlevi değişmiş; ve **onun hakim karakteri, her alanda gericilik olmuştur**. Ne ki bazıları, devletin siyasal karakterindeki bu niteliksel değişmeyi anlamakta güçlük çekiyor; hatta 12 Mart faşizminin seçimlerle iktidardan uzaklaştırılması olayını, yeni bir "demokratikleşme" süreci olarak görüyorlar! Oysa böylesi yaklaşımlar, isabetli olmaktan uzaktır. Çünkü 12 Mart faşizminin seçimlerle iktidardan uzaklaştırılması, genel afın çıkarılması, gaspedilen sendikal ve bazı demokratik hakların geri alınması vb. devletin siyasal karakterinde ciddi değişmelere yol açmadı. Aksine devletin sınıfsal yapısı içinde derinleşen gericilik, 12 Eylül faşizmine ebelik etti. Ekonomik ve siyasal bunalım bunu kamçıladı. Ve finans-kapital egemenliğine tekabül eden gericilik, 12 Eylül ile birlikte daha bir derinleşti, açık ve terörist bir nitelik kazandı.

Türk devletinin sömürgecilik olgusuyla pekişen bu karakterine rağmen, öteden beri burjuvazinin değişik kesimleri üzerinde "teoriler" üretiliyor, hatta tekelci burjuvazinin kimi temsilcileri "liberalleştirilmek" isteniyor ve tekel dışı burjuvaziye önemli misyonlar yükleniyor. Hiç kuşku yok ki, faşist diktatörlük koşullarında devletin sınıfsal yapısı içinde, finans-kapitalden yana yeniden düzenlenen ilişkiler, burjuvazinin bazı değişik kesimlerini rahatsız ediyor. Bizatihi tekelci burjuvazinin kesimlerini ve esas olarak tekeldışı burjuvaziye etkiliyor. Çünkü devletin finans-kapitalden yana doğrudan müdahaleciliği, toplumsal artı-değerin eşit koşullarda

paylaşımını yadsıyor. Dolayısıyla burjuvazinin iç çelişkilerini derinleştiriyor ve sözkonusu kesimlerin emperyalizmle ilişkilerini olumsuz yönde etkiliyor. Ancak bu durum, Demirel ve “şurekaşı” gibi tekellci burjuvazinin temsilcilerini “liberalleştirilmeye” ve tekell dışı burjuvazinin bağımsız ve demokratik bir tutum almasına yetmiyor.

Çünkü liberalizm, “emeğin, kârın ve mücadelelerin serbestliği temeline” dayanır; ve esas olarak, serbest rekabetçi döneme tekabül eder. Oysa Türkiye kapitalizmi daha başından, serbest rekabetçi dönemi yaşamadan tekellci bir yapıda gelişti. Tekellciliğin kendisi ise, liberalizmi yadsıyor. Ve tekellci burjuvazinin bazı kesimlerinden gelen toplumsal artık-değerin eşit koşullarda paylaşımını içeren liberal ve radikal bir tavır alışa dönüşmesine nesnel olarak alanak vermiyor. Çünkü böyle bir tavır, sermayenin yoğunlaşma ve merkezileşme süreci tarafından belirlenen kapitalist işbölümünün çerçevesini ve emperyalizmle olan ortaklık ilişkilerini yadsıyor ve bir bütün olarak tekellci yapıya yönelmeyi beraberinde getirir. Kaldı ki, faşist iktidarın bugünkü ekonomik-politikasının özünü oluşturan 24 Ocak kararlarının baş mimarında Demirel'in kendisidir. onun cuntaya karşı “muhaletine” bakarak tekellci burjuvazinin şu ya da bu kesimini, “liberalleştirmek” olanaksızdır. Ayrıca Lenin'in Kadet Partisi'ni eleştirirken liberal burjuvazi tanımını, —orta ve küçük kapitalistleri kapsayan— “orta burjuvazi” için kullanması, bu bakımdan açıklayıcıdır. Bu nedenle, liberal burjuvazi kavramıyla, Türkiye gerçeğinde ancak ve ancak tekell dışı burjuvazi tanımlanabilir.

Küçük işletme sahipleri, tekstil, doğramacılık, sabun ve benzeri işletme sahipleri küçük fabrikatörler, makina onarım atölyeleri, tüccar işverenler, küçük sanayi ve ticaret şirketlerinden oluşan tekell dışı burjuvazi ise, herşeyden önce homojen bir yapıya sahip değildir. Ve tekellerle köklü bağımlılık ilişkileri içindedir. Tekell dışı sermayenin bu özelliği, onun, bağımsız siyasal bir güç olmasını engelliyor, hareket birliğini bozuyor. Ayrıca Finans-kapitalin artan denetimi ve baskısı, tekell dışı burjuvazinin belli kesimlerini iflase sürüklerken, diğer bazı kesimleri yeniden üreterek doğrudan kendisine bağlı üniteler haline getiriyor. Acımasız bir biçimde işleyen bu süreç, zaten homojen bir yapıya sahip olmayan tekell dışı sermayenin, büyük burjuvazinin terörüne karşı direnme, aktif bir karşı tavır geliştirmek koşullarını ortadan kaldırıyor.

Diğer yandan tekell dışı burjuvazi, yerli tekellerin yanısıra yabancı tekellerle, dolayısıyla emperyalizmle de aynı bağımlılık ilişkileri içindedir. Bu, Onun emperyalizme karşı bir konumda yer almasını da engelliyor. Onu uluslararası sermayenin etki alanına çekiyor. Ezilen sömürülen yığınların bir bütün olarak burjuvaziyi tehdit eden hoşnutsuzluğu, kapitalizm ve sosyalizm arasında savaş, sosyalist sistemin aktif desteğinde bağımsızlık ve demokrasi güçlerinin kazandığı zaferler, tekell dışı sermayeyi, bu

yörüngeye doğru daha bir itekliyor. ve onun, Türkiye'nin ulusal çıkarları ve bağımsızlığı için emperyalizme karşı radikal bir kalkışmaya yönelmesini olanaksızlaştırıyor.

Tekel dışı burjuvaziye, finans-kapital ile tavır birliğine zorlayan diğer önemli bir faktör de, sömürgeci-sömürge ilişkisinin tarihin her döneminde canlı tuttuğu Türk şovenizmidir. Ki bu, aynı zamanda tekel dışı burjuvazi açısından **liberalizm** ile **demokratlığı** birbirinden ayıran temel ve belirleyici bir etmendir. Tekeldışı burjuvazinin Kürdistan pazarına olan tutkusunu ise onun bu şoven ve sömürgeci eğilimlerini daha da kamçılıyor. Öyle ki, "kürt ve Kürdistan"dan söz edilmesi bile onun, en az tekелci burjuvazi kadar bağnaz ve karşı-devrimci bir konumda yer almasına yetiyor. Sosyal demokrasinin sabık lideri B. Ecevit'in bu konudaki çığırkanlıklarıyla, Demirel ve Özal gibi tekелci burjuvazinin mutemet adamlarını geride bırakmasını, sosyal demokrat hareketin sınıf karakterinden soyutlamak mümkün değildir. (9)

Görüldüğü gibi devletin sınıfsal yapısı içinde mali sermayenin çıkarları doğrultusunda yeniden düzenlenen ilişkiler, burjuva güçler arasındaki gelişmeleri derinleştirmekle birlikte; sıraladığımız nedenlerden ötürü burjuvazinin şu ya da bu kesiminin, finans-kapitalin açık tahakkümüne, ekonomik-siyasal terörüne karşı nesnel olarak **radikal** bir konumda yer almasına olanak vermiyor. Faşizme, emperyalizme, tekellerin egemenliğine ve sömürgeciliğe karşı savaşında, toplumsal artık-değerin eşit koşullarda paylaşımını isteyen kimi tekелci çevreleri "ilerletmeye" çalışanları ve tekел dışı burjuvaziye büyük umutlar bağlayanları yadsıyor.

(DEVAM EDECEK)

KAYNAKLAR

- 1 - Y. N. Rozaliyev, Tür. Kap. Gel. Öz. Sol. Ya. S. 250
- 2 - Y. N. Rozaliyev, Age. S. 294'den Nak.
- 3 - Ö. Özgür, Tür. Kap.Geliş. Gerçek ya., s. 179
- 4 - Oya Köymen, Düşün Dergisi, Ocak - 1986
- 5 - Ö.Özgür, Age., s. 188-189
- 6 - DİSK 7.Gen. Kur.Çal. Raporu, s. 92
- 7 - E. Kongar, Tür. Top. Yapı, Cilt 2, s. 454'den Nak.
- 8 - M. Sönmez, Tür. Ekono. Bunalım, İkinci Kitap, Belge ya., s. 94-95'den Nak.
- 9 - R. Welat Gaz., Mart- 1985

“YENİ POLİTİK DÜŞÜNCE” VE GÜNÜMÜZ GERÇEKLİĞİ

YENİ OLAN NEDİR?

“YENİ POLİTİK DÜŞÜNCE” NEYİ NASIL ÇÖZMEK İSTİYOR?

Yeni olan hiç bir şey, boşlukta doğmaz ve yoktan var olmaz. Çünkü, yeni, hem kendisi, hem de kendisi olmayan “başka bir şey”le bir karşıtlık içinde doğar ve gelişir. Ve olmuş olanın daha gelişmiş bir halini ifade eder.

Çağımızın yeniliğini karakterize eden unsurlar açısından da durum böyledir. Örneğin, Üçüncü Dünya ülkelerini sarsan ekonomik-toplumsal felaket, topyekün insanlığı tehdit eden nükleer savaş ve çılgınca silahlanma, ABD'nin “yeni savaş stratejisi”, çevre sorunları, kapitalist güçler arasında değişen kuvvet dengeleri ve kapitalizmin doğası üzerine yürütülen hükümler, global sorunların çözüm arayışı içinde bulunan güçlerin bileşiminde meydana gelen büyüme, ulusal ve uluslararası süreçlerin arasında karşılıklı bağımlılığın artması, yaşayan sosyalizmin gün ışığına çıkan sorunları, sosyalizmin ve temel bileşenlerini bekleyen ivedi görevler, bütün bunlar, çağımızın yeniliğini karakterize ediyorlar. Ve hatta bu değişmeler, yeni çelişkilerde doğuruyorlar.

Ne var ki bu unsurların hiçbiri, bir anda ve kendiliklerinden bugünkü aşamaya gelmediler. Aksine, iç ve dış koşulların biçimlendirdiği zıtların birliği ortamında ve belirli bir evrim sürecinde bugünkü boyutları kazandılar. Gelinen gelişme düzeyi, çözüm beklenen sorunları

ağırlaştırıyor; devrimci süreci derinleştiriyor. Ve yenilenme, bir ihtiyaç olarak ortaya çıkıyor. Aralarında hiç bir anlaşma olmadığı halde, Sovyetler Birliği'nde, Küba ve öteki sosyalist ülkelerde, hemen aynı günde başlayan tartışmalar bir bakıma bu gerçeği doğruluyor. (1) Fakat büyüyen sorunların çözümü, sosyalist ülkelerin ulusal sınırlarını aşıyor. Çağımızın yeniliğini karakterize eden unsurların ve bunların doğurduğu kimi yeni çelişkilerin ele alınış biçimi ve derinleşen devrimci süreç içindeki yerlerinin belirlenmesi tarihsel bir önem arz ediyor. "Yeni Politik Düşünce", bu anlamda, ciddi bir sınavla karşı karşıya bulunuyor.

Ancak "Yeni Politik Düşünce"nin gerçekliğini irdelemeye geçmeden önce, onun, neyi nasıl çözmek istediğine bakmak gerekiyor. Bakın, SBKP MK Toplumsal Bilimler Enstitüsü Tezler'inde, "Yeni politik Düşünce" şöyle formüle edilmek isteniyor.

"Önceliklerin Diyalektiği"

"Günümüzde, uygarlığın gelişmesinde gözlenen bunalımlara son vermek, özellikle nükleer felaketi önlemek, insanlığın yaşamını korumak için savaşım veren devrimci, demokratik, ilerici güçlerin aktifliği artıyor ve bileşimi genişliyor. Bu güçlerin ortak eylemlerinin temelini, toplumun yaşamını sürdürüp sürdüremeyeceğini belirleyen genel insani değerler oluşturmaktadır. Sınıfsal ve ulusal çıkarlara dayalı anlaşmazlıklara kıyasla bunlar en ön sıraya geçmekte, öncelik kazanmaktadır.

"Bunların öncelik kazanması, sınıf konumlarından, sınıfsal yaklaşımdan, komünist partisinin devrimci hedeflerinden vazgeçmek anlamına geliyor mu? Buna nasıl yanıt verilmesi gerektiği üzerinde düşünürken şu gözönünde bulundurulmalıdır: Nükleer-uzay çağında dünyada, bütün insanların ortak çıkarlarına öncelik tanınması toplumsal ilerleme için zorunlu önkoşuldur. bu bağlamda, işçi sınıfının, komünistlerin savaşımalarının amaçları, onların görev ve değerler sistemi üzerinde, bu amaçların hiyerarşisi üzerinde düşünmek yerinde olur."

"Zor Kullanımından Uzlaşmaya"

"Günümüz koşullarında Marksistlerin ayrı ayrı ülkelerdeki devrimci savaşımın biçimleriyle ilgili sorununu incelemek gerekmektedir. Ülkelerin iç süreçleri ile uluslararası süreçler arasında karşılıklı bağımlılığın arttığı koşullarda zor kullanma eylemleri ne denli olanaklıdır? Devrimci güçler ile karşı-devrimci güçler arasında silahlı savaşın sürdüğü bölgelerde gözlenen ulusal barışma eğilimini bu durum doğurmadı mı? Genellikle devrimci zor kullanma eylemleri barışçıl bir dünya konseptinde nasıl bir yer alıyor?"

"Sınıf Karşıtımız Partner Olabilir mi?"

"(...) İlerleme olanağının korunması, yani sosyal-siyasal ödevlerin çözümü için, sınıfsal duvarlarla birbirinden ayrılmış toplumsal güçler arasında işbirliği ve uzlaşma gereklidir. Durumun tuhafılığı şuradadır: Sınıf

karşıtımız, bütün insanlığı ilgilendiren sorunların çözümünde partner olacaktır. İşte bu nedenle, duruma uygun savaşım biçimleri arayıp bulmak gerekmektedir. (...)

“Global sorunlar karşısında dünya topluluğunun çabalarının birleştirilmesi için, ideolojik savaşımın metodoloji sorunlarını yeni şekilde ortaya koymak gerekiyor. İdeolojinin sınıfsal niteliği vardır ve sınıf savaşımının sürdüğü bir alandır. Ne ki, çelişkilerle dolu dünyanın bütünselliği, ideolojik çatışmalara yol açmayan manevi-ideolojik ve manevi-ahlâksal ilişkiler kurulması için zemin hazırlanmasını gerektirmiyor mu?”

“Hegemonya Ama Hegemonyacılık Değil”

“(…) Burda sözkonusu olan herhangi bir parti yada örgütün örgütsel politik hegemonyası değil, insanlığın yaşamını sürdürmesi ve ilerlemenin gereksinimlerini en doğru ve tam olarak dile getiren sosyal-sınıfsal değerlerin hegemonyasıdır.”

“Kalıplardan Kurtularak”

“İnsanlık, nükleer felaket tehlikesinin artması, ‘Üçüncü Dünya’ ülkelerinin içine düştükleri durumdan kurtulmalarının olanaksızlığı, çevrenin tahrip olması gibi bunalım olgu ve süreçleriyle karşı karşıyadır. Bu olgu ve süreçler, çağımızın içeriğine damgasını vuruyor. Marksistlerin dünyanın devrimci yenilenmesinin hızı, içeriği, yolları ve itici güçleriyle ilgili görüşlerinde değişikliğe yol açıyor. Taşındıkları tarihsel sorumluluk komünistleri, geçmişte yer alan kimi görüşleri, komünistlerin hata işlemez kişiler oldukları, gerçekleri yalnız onların gördükleri gibi görüşleri eleştirel açıdan değerlendirmeye yöneltiyor. Monologlardan vazgeçmek, başkalarının görüşlerini dinlemeyi öğrenmek, onların görüşlerinin mantığını öğrenmeye çalışmak, kendi konumlarını, gerekirse bunlarda değişiklikler yaparak kanıtlarla savunmak gerekiyor.” (2)

SBKP MK Toplusal Bilimler Enstitüsü Tezleri’yle varılmak istenen hedefe, Çinliler varmış bulunuyorlar:

“Emperyalizmin sosyal kapitalizme dönüşmesiyle birlikte, doğaldır ki, günümüzün karakteri de değişti. 1950’ler öncesi, emperyalizm ve proleter devrimler çağı idi. Savaş ve devrim, bu çağın en önemli özelliğini oluşturuyordu. Daha sonra kapitalizmin sosyal kapitalizme geçişiyle paralel olarak barış ve gelişme çağı başladı. Kapitalist ve sosyalist sistemlerin uzun vadede yan yana oldukları ve barışçıl bir rekabet yürüttükleri bir çağ bu. Barış, gelişme ve reform, çağımızın başlıca göstergeleri haline gelmiştir.” (3)

Çinliler, etkilerini biçiyor. Bu, tartışma götürmüyor. Fakat amacımız Çin’de ya da Sovyetler Birliği’nde yaşanan olayları ve gelişmeleri kül halinde incelemek değil; öncelikle “yeni tezler”deki mantığı

çözümlemektir. Ki bu da, yukarıya aktardığımız pasajlarla bütün çıplaklığıyla ortaya çıkıyor. “Yenilik” adı altında, Marksizmi “evcilleştirme” biçimi üzerinde birleştiriliyor; öğretinin, devrimci ruhu değiştiriliyor ve burjuvazi için kabul edilebilir (!?) yönleri ön plana çıkarılıyor. (4)

Dahası, “yeni tezler”le, “yeni bir çağ”ın kapıları aralanmak isteniyor. Böylece, devrimler çağı sona erdiriliyor; sorunları, **uzlaşma ile çözümlene** ana halka olarak ele alınıyor. Başka bir deyişle, çağımızın yenilğini karakterize eden öğelerin **idealist** yorumundan, hayal ürünü olan bir “yeni çağ” türetilmek isteniyor. Bu pirincin taşını ayıklamak gerekiyor.

Fakat bu konuya geçmeden önce, “yeni tezler”le “yeni politik düşünce”nin ilişkisini açıklığa kavuşturmak gerekiyor. Çünkü, yer yer “yeni tezler”in, özellikle SBKP MK Toplumsal Bilimler Enstitüsü Tezleri'nin, tartışmaya sunulan “öneriler niteliğinde olduğu; SBKP'nin resmi politikasını yansıtmadığı ve “yeni politik düşünce”yle özdeşleştirilemeyeceği söyleniyor. Bu, bir bakıma doğru olabilir. Ama bunun böyle olmuş olması giderek büyüyen endişeleri ortadan kaldırmıyor. Zira “tezler”i, geliştirenler, sıradan teorisyenler değil ve tezler”, SBKP MK TBE gibi bir kurum tarafından hazırlanıp tartışmaya sunuluyor. Y. Krasin, diğer birçok ideolog ve parti yöneticisi, bu yolda daha “ileri” gidiyorlar. İkincisi, “yeni tezler”de ifadesini bulan mantık, sovyetler Birliği'nde, bazı sosyalist ülkelerde ve “kardeş partiler”in saflarında giderek yaygınlaşıyor ve daha şimdiden “meyve”sinin vermeye başlıyor. Elinden tutulup Sovyet Paramentosuna getirilen A. Saharov, şimdi Barış Yeltsin'le birlikte parlamentoda muhalefet grubu kuruyor. Leh Walesa, meşruiyet kazanarak daha güçlü bir şekilde sahaya çıkıyor. Macaristan, ikinci bir Polonya olma yolunda ilerliyor. TBKP'nin burjuvaziyle açık uzlaşmaya girmesi bu döneme rastlıyor. j.V. Stalin, zaten iyice “günah keçisi” yapıldı.

Daha da önemlisi, Sovyetler Birliği'nde, prestroika ve glastnostla birlikte “gemi-azıya alan” kapitalist restorasyonun adamlarından uzakta ve orta yerde duran M.S. Gorbaçov, “tezler”de ifadesini bulan düşünce sistemini hiçbir yerde yadsımıyor: aksine, ortaya attığı sorularla tartışmayı açıyor ve kimi noktalarda “tezler”le çakışıyor

“İlk soru, savaş tehlikesinin başlıca kaynağı olan emperyalizmin doğası ile ilgilidir. Dış faktörlerin sosyal sistemin doğasını değiştiremeyecekleri bilinen bir gerçektir. Fakat dünyanın bugün erişilen gelişme aşamasında, **karşılıklı bağımlılık ve bütünleşme düzeyinde**, emperyalizmin doğasını etkilemek ve onun en tehlikeli boyutalarını engellemek mümkün müdür?

Bir başka deyişle sadece egemen sınıfların çıkarını ve kapitalist sistemin temeli olan benmerkezci yasaların işleyişi ile ortaya çıkan yıkıcı etkilerin alanını kısıtlamak için, **evrensel insani değerlerin en büyük önceliğe sahip olduğu bütünsel dünya** da işleyen yasalara

güvenilebilir mi?

“İkinci soruda birincisi ile bağlantılıdır: Kapitalizm militarizmden kurtulabilir ve ekonomik ortamda onsuz iş görebilir ve gelişebilir mi? Ekonomiyi sivil üretime doğru değiştirmek için Batıya dönüştürme programları hazırlamaya ve karşılaştırmaya çağırarak, bizim hesabımıza çılgınca bir aldanma değil mi?

“Üçüncü soru: Kapitalist sistem, şu anda yaşamını sürdürmesi için gerekli etkenlerden biri olan yeni-şömürgecilik olmadan yapabilir mi?

“Bir başka deyişle, bu sistem, önceden kestirilemeyen sonuçlarla dolu Üçüncü Dünya ile adaletsiz ticaret pratikleri olmaksızın işlev görebilir mi?” (Abç) (5)

“Tarih boyunca, uluslararası arenada, çıkarların çatışması silahlı çatışmalara ve savaşlara yol açmıştır. Bunun içindir ki, insanlığın politik nüfus kaydı daha çok savaşlar listesine benziyor. Bugün bu gelenek insanları doğrudan doğruya nükleer uçurumun kenarına götürüyor. Biz insanlar, hepimiz aynı geminin yolcularıyız. Batarsak hep beraber batacağız, yüzersek hep beraber yüzeceğiz.”(6)

“Bu ülkeler tabii ki bu koşullar altında borçlarını ödeyemeyecekler. (Söz konusu olan Üçüncü Dünya ülkeleridir-FD) Adil bir çözüm bulunmadığı takdirde, herşey olabilir. Gelişmekte olan ülkelerin borcu bir çeşit saatli bomba haline geldi. Bunun patlamasının çok yaygın sonuçları olabilir. Müthiş bir yıkıcı gücü olan bu sosyal patlamanın birikimini izliyoruz.”

“... Batılı liderler tehlikeyi küçümsüyorlar, patlak verecek ekonomik kargaşanın ciddiyetini görmeyi reddediyorlar.”(7)

“Bizim, en az gelişmiş ülkeler için banka faizi oranlarının azaltılması ve onlara ek avantajların tanınması önerimiz kesinlikle bir hayıseverlik ürünü değildir. Bu herkese, barışçıl bir gelecek denilen ortak bir çıkar vaatettir. **Eğer kalkınmakta olan ülkelerin borç yükü hafifletilirse böyle bir gelecek için şansımız artacaktır.**” (Abç) (8)

“Farklı sistemlere sahip devletlerin, barış içinde bir arada yaşamasının 'sınıf mücadelesinin bir biçimi olduğu' yolundaki belirlemenin artık programda tutulmasını özellikle mümkün görmedi. (...) Savaş politikasının başka araçlarla sürdürülmesidir sözü artık ömrünü doldurmuştur. Bu sözün yeri artık kitaplıklardır.” (9)

“**Tüm biçimleriyle ve tezahürleriyle güç kullanma politikası tarihsel bakımdan ömrünü tüketmiştir.**” (Abç) (10)

“Dünya ekonomisi tek bir organizma durumuna geliyor; ait olduğu toplumsal sistem veya ulaştığı ekonomik düzey ne olursa olsun hiçbir devlet, onun dışında normal olarak gelişmeyecektir.” (11)

Yoruma gerek kalmıyor. M.S. Gorbaçov'un görüşleriyle TBE Tezleri arasındaki paralellik bütün çıplaklığıyla sırtıyor. Ve "yeni tezler" in, "yeni politik düşünce" nin.dünya devrimci sürecine getirdiği perspektiflerin kaba bir ifadesi olduğu ortaya çıkıyor.

YENİLENME NASIL BİR ZORUNLULUK AMA "YENİ POLİTİK DÜŞÜNCEY"LE SÜRECE YÖN VERMEK PEK OLASI GÖRÜNÜMÜYOR!

Dünya hızla değişiyor. Bu hızlı değişimlere ayak uydurmak değil, yön vermek gerekiyor Oysa yaşam, bunun sanıldığı kadar kolay olmadığını gösteriyor. Kolay değil; çünkü yaşayan sosyalizm, bilim ve teknolojinin bazı alanlarında tekelci kapitalizmle yarışmıyor ya da başı çekemiyor; merkezi ekonomik planlamaya karşın dünya ekonomisinin derinleşen bunalımından etkileniyor ve ciddi sorunlarla boğuşuyor. "Kardeş partiler" ise, çoğunlukla zamanın hızlı akışına ayak uyduramıyor; devrim ve demokrasi mücadelesinde öncü ve yönlendirici olamıyor; daha doğrusu son 40 yılda yer alan devrimlerde nal toplamaktan öteye gidemiyorlar. (12) Ama bunun böyle olmuş olması, zamanın hızlı akışıyla yarışa olanaksız mı kılınıyor? Elbette ki hayır. Dünyanın hızlı değişimiyle yarışmak ve sürece yön vermek mümkündür. Tarih bunu kanıtlamıştır. Büyük Ekim Devrimi, Ekim Devrimiyle başarılanlar, kapitalist kuşatma altında ve geri bir tarım ülkesinde sosyalist kuruluşun başarılanması, insanlığı faşizmden kurtarmak için 20 milyon Sovyet insanının feda edilmesi, Birinci Dünya Savaşının ardından ikinci kez yerle bir edilen Sovyetler Birliği'nin yeniden inşası ve saniyeleşme alanında katedilen mesafeler, nükleer alanda emperyalizme karşı etkin caydırıcı bir gücün oluşturulması, 1950'lerde uzay çağını ilk olarak açması, bütün bunlar, sosyalizmin

II. Dünya Savaşında Sovyetler Birliği 20 milyon kişiyi kaybetmiştir.

başardığı olağanüstü şeyler. Bu ve benzeri mucizevi şeyleri yaratan Sovyet halkı, son 30 yılda bir bu kadarını daha başarabilirdi. Diğer sosyalist ülkeler ve “kardeş partiler”de, daha iyisini yapabilirlerdi. (13) Özellikle bu sonuncular, hiç değilse bu süre zarfında dünyada yer alan devrimlerin başını çekerek sosyalizmin çekiciliğine katkıda bulunabilirlerdi. Evet bütün bunlar gerçek. Sosyalizm özünde büyük bir potansiyel taşıyor.

Akla şöyle bir soru geliyor: Böylesine engin bir potansiyele sahip olan sosyalizm, neden kapitalizmle yarışmıyor? Sosyalizmin bilimsel ve teknolojik devrimin bazı alanlarında ve ekonomik gelişkinlik düzeyi itibarıyla tekelci kapitalizmle yarışmadığı bir gerçek. Ama bu sosyalizmin sahip olduğu dev potansiyelden kuşku duymak anlamına gelmiyor. Çünkü bunun çeşitli nedenleri var ve belirleyici olanda, bu potansiyelin sürekli bir şekilde ve gereği gibi harekete geçirilmemesi; yerli yerinde kullanılamaması ya da daha kötüsü yozlaştırılmasıdır. İşte, Sovyetler birliği'nde kendisini dışa vuran hata ve yetersizliklerin kaynağı buradadır. Bakın M.S. Gorbaçov, bu durumun nedenlerini şöyle açıklıyor:

“Belirli bir aşamadan sonra ülkemizin gelişme hızı düşmeye, zorluklar ve çözülmemiş sorunlar birikmeye başlamış, tıkanıklık ve sosyalizme yabancı olgular ortaya çıkmıştır. Bütün bunlar ekonomiyi, sosyal ve manevi alanları ciddi biçimde etkilemiştir.” (14)

Ayrıca Y. Krasin, “Partimiz, SSCB'deki durgunluğun reel sosyalizmin uluslararası etkisini zayıflattığını, komünist harekete olumsuz etki yaptığını kabul etti” diyerek, durgunluk sürecinin uluslararası boyutlarını açıklamaya çalışıyor. (15)

Demek ki, kabahat sosyalizmde ya da bugün kimileri tarafından “aşılmak” istenen Marksizm-Leninizm'de değil. Yukarıdaki tespitlerin yarattığı zeminde, çürümenin, kokuşmanın ve her türlü sapmanın boy vermesi kaçınılmaz. Zaten yaşanan sonuçlarda bu sonucu doğruluyor.

O halde, bunalımdan çıkış için ne yapılabilir? Bu da, Sovyetler Birliği başta olmak üzere dünya devrimci hareketinde başlayan özeleştirme, tartışma ve yenilenme sürecinin göze batırıldığı gerçekliklerde yanıt buluyor: Yenilenme nesnel bir zorunluluk olarak öne çıkıyor. Bunu tespit etmek gerekiyor. Ancak, “tarihte Marksizm-Leninizm'i revize etmek isteyenler de, hep “yeni”ye sahip çıkarak gerçek yüzlerini gizlediler.” (16) Bugün de, bu anlamda, tarihi tekerrür ettirmek isteyenler var. Sovyetler Birliği'nde, diğer bazı sosyalist ülkelerde ve “kardeş partiler”in saflarında, bu kavramı soysuzlaştırmak isteyenler nesnel olarak böyle bir işlevi üstleniyorlar. Bu bakımdan, bu iki şeyi birbirinden ayırdetmek hayati önem arz ediyor.

Örneğin, Sovyetler Birliği'nde Y.V. Andropov ile başlayan ve M.S. Gorbaçov liderliğinde sürdürülen yenilenme sürecinde, herşeyden önce geçmişin yüreklice sorgulanmasına tanık oluyoruz. Bu, son derece doğal kokuşmuşluğun, çürümenin aşılması ve sapmaların bertaraf edilmesi için

de gerekli. Ayrıca geçmişin doğru muhasebesi, yenilenme için zorunlu bir ön koşuldur da. Fakat geçmişin sorgulanması ve yenilenme adına, sosyalizme inançsızlığı yayanlar, sosyalist değerleri toptan rededenler ve Sovyet tarihini “ters-düz” etmek isteyenler günbegün artıyor. Yaratılan kargaşa ortamında, Buharin V.İ. Lenin'in önüne J.V.Stalin “abalı” konumuna konuluyor ve “abalı”ya vurmak mübah sayılıyor. Öyle ki, bizde bile eli kalem tutan bazı akıl fukaraları işi, Stalin'i Pol Pot'la özdeşleştirmeye kadar vardiıyorlar. Hem J.V. Stalin'e, sosyalist değerlere, Sovyet tarihine yönelme ve sosyalizmi —örneğin “uygarlık krizi” vb. konularda— emperyalizmin suçlarına ortak etme çabaları sadece kapitalist restorasyonun adamlarında görülüyor; Marksist-Leninist öğretinin devrimci özünü, daha “ince” yöntemlerle yontmak isteyenlerde de görülüyor. Bu sonuçlar, böylece sosyalizmi burjuvaziye “kabul ettireceklerini” hayal ediyorlar.

Gerçi, M. Gorbaçov, sosyalizmin değerlerini, muazzam potansiyelini, Sovyet tarihini ve J.V. Stalin'in siyasal tercihlerini değerlendirirken gerçekçi davranıyor; ayrıca son zamanlarda yoğunlaşan “prestroyka tecavüzleri” karşısında rahatsızlığını belirtiyor. Ancak “atı alan Üsküdar'ı geçiyor”. Stalin'in kimi hataları (Ki bu hatalarda, yalnız ona ait değil ve bugünün gözlükleriyle ve de Soyetler'de revaşa olan demokrasi anlayışıyla değerlendirilemez.), O'nun siyasal tercihleriyle Sovyet tarihinde işgal ettiği yerin önüne konuluyor; bu raundu kazanmış gibi görünen kapitalist yolcular, bu kez partileşiyor ve meşruiyet kazanıyor. Sovyetler Birliği, Polonya ve Macaristan'dan sonra sıra Bulgaristan ve DDR'e geliyor. Ve öngürülen “sosyalist demokrasi” ile kargaşayı önlemek giderek zorlaşıyor. Oysa, sosyalist demokraside, anarşiye, tarihi karalamaya, partiyi zayıflatmaya izin verilemez. Ve sosyalist demokrasi, çok partili bir sistemle özdeşleştirilemez ve “partisiz

İkinci dünya savaşının ibret derslerini iyi hatırlayan Sovyet halkı, dünyayı nükleer savaş uçurumunun kenarına getirmek isteyen militaristlerin fesatçilikleri karşısında her zaman uyanık davranıyor.

sosyalizm olmaz”:

“Hatalarımızı düzeltirken Partimizin rolü daha temel bir nitelik kazanmaktadır. Burada partinin otoritesini zayıflatacak hiç bir şey yapılmayacaktır. Partisiz devrim olanaksızdır. parti yoksa sosyalizmi inşa etmek olanağı da yoktur:

“Ve şimdi biz, burada, partiden daha ileri bir ihtiyacımızın olmadığını bir kez daha ve kesinlikle söylemeliyiz: nasıl ki, Marti, Küba'nın bağımsızlığı uğruna mücadeleyi yükseltmede bir parti kadar başka hiçbir şeye ihtiyaç duymamıştı; nasıl ki Lenin Ekim Devrimini gerçekleştirmek için her şeyden önce bir partiye ihtiyaç duymuştur. Bunu özellikle, küçük partilere izin vermeye başlayacağımızı hayal edeneler uyansınlar diye söylüyorum. Kimi örgütlemek için yani? Karşı-devrimcileri mi? Amerikancılar mı? Yoksa burjuvacıların mı? Hayır! Burada bir tek parti vardır ve o da bizim proleteryanımızın, bizim köylülerimizin, öğrencilerimizin, çalışanlarımızın partisidir, sapa sağlam ve ayrılmaz bir biçimde birleşmiş halkımızın partisidir. Var olan Var olacak olan tek parti budur! (...) 70. yıldönümünü, 100. yıldönümünü kutladığımızda tarihin bunu doğrulayacağını, kanıtlayacağını umarım.”

Partisiz Sosyalizm Olmaz

“Bildığınız gibi —çünkü hepiniz bu pratiğin içinden geliyorsunuz— seçim çevrelerinde adayları öneren parti değildir, en uygun gördüğü adayları, seçim çevrelerindeki açık toplantılarda halk kendisi önerir ve seçer. En az iki olmak üzere 8'e kadar aday belirlenebilir, ve seçimde bunlardan hiçbiri olayların yüzde ellisini alamazsa ikinci tur oylama yapılır. Kendi seçim bölgemde ikinci tur oylamadan bir kez olsun kurtulamayan ben bunu çok iyi bilmek durumundayım. Evet işlerin nasıl yürüdüğünü hepimiz biliyoruz, adayları bulan ya da öneren Parti değil halktır.”

“Bizim bu konuda düzeltmek durumunda olduğumuz hiç bir şey yok; bizimkisi süper demokratik bir sistemdir, bu sistem, gerçek iktidarın milyonerlerin, pultokratların elinde olduğu, kapitalist ülkelerdeki tüm burjuva sistemlerden daha demokratik bir sistemdir.”

“Bu yanlışları düzeltme sürecinde parti gittikçe güçlenecektir, çünkü, tekrar ediyorum parti olmadan sosyalizm kurulamaz. Parti olmadımı anarşiyi temsil eden kapitalizm kurulur. Çünkü onun örgütlenmesi gerekmez, bütün pislikleriyle kendi kendine örgütlenir. Sosyalizm kendiliğinden oluşmaz, sosyalizm kurulmalıdır ve başlıca, temel kurucu parti'dir.” (17)

F. Castro'nun bu ünlü tespitlerine eklenecek bir şey yok. Ama bu nesnel gerçekliklere rağmen, bu belirlemelere burun bükenler olacaktır. Özellikle devrimci öğretiyi “evcilleştirmek” isteyenler bunu yapacaktır. Ve yine farklı koşulları gerekçe olarak göstereceklerdir. Ancak yaşamın kendisi bu ve benzer yeltenişleri yatsıyor. Hastalığın tedavisinde batının “onay”ının

arama yaklaşımları, sorunların çözümünü zorlaştırıyor ya da en azından çözüm süresini uzatarak sapmalara gelişme olanağı sağlıyor. Aynı şey partinin sağlamaştırılması çabalarında görülüyor. PBİP'nde uygulanan tedavi yöntemi, şimdi SBKP'de uygulanıyor. 27. Kongrede, MK'nin üçte ikisi "yenilendi" bu yetmedi, ardından 100 kişi daha yaşlandığı için emekliye sevk edildi. Ama parti aygıtı henüz temizlenemedi ve temizlenmeside zor görünüyor. Çünkü, belirleyici olan yaşlıların yerine **gencin getirilmesi** değil; sapmaları dumura uğratarak ideolojik ve örgütsel çelikleşmenin sağlanması ve parti saflarının bu eksenle arındırılmasıdır. Bu yapılmadığı sürece, "yenilenme" pek bir şey değiştirmeyecek ve sonuçta, Polanya örneğinde görüldüğü gibi bu işten kapitalist yolcular kazançlı çıkacak ve sürece yön verme çabaları beklenen sonucu vermeyecektir.

Diğer yandan, çağımızın yeniliğini karakterize eden unsurların ele alınışında da, "yeni tezler"de görüldüğü gibi sorunları uzlaşma ile çözmenin teorisi yapılıyor. "Uygarlık krizi"; nükleer felaket tehlikesi, karşılıklı bağımlılık, "yeni kapitalizm tahlilleri" vb. olgular, çağımızın niteliğini belirleyen çelişmeler düzeyine çıkarılıyor. Sınıf mücadelesi ve ulusal kurtuluş savaşları ise, "arka plan"a itiliyor:

"İşçi sınıfı, toplumsal sınıf amaçları uğruna mücadele stratejisini barışı koruma görevi ile uyumlaştırmak durumundadır. Bu, nerede mücadele ederlerse etsinler, bütün devrimci güçlere yüksek bir sorumluluk yükler. Sınıf savaşımı kaçınılmazdır, bugünde kaçınılmazdır. Fakat o bir arka planın önünde ve nükleer-uzay çağının gerçekleri sisteminde gelişmektedir.

Bu ise, sınıf savaşımının insan türünün korunması için daha geniş güçlerin birlikte davranmasıyla, şimdiye kadar olanları aşan boyut ve biçimlerdeki dayanışmayla uyumlu kılınması gerektiği anlamına gelir.

"Öte yandan kimi komünist partilerin pragmatik belgelerine formüle edilmiş olan anti-tekel demokrasi stratejik konsepti ve belgesi şu andaki koşullarda, bu dünya çapındaki birlikte davranma gerçeğine yeteri kadar dikkat gösterilmediği için yeterince etkili olamamaktadır."

"Anti-tekel demokrasiden önce gelen onun için elverişli koşulları yaratan kapitalist gelişmenin militarist olmayan bir model mücadele stratejik konseptinin ana doğrultuları burada belirginleşiyor." (18)

Y.Karasin, "yeni tezlerde"de ifadesini bulan mantığı daha bir açıklığa kavuşturuyor. Bunu ve M. Gorbacov'un bu konuya ilişkin yaklaşımlarını aklımızda tutarak, bu kez V.Medvedev'den okuyalım.

"1986'da yapılan SBKP'nin 27. Kongresinde 1980'lerin kapitalizminin yalnızca yüzyılın başlarındaki ya da 1950'lerin, 1960'ların kapitalizminden değil, 1970'lerin kapitalizminden bile farklı olduğuna işaret ediliyordu. Bugünlerde tekelci kapitalizm yüzüncü yılına yaklaşıyor. Onun, şekil değişikliğine uğramış 19. yüzyıl klasik kapitalizmi olarak kavrama, işlerin

gerçek durumuna gittikçe daha az uyuyor. Şu soru ortaya çıkıyor: Serbest rekabet dönemi tekelleri kapitalizmin bir önceleyeni, tekelleri kapitalizm'de kapitalist üretim formasyonuna uygun biçime olamaz mı?"

"20. Yüzyılın sonlarının burjuva toplumunun sahip olduğu çirkinliklerini gören birisi onun varlığını hala sürdürebileceğine inanamaz. Ancak toplumsal ve ekonomik yapılarda mantıklı bir değişikliğin tahmin edildiğinde bile daha geniş bir tarihsel sürece gerçekleştireceği görünüyor. Bu yüzden, sürekli bir arada yaşama düşüncesi, iki toplumsal sistemi karşılıklı etkileri ve toplumsal ve ekonomik etkileri rekabet süreci içinde netleşecektir.

"Fakat, sosyalizm ve kapitalizmin bir arada var olması süreci yalnızca bir görünüştür. **Bu bir arada var oluşun biçimlerine ve yapısına yeni bir yaklaşımla bakmak zorundayız.**" (Abç)

"**Barışın korunması, Dünyanın bir nükleer savaş sonucunda yok olmasının önlenmesi temel ve ivedi sorunlarıdır. Eğer insanlık bu sorunu çözebilirse, diğer sorunların üstesinden gelmek ve niteliksel olarak yeni, güvenli bir dünyanın yaratılması için olağanüstü bir şans elde edecektir.**" (19)

M. Gorbaçov ve V. Medvedev, belirlemelerinde daha dikkatli davranmakla birlikte, "yeni bir Çağ"ın kapılarını aralamakta, "Yeni Tezler" ve Y. Krasin'le birleşiyorlar. Buna göre, çağımızın "**temel çelişkisi, "Barışın korunması"** olmuş oluyor ve barış mücadelesinin özü de değişiyor. Kısaca, "Barış içinde bir arada yaşama" İlkesi, sınıf mücadelesinin bir biçimi olmaktan çıkıyor. Bunun yerini, sosyalizm ile kapitalizmi uzlaştırma alıyor. Dolayısıyla, sınıf mücadeleleri ve ulusal kurtuluş savaşları, "Barışın korunması" Mücadelesine bağımlı kınıyor. Hatta, "uygarlığı krizden kurtarma "Mücadelelerindeki birliği zedelememeleri için bu savaşların hızını kesmeye çalışmak bile mübah sayılıyor.

Bu konuda da, çağımızın yeniliğini karakterize eden kimi öğeler fetişleştiriliyor ve "kavramlar birbirinin yerine geçiriliyor". Oysa bu, günümüz gerçekliği ile çatışıyor. Herşeyden önce nükleer savaş tehlikesi, ekolojik problemler, karşılıklı bağımlılık ve kapitalist güç odakları arasındaki "çelişkiler", tek başlarına çağımızın niteliğini belirlemeye yetmiyor. Bugün, dünden farklı olarak kapitalizmin de hesaba katmak zorunda olduğu sosyalist bir dünya, daha büyük patlamalara hazır Üçüncü Dünyanın taşıdığı dinamikler, nükleer savaş ve çevre, orunlarından kaygı duyan güçlerin meydana getirdiği geniş bir yığın hareketi var. Ve çağımızın karakterini belirlerken, bu unsurların **özellikle dikkate alınması gerekiyor.** Çünkü, "20. yüzyılın çehresini, Ekim Devrimi'nin başlattığı kurtuluş devrimleri belirliyor. Bilim ve tekniğin başarıları ne denli, önemli, hızlı bilimsel —teknik ilerlemenin toplumsal yaşam üzerindeki etkisi ne denli

büyük olursa olsun, insanı gerçekten özgür yapabilen yalnızca onun sosyal ve manevi kölelikten kurtuluşudur. Ve bu yol üzerindeki zorluklar objektif ya da eskî dünyanın çıkardığı zorluklar— ne olursa olsun tarihin gidişi durdurulamaz.” (20)

Eğer günümüz gerçeğini ve çağımızın geleceğini, “Ekim Devrimi'nin başlattığı kurtuluş devrimleri belirliyorsaydı (Ki buna kuşku yok.); devrimleri ikinci plana itmek ya da halkların baskı ve sömürüye karşı gelişen mücadelelerini “Barışın korunması”na bağlı kılmak; dahası “uygarlığı krizden kurtarmak” için ulusal kurtuluş ve sınıf savaşımının hızını kesmek çağımız gerçekleri ile bağdaşır mı? Ve istensede (Ki, isteniyor.), bu mümkün mü? Elbette ki hayır. Halkların, genelde barışı istediği doğrudur. Ancak insanlığın dörtte üçünü oluşturan Üçüncü Dünya halkları, barıştan önce özgürlük, eşitlik iş ve ekmek istiyor; sağ kalabilmek için savaşmak gibi bir ödev ve zorunlulukla karşı karşıya bulunuyorlar. Hem em-

Üçüncü Dünya ülkelerindeki açlığı gösteren bir resim

peryalizmin, sömürgeciliğin ve yeni —sömürgeciliğin bu ülkelerde işlediği suçlar yapısında karşı— şiddet beslemiş ve onu, özellikle sömürge ve bağımlı ülkelerde patlama noktasına getirmiştir. “Barışı korumak” ya da yumuşama sürecine “ivme” kazandırmak için bu ülkelerde —doğru olsa bile (Ki, olmadığı açık.)— şiddetli patlamaların önüne geçmek olanaksızdır. Çünkü bu tür patlamalar, çoğunlukla subjektif istemlerin ötesinde, ağır sömürü ve baskı mekanizmalarının tarihsel süreç içinde yarattıkları köklü ulusal ve sosyal birikimler sonucu meydana geliyor. (21) Ve Üçüncü Dünya Ülkelerinin “borç yükü hafifletilerek” de , bu patlamaların önüne geçilmez ve hakların kabaran öfkeleri yatıştırılmaz.

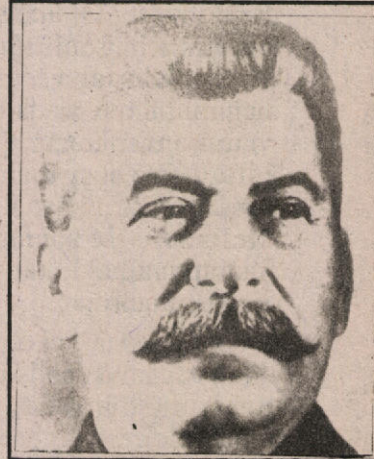
Ayrıca böyle bir taleple de, “Uygarlığın krizden kurtarılması”na uyarlanmış geri bir taleptir ve halklara bir yararı olmayacaktır. Zira silahsızlanma ve “Borç yükünün hafifletilmesi”nden arttırılacak fonlar, sömürü ve baskıya karşı mücadeleler “yavaşlatıldığı zaman, yine

kapitalistlerin ve sömürücülerin kasalarına akacaktır.”

Kaldı ki, “**Uygarlık krizi**” nin esas sorumlusu nükleer ve konvansiyonem silahları turmandıran, Üçüncü Dünya'yı sömürgeci ve yeni-sömürgeci baskı ve sömürü cenderesi içine sıkıştıran ve aşırı kar hırsıyla tabiatı tahrip eden kapitalizmin kendisidir. Ve kapitalizmin doğası değişmemiştir. Ayrıca kapitalist dünyanın güç odakları arasında beliren görüş ayrılıkları izafidir; bunlara büyük umutlar bağlamamak gerekir. Çünkü, Amerika Birleşik Devletleri, Avrupa Ekonomik Topluluğu ve Japonya, enerji kaynakları, ucuz emek ve hammadde kullanımı ve ürünlerini uluslararası pazarlarda satmak kavgasında rakip olmakla birlikte; sosyalizme ve az gelişmiş ülkelerin korunma hareketlerine karşı birlik ve ittifak içindedirler. (22) Hal böyle olunca, “uygarlık krizi”nin faturasını sosyalizme, ezilen ve sömürülen halklara çıkarmak ya da onları tekelci kapitalizmin suçlarına ortak ederek onlardan **ödün** istemek anlaşılır bir şey değildir.

Hiç kuşku yok ki, global sorunlar tüm insanlığı ilgilendiriyor. Ama bu başka birşey, “uygarlık krizi”ni tüm insanlığın **temel çelişkisi** düzeyinde ele almak ve diğer tüm çelişkilerin en önüne koymak başka bir şeydir. Örneğin, Üçüncü Dünya halklarını, “uygarlığı krizden kurtarmak” ya da “barışı korumak”tan ziyade, insanca ve özgür yaşamak, iş ve ekmek bulmak ilgilendiriyor. Dünyanın dört bir yanında halklar bunun için savaşıyorlar. Ama “uygar Avrupa” için, “barışın korunması” ve nükleer savaş tehlikesinin bertaraf edilmesi —bugün için— baş çelişki olabilir (!?). Fakat, dünya halklarının ezici çoğunluğunun hayati çıkarları “**Ortak Avrupa Evi**”nin inşasına uyarlanamaz.

Ayrıca, nükleer savaş, tüm insanlığı tehdit eden bir tehlike olmakla birlikte, kaçınılmaz değil. Böyle bir çılgınlığı önlemek mümkündür. Çünkü herşeyden önce Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist ülkeler, bu tür bir çılgınlığa karşı ciddi caydırıcı bir güç oluşturuyorlar. İkincisi, insanlık, özellikle gelişmiş ülkelerin insanları, böyle bir tehlikeye karşı bugün dünden çok daha fazla duyarlılık gösteren bir tutum içindeler. Üçüncüsü, böyle bir çılgınlık, buna baş vuranaların da sonu olacaktır. Dördüncüsü ve daha önemlisi, ABD'nin de bunu faktermiş olması ve topyekün nükleer savaş yerine “**düşük yoğunluklu savaş**” stratejisini uygulamaya koymasıdır. ABD'nin yeni savaş stratijisi Avrupa dışındaki ekonomik ve stratejik bölgelerde ve etkileri belli alanlarla sınırlı “**bölgesel nükleer savaş**” palahlarını da kapsamakla birlikte; esas

olarak Üçüncü Dünya ülkelerindeki devrimleri ve sosyalist ülkelerde “tedrici geriye dönüş”ü hedefliyor. (23) Bununla, Üçüncü Dünya ülkelerine dayatılan savaşlar sürekli kılınmak; sosyalist ülkelerde “tedrici geriye dönüş”ü sağlamak ve bu yapılamazsa bile, sosyalist ülkelerin ulusal ve sosyal devrimlerle dayanışması engellenmek isteniyor. Dahası ABD'nin yeni savaş stratejisi, “güç kullanma politikası tarihsel bakımdan ömrünü tüketmiştir”, “zor kullanımından uzlaşmaya” geçmek gerekir vb. tespitlere karşı da açık bir yanıt oluşturuyor; devrimci zorun kaçınılmazlığını bir kez daha bilince çıkarıyor.

Fakat Marksizmi “aşma” çabaları burada kalmıyor. Kapitalizmin “büyük” bir performans gösterdiği, “dünya ekonomisinin tek bir organizma durumuna geldiği” (!?) iddia ediliyor ve karşılıklı bağımlılık bunun bir türevi olarak ele alınıyor. Oysa böyle bir yaklaşım, herşeyden önce iki sistemin karşılıklı bağımlılığı anlamına geliyor ve apayrı iki sistem arasındaki antagonist çelişkileri ordadan kaldırmayı hedefliyor. Böylece sınıf mücadelesi yerine iki sistemin “barışçı yarışı”nı esas alan farklı bir toplumsal ilerleme “modeli ikame edilmek isteniyor. Leninizm'in “barış içinde bir arada yaşama” ilkesinin “gözden geçirilmesi”, böyle bir “ihtiyac”ın ürünü olarak ortaya atılıyor. Ne var ki yaklaşımlar isabetli olmaktan oldukça uzak. Çünkü hızla değişen dünyamızda bugünde çağdaş değişmelerin karakterini belirleyen, ulusal kurtuluş ve kapitalizmden sosyalizme geçiş mücadelesidir. “Barışın korunması” ve “toplumsal ilerleme” olguları, ancak böyle bir eksenle ele alındığı zaman anlam kazanır. Zira “barışın korunması” ve “toplumsal ilerleme”, hem uluslararası ve hem de ulusal fenomenlerdir. Her birinin, uluslararası süreçlerle olan yakın ilişkisi yanında daima ayrı ayrı ulusal süreçlerin derinliklerine kadar uzanan kökleri vardır. Ve kapitalizmin gösterdiği performans, bu nesnel gerçeği değiştirme gücüne ve yeteneğine sahip değildir. Bu anlamda, ayrı ayrı ulusal ve uluslararası süreçler arasındaki karşılıklı bağımlılığın artmakta olduğu doğrudur. Ama bundan, sınıf mücadelelerini ve ulusal kurtuluş savaşlarını, “barışın korunması”na bağımlı kılmak ya da birincilerin hızını keserek ikincisine uyarlamak gerekir sonucu çıkarılamaz. Çünkü barışın güçlendirilmesi, herşeyden önce ulusal kurtuluş ve sosyalizm güçlerinin etkin bir şekilde mücadele etmelerine; konumlarını güçlendirmelerine bağlıdır. Ki bu da, devrimci sürecin temel öğelerine —ki bunlar, sınıf mücadelesi ve ulusal kurtuluş savaşlarıdır.— Sıkı sıkıya bağlı kalmayı; global sorunları bu sürecin halkları olarak ele almayı öngörüyor.

Öte yandan, tekelci kapitalizmin başarıları da abartılıyor. Öyle ki bu , onun yapısında geliştirdiği çelişkilerin gözden kaçmasına neden olabiliyor. Kaldı ki, dünyada devrimler oluyor; baskı, sömürü ve zulme karşı mücadeleler, her geçen gün daha bir yaygınlaşıyor. Bu durum, emperyalist metropollerin sömürü alanlarını gün be gün daraltıyor. Sömürü alanları

daralan kapitalist metropollerde, yaşam standartları düşüyor ve çelişkiler daha da keskinleşiyor. Sosyalizm ve barış güçleri ise, her yeni devrimle yeni mevziler kazanıyor. Ve kazanılan her mevzi emperyalizmi geriletiyor; saldırganlığını törpülüyor.

Sonuç olarak şunu belirtelim ki, yenilenme nesnel bir zorunluluk. “Yeni Politik Düşünce” böyle bir ihtiyaçtan doğuyor. Bunu kabul etmek gerekiyor. Kapitalist yolcular bir yana bırakılırsa, “yeni politik düşünce”nin mimarları, biriken sorunlarını çözmek istiyorlar. Bu konuda samimidirler. Ancak “Yeni Politik Düşünce”nin çağdaş sorunlara getirdiği çözümler, günümüz gerçekliğiyle uyuşmuyor ve bununla, derinleşen devrimci sürece yön vermek pek olası görünmüyor. Ama karamsar olmamak gerekiyor. Çünkü bu, sosyalizmde, çözümün tükendiği anlamına gelmiyor.

Dipnotlar

- (1) Castro Konuşuyor, Yaş. Yay.y s. 11
- (2) Dünyaya bakış, s.3
- (3) Lu Congming, Bei jing Rundschau, Ocak-1989
- (4) V.I. Lenin, Devlet ve İhtilal, Bil. ve Sos. Y. s. 10
- (5) M. Gorbaçov, Yol. Ek. Yolu Ön. Yoludur, T. Kurtuluş, s.6
- (6) M. Gorbaçov, Prestroika, s. 152
- (7) M. Gorbaçov, Age., s. 166
- (8) Prestroika-Glastnost-Prestroika, Çev. Der., Aralık-1987
- (9) M. Gorbaçov, Prestroika, s. 137
- (10) M. Gorbaçov, 19. Parti Konf. Rapor, On. Yay., s. 48
- (11) M. Gorbaçov, Yeni Açılım, Şubat-1989
- (12) Dengê welat, s.1
- (13) F. Castro, Karstro Konuşuyor, Yaş. Yay., s.17
- (14) M. Gorbaçov, Yen. ve Kad. Politikası, s.8
- (15) Y. Krasin, Dünyaya Bakış, s.3
- (16) Vatan Güneşi, s.1
- (17) Cartro Konuşuyor, Yaş. Yay., s. 21-23
- (18) Prestroika-Glastnost-Prestroika, Çev.Der., Aralık-1987
- (19) T. Kurtuluş, s. 17-18, Ocak-Şubat 1989
- (20) M. Gorbaçov, SBKP 27. Kon.Sun. MK Pol. Büro Raporu, s. 11
- (21) Dengê Welat, s.1
- (22) F. Castro, Dünya Bunalımı, On. Yay., s. 16
- (23) Dengê Welat s.1

ÇEVİRİ

Kennedy kardeşlerin kız yeğeni olan tanınmış Amerikalı gazeteci Maria Shiver'in Küba Parti ve Devlet Başkanı Fidel Castro Rus ile yaptığı bu röportaj, Latin Amerika ve Sosyalizm-Teori ve Pratik dergilerinde yayınlandı. Arkadaşımız G. Pervin'in çevirisiyle okurlarımıza sunuyoruz.

BİZ İNSANLARA İNANMIYORUZ

AMERİKA İLE İLİŞKİLER ÜZERİNE

30 yıldan beri iktidardasınız; bu süre içinde Amerika ile ilişkilerinizde herhangi bir stratejik hataya düşülmüş müdür?

Stratejik değil, ama taktik hatalar olmuştur. Devrimin başladığı günden ta günümüze kadar biz hep bu şekilde olumlu olmuşuzdur, yalnız biraz soğuk kanlı ve ihtiyatlı davranmışızdır. Şayet biraz daha tecrübeli olmuş olsaydık, elbette ki bunlar da olmayacaktı. Lakin pek fazla tecrübeli değildik. Fakat Amerika biden, çok daha tecrübesizdi. Amerika, hiçbir zaman günün birinde Latin Amerika'da bağımsız, devrimci sosyalist bir ülkenin doğacağını düşünmedi. O bunu psikolojik olarak da

kavramamıştı. Şüphesiz bizim de hatalarımız olmuştur. Fakat ABD'nin hataları çok daha fazladır. Amerika, daha sonra bazı tecrübeler edindi. Mesela bir zamanlar Çin'i kabullenmiyordu. Çin'le ilgili hiç bir hususu ne bilmek ne de duymak istiyordu. Çin kendileri için hep "kızıl tehlikeydi", "sarı tehlikeydi ya da her renge girebilen bir tehlikeydi." 1959-1960 yılları içerisinde bir kez olsun Çin'le görüşmemişlerdir.

Sovyetler Birliğini ise sürekli "kötülerin düzeni" olarak nitelemişler ve daha neler neler.

Bugün Amerika'nın nadir bilinen muhaliflerinden biri olmak, elbette bizim için büyük bir şereftir.

Bu bir şeref midir?

Eğer ABD gibi dev bir devlet, bugün Küba gibi ufak bir devleti

kendisine düşman görüyorsa ve ondan kuşkulanıp rahatsız oluyorsa ve de Sovyetler Birliği ile Çin'i muhalif görmüyorsa, elbette...

Belki bize de günün birinde ABD ile iyi ilişkiler kurma sırası gelebilir. Şu anda ABD'nin en büyük muhalifi olma şerefi pek tabiki bize attır. Hem sabırlı, taviz vermeyen, teslim olmayan, morali yüksek ve kuvvetli bir muhalifiz.

Ve Siz bununla gurur duyuyorsunuz?

Bize bundan başka birşey kalmıyor ki...

Şayet ABD ile Sovyetler Birliği ilişkilerini daha da geliştirirse, sizde bu yönde bir takım adımlar atarmısınız?

Böyle bir duruma bizler de elbette sevineceğiz. Çünkü barış için yapılan her şey, indirek olarak bizler içindir. Sovyetler Birliğinin gelişmesine hizmet eden her şey, aynı şekilde öteki sosyalist ülkelerin gelişmesine de hizmet eder ve tabii aynı şekilde bize de... Diğer taraftan, nükleer bir savaşın yaratacağı tehlikenin kavranması, Sovyetler Birliğinin barış politikasında elde edeceği kazanımlar, hem bizim ve hem de tüm insanlığın yararına. Sovyetler Birliği ve öteki sosyalist ülkeler, tüm olanaklarını kullanarak silahlanma yarışını durdurabilirlerse ve silahlanmaya ayırdıkları fonları ülkelerinin kalkınmasına ve Üçüncü Dünya ülkeleriyle birlikte çalışma projelerine yöneltirlerse sonuçta kazançlı çıkacaklardır. Fakat ben, "oportünizme" hiç bir zaman

güvenmedim ve güvenmiyorum. Çünkü ABD makamları saldırganlığı sürekli bir ilke edinmişler ve bunda ısrarlılar. Onlar, Üçüncü Dünyadaki ilerici ve sosyalist ülkeleri boğazlayabilmek için büyük ve gelişmiş sosyalist ülkelerle barışın sağlanması adı altında ilişkilerini geliştirebilirler. Bu mümkün olabilir. Petagon uzmanları, hazırlık çalışmalarında konvansiyonel silahların modernize edilmesi ve "düşük yoğunluklu savaş" stratejisine uygun olarak çirkef savaşlarla ilerici hükümetlere saldırmayı planlıyorlar.

Genel Sekreter Gorbaçov, Sovyetler Birliğinde, birtakım değişiklikler yapmayı planlıyor. Açıklık politikası ve buna bağlı olarak yeni yapılanma. Bunun Küba'daki yansıması nedir?

Sovyetler Birliğinde öngörülen her yapılanma hemen hemen her yerde etkisini gösterir. Çünkü büyük bir ülkedir. Avrupa ve Amerika'da etkinliği vardır. Hele Üçüncü Dünya ülkelerinde ve sosyalist ülkelerdeki etkinliği daha fazladır. Tabi ki Küba'da da...

Biliyormusunuz? Biz kendi devrimimizi kendi özgücümüzle başarmış bir ülkeyiz. Bir başkası bunu bize yapmadı. Devrimin başaltılmasından başarılmasına kadar, tek Sovyet insanı bizi tanıımıyordu. Ülkemiz tamamen bağımsız bir yol izledi ve bu çizgisinde kaldı. Ancak öteki devrimci ülkelerin yararlı tecrübelerini değerlendirdik ve

onlardan yararlandık. Onun içindirki yapacağımız hiç bir hatayı, bir başkasının başına kalkmayız; bizim yaptığımız hatalar bize aittir. Sovyetler Birliğinin yaptığı hatalar da kendisine aittir. Her devrimci ülkenin kendi hatalarını görüp onlardan arınması kendisinin en tabii hakkıdır.

Bizim, tüm devrimci partilerin, Marsist-Leninist partilerin, kendi çıkış noktalarına ve görüşlerine saygımız var.

BAĞIMSIZLIK VE DEMOKRASİ ÜZERİNE

Küba açık ve baskısız bir düzene sahip midir?

Küba, devrimci temele oturmuş ilerici bir ülkedir. Birçok konuda Batı düzeninin sahip olmadığı demokratik hak ve özgürlüklere sahiptir. Çünkü biz, halkın istemlerini, arzularını ve umudunu ülkemizde yaşama geçirmişiz. Ki bunların hiçbiri Batı ülkelerinde yoktur.

Birçokları, Küba'da demokratik bir yönetimin, basın özgürlüğünün, muhalefet partilerinin ve hükümete karşı eleştiri hakkının olmadığını söylüyorlar.

Küba'da muhalefetin olmadığı doğrudur. Sadece Amerika'nın arzuları doğrultusunda ve ABD tarafından kışkırtılan birtakım asiler dışında Küba'da muhalefet yoktur.

Sizde muhalefet yayın organları yoktur.

Bizde kitle yayın organlarının özel mülkiyet hakkı yoktur. Bizde herşey partinin ve öteki kitle örgütlerinin çerçevesi dahilinde yürütülür. Bunların ayrı ayrı yayın organları vardır. Ve onlar gayet eleştiricidirler, ve her geçen gün de daha eleştirel yazılar yazıyorlar. Fakat onlar, herşeyden önce devrimin çıkarları çerçevesinde eleştiricidirler; devrime karşı değil.

Neden?

Gayet basit, çünkü yönetim zaten halkın elindedir. Ve bizler anti-devrimci ideleri hiç tanımıyoruz.

Neden Küba'lılar da muhalefet oluşturmazlar?

Onlar hükümetin ve yöneticilerin yaptıkları birtakım şeyleri anlamayabilirler ve eleştirebilirler. Fakat bu, onların devrime karşı oldukları ya da devrimi kabullenmedikleri anlamına gelmez. Bizler, Küba halkının devrimci bir halk olduğuna inanıyoruz.

Fakat devrimi kabullenmeyen Küba'lılar, neden burada kalamıyor ve kendi konularını belirleyemiyorlar?

Peki, onlar ne istiyorlar, kapitalizmin restorasyonunu mu?

Hayır, herhalde onlar düzende birtakım değişikliklerin yapılmasını görüşlerini açıkça söyleyebilme serbestisini istiyorlar.

Siz Küba'daki özgürlüklerden neyi anlıyorsunuz? Yoksa, "özgürlük"ten, Amerika Birleşik

devletlerinin çıkarlarına hizmet etme ve onu savunma serbestisini mi?

Sizin için özgürlük nedir?

Halkın bugün sahip olduğu şeylerdir. Mesela, bağımsızlık, namus, prensipler, moral değerleri, birlik ideolojisi, dayanışma, kardeşlik ve gerçek bağımsızlık gibi ilkelerdir ki, bütün bunlar ülkemizde gerçekleştirilmiştir. Ama sizlerin düzeni öyle bir düzen ki, eşitsizlik üzerine kurulmuş, milyonerlerle-dilenciler, zenginlerle-fakirler ve parası çok olanlarla-az olanların bir arada bulunduğu bir düzendir. Eğer bir yerde eşitlik yoksa, orada serbestlikten, özgürlükten bahsedilemez. Esas çalkış noktası budur. Sizde abartılmış Batı ve Amerikan demokrasisi mevcuttur.

Fakat bizde bir milyoner ile bir fakirin kendi görüşlerini söyleyebilme, eleştirebilme özgürlüğü vardır.

Ne söylüyorsunuz! Nerede ve ne zaman görülmüştür? Ben, hiçbir zaman Amerikan ulusal televizyonunda bir dilenciye söz hakkı verildiğini görmedim. Ben asla görmedim.

Açlık çekenlerle hükümeti eleştirenler hakkında bilgiler veriliyor.

Dikkatli olun, siz yayın serbestliği ile toplumsal yayın araçlarının özel mülkiyetini birbirine karıştırıyorsunuz. Eğer çalıştığınız yayın aracı NBC'nin şefi birşeyin yayınlanmasını istemiyorsa, senin onu ekrana getirip yayınlaman

mümkün değildir. Ayrıca bir başkasına da gösteremezsiniz.

Fakat ben NBC'nin yanında serbestim.

Benim görüşüme ve inancıma göre, gerçek bir eşitlik hakkı, ancak toplumsal yayın araçlarının toplumsal mülkiyetiyle sağlanabilir. Toplumsal yayın araçları, sadece özel mülkiyetçilerin değil de, tüm halkın malı ise ancak o vakit bir eşitlikten söz edilebilir.

İNSAN HAKLARI ÜZERİNE

Şimdi biraz da başka bir soruya yani basın özgürlüğüne değinmek istiyorum: Küba'da insan

hakları konusundaki durum. Amerika Dışişleri Dairesi, yaptığı açıklamada bu alanda değişiklikten yana hiçbir işaretin bulunmadığını ve insan hakları konusunda henüz birçok şeyin yapılması gerektiğini belirtmişti. Ama

siz bazı insan hakları organizasyonlarından söz ediyorsunuz. Fakat bunlar meşru değil ve meşru olmak istiyorlar. Neden bunları meşrulaştırmak istemiyorsunuz?

Amerika Dışişleri Dairesine, değişikliklerle ilgili soru üzerine yaptığı açıklamadan ötürü teşekkür ediyoruz. Hakikaten hiçbir değişiklik yok.

Buna rağmen insan hakları konusunda hiçbir değişiklik olmadı mı?

Anlıyorum, ülkemizdeki durum senin insan haklarına ilişkin hayaline, idealine "ters geliyor". Ama hiç bir ülkede insan hakları harfiyen uygulanmıyor. Dünyada hiç bir devrim, hiçbir ülke insan haklarını bizim gibi uygulamamıştır. Sözde kötü muamele ve kaba kuvvet iddialarıyla sürdürülen tüm kampanyalar, Amerika'nın ve Batı'nın dört elle sarıldığı yalana dayalı propagandalardan ve alaçakca iftiralarından ibarettir. Ve onun için de, dinmek bilmiyorlar: Bir kez de halkla konuşun. Gördüğün insanlarla konuş ve onlara, burada bir kez olsun bir cinayetin işlenip-ışlenmediğini; tutuklulara kaba kuvvet kullanılıp-kullanılmadığını; tek bir işkence olayına rastlanılıp-rastlanmadığını sor. Bizim ülkemizde, işkenceden söz etmek halkımıza hakaret olarak adlandırılır. Çünkü halkımız, bu tür şeylere asla tahammül etmez ve kimseye de böyle bir şeyin yapılmasına müsaade etmez.

Sayın Başkan, hapiste yatıp serbest bırakılan bazı kimseler, hepsi bir ağızdan kendilerine işkence yapıldığını iddia ediyorlar.

Bunu kim söyledi? Halka sor, çünkü en iyi tanık, yine bu ülkenin milyonlarını teşkil eden halkıdır. İşçiye, sor, köylüye sor, üniversite öğrencilerine sor, arzu ettiğiniz herhangi bir aydına sor, burada bizde bir kez olsun bir katliamın olup-olmadığını veya bir kimsenin izine rastlanmayacak bir şekilde kayıplara karışıp-karışmadığını veyahutta bir işkence olayına rastlanıp-rastlanmadığını sor. Hepsi saçma ve uydurmadır. Eğer bu ve benzer yalanlara inanmaya yelteniyorsanız, o zaman bu sizin kendi sorunuzdur.

Sayın Başkan, hükümeti eleştiren, hükümete karşı yazı yazarlar, istisnasız karşı-devrimciler olmuyorlar mı? Onları tutuklamıyor musunuz?

Ben kendim de sık sık hükümete karşı tavır alıyorum, birçoğları hükümete karşı tavır alıyorlar ve hükümeti eleştiriyorlar. Bizde kimse kimseyi hükümeti eleştirdiğinden ötürü tutuklanmadı. Bu, sadece düzmece bir yalandır. Hükümeti eleştirmek ile karşı-devrim çalışmasında bulunmak, üretimi ve tarımı sabote etmek farklı şeylerdir.

Unutmamalısın ki, dünyanın en güçlü ülkelerinden biri karşımızdaydı ve bu ülkedeki yerli karşı-devrimcileri takviye ediyordu. Yabancı politikanın ya da ülkemize her an saldıracak bir

yabancı devletin hizmetinde olan bir kimsenin dokunulmazlığını neden garanti edelim? Hükümetimizin insan hakları alanında neler başardığı ortada. Biz, ülkemizde, her yeni doğan 1000 çocuğun ölüm oranını %60'tan % 13.2 oranında düşürdük ve böylece 300000'den fazla çocuğun hayatını kurtardık. Ülkemizde, ortalama yaş haddi, 55 yaşından 75 yaşına yükseldi. Yine ülkemizde okur-yazar olmayan tek bir kişi yok; okula gitmeyen tek bir çocuk ya da genç bulamazsınız; hiçbir vatandaştan sağlık hizmeti esirgenmiyor; kendi kendini yetiştirme ve meslek eğitimi konusunda herkes eşit şartlara sahiptir.

Ayrıca 2000'den fazla doktor Üçüncü Dünya ülkelerinde hizmet veriyor; 80'den fazla gelişmekte olan ülkeden 24.000 öğrenci burslu öğrenim yapıyor.

Ülkemizde, hiçbir dilenci, ayağı çıplak çocuk, kovulmuş-perişan insan bulamazsınız. Biz, şans oyunlarının, fuhuşun ve uyuşturucu madde alışkanlıklarının olmadığı bir ülkeyiz.

Batılı ülkeler, bu tür midde bulandırıcı pisliklerden arındırdıkları, kadını aşağılayan şeyleri söküp attıkları, kendilerini ırk ayırımından, kadını hor görme tutumlarından kurtardıkları zaman insan haklarından bahsedebilirler.

Bunun dışında, Küba'da, ne polisler ve ne de başka toplumsal organizasyonlar, gösterileri dağıtıyor. Eğer siz, gözyaşartıcı bombaya, jopa, polis köpeğine, su fişkırtmaya ve baskıya son verir-

seniz, o zaman insan haklarından söz edebilirsiniz. Küba'da, bu tür şeyler hiç vuku bulmadı. Demek istiyorum ki, burada insan hakları sözde demokratik toplumlardan daha iyi bir şekilde gerçekleşiyor.

Dahası, Üçüncü Dünya ülkelerinde her 3 günde 120.000 çocuk açlıktan ve ilaç yetersizliğinden ölüyor, siz bu ülkeleri iliklerine kadar sömürmeye devam eder ve herdefasında pahalıya satıp ucuza almaya bakarsanız, insan haklarından nasıl söz edersiniz. Batılı ülkeler, bu sömürü ve zulüm çarkına son vermedikçe, insan hakları konusunda konuşmaya vicdanî yönden hakları yoktur.

AMERİKA İLE İLİŞKİLERİN DÜZELMESİ İÇİN NE YAPILMALI

Amerika Birleşik Devletlerinin Küba ile ilişkilerini düzeltmek istediğini biliyoruz. Kü-

Küba'da devrim yıllarında çekilmiş bir müfreze eylem planı hazırlarken.

ba, ilişkilerin düzelmesi konusunda ABD'den ne istiyor?

Şöyle demek isterim: Amerika, bağımsız ve hür bir ülkenin varlığına, sosyalist bir ülkenin varlığına artık inanmalıdır. Bize kendi şartlarını dayatmak fikrinde ısrar etmekten vazgeçmelidir. Çünkü böyle bir tutum, Amerika-Küba ilişkilerinin düzelmesine hizmet etmez.

Amerika Birleşik Devletleri'nden, bir düşmandan bahseder gibi söz ediyorsunuz. İlişkilerin düzeltilmesi için ne yapılabilir?

Amerika Birleşik Devletleri yönetiminin bizi kendisine düşman yaptığını söyleyebilirim. Ama buna rağmen ABD yönetimi ile halkını aynı kefeye koymuyorum.

Ülkelerimiz arasındaki düşmanlığı sona erdirmek ve ABD ile Küba arasındaki ilişkileri düzeltmek için ne yapılabilir?

Kanımcı her iki tarafın, öncelikle ilişkileri düzeltme isteğini açığa vurmaları gerekir. Biz kendi açımızdan buna hazırız. Bu adım bir defa atılmıştı: James Carter'ın (1977-1981) yönetimi zamanında Küba ile ilişkiler dairesi kuruldu. Ne yazık ki bu adım, CIA'nın giderek artan casusluk faaliyetleriyle tahrip edildi. Bu konuda, ABD'den daha duyarlı davrandık. Washington'daki ABD ile İlişkiler Dairemizin her türlü casusluk faaliyetlerini yasakladık. Fakat Amerikalılar bunun tam aksini yaptılar. İlişkiler dairesini açar açmaz casusluk faaliyetlerine başladılar.

Bir oltacı gibi davrandık: Kendimizi birkaç yıl olta ipinin üzerinde yeterli delil toplamak için sallamaya bıraktık. Bütün deliller hazır olunca, kendilerini iki-üç defa ikaz ettik ve sonunda bazı delilleri basına açıklamak zorunda kaldık.

ABD, "basın özgürlüğü"nü hüküm sürdüğü bir ülke olarak biliniyor. Fakat Küba tarafından tüm belgeleriyle açıklanan ABD casusluk faaliyetleri, ABD basınında hiç yer almadı; tek bir kelimeyle de olsa bunlardan söz edilmedi. Hem bütün belgeler elimizdeydi ve casusluk tarihinin en büyük skandallarından biri ortaya çıkarılmıştı (1) Amerika Birleşik Devletleri basınında, bu büyük skandal konusunda da tek bir satır çıkmadı. Bütün bunlar, "basın özgürlüğü"nü hakim olduğu bir ülkeyi doğrudan ilgilendiriyor. İşte, ABD, "basın özgürlüğü"nü hakim olduğu böyle bir ülke?..

Bundan başka, ABD'de "basın özgürlüğü" yanında hiç tek küçümsemeyecek daha başka paradoksal şeyler var. Örneğin, ABD insan haklarından bahsederken, diğer yandan Küba'ya ilaç nakliyatını yasaklıyor. Hatta bir Amerikan ilacı, bir hayat kurtarabilse daha Küba'ya gönderilmiyor; gönderilmesine izin verilmiyor. Sözkonusu ilaç kanseri iyileştirse dahi, hastanın kanserden kurtarılmasına; ilacın Küba'ya girişine olanak verilmiyor. Ve tıbbi malzemelerin ve ilaçların ülkemize girişini yasaklayan böyle bir ülke, hala insan haklarından bu hakların korunmasından söz ediyor.

Bu, ticari ambargodan kaynaklanıyor.

Biraz önce belirttim. Bizim gibi küçük bir ülkeye uygulanan böyle bir ambargoyu, insan haklarıyla bağdaştırmak mümkün mü? Tek kelimeyle hayır.

KİŞİLİĞİN GELİŞMESİ VE SOSYALİZM ÜZERİNE

Birçokları, sizin sisteminizi eleştiriyorlar, çünkü bir takım şeylere müsaade edilirken, özel mülkiyete müsaade edilmiyor. Neden bu yönde adım atılmasına müsaade edilmiyor?

Özel ticari yaşam, özel işletmecilik mi? Bizim ilerlememiz, özel mülkiyeti kaldırıp, var olan mülkiyeti halkın mülkiyeti haline getirmemizle olmuştur. Halkımız arasında bugünkü çalışma coşkusu yaratılabilmemizde bundandır. Çünkü halkımız bunun kendi çıkarı için yapıldığını gayet iyi biliyor. İnsanlar ne için çalıştıklarının bilincine varduktan sonra hiç bir zaman olumsuz davranışlara düşmezler ve yarattıkları değerlere zarar vermezler. Kapitalizmde halkına ortak çıkarlarına yönelik hiçbir girişim düşünülemez. Bundan dolayıdır ki, bizde özel mülkiyet ve özel üretim yasaktır. Üretimin hertürlüsü halka aittir.

Sistemin ötesinde bu bireycilik değil midir?

Düşünüyorum biz insanların kendi bireysel kabiliyetlerini geliştirme heyecanını, duygusunu yaratmak zorundayız. Sosyal düşünce ile birlikte çalışma ve kişili-

ğin kazanılması arasında herhangi bir çelişki yok. Bu, tamamen onun psikolojik özelliklerine ve entellektüel yaratıcılığına bağlıdır. Ve biz bu insan tipini yaratmışız. Elbette bu bireysel egoizm değil, bilakis daha fazla uyumlu bir kişilik gelişimini yaratmaktadır.

Sen bizim çocuklarımızı gördün mü? Onlar, şimdiki nesilden daha ileri boyutlara ulaşma tırmanışı içerisinde. Şimdiki gençlik, çok daha mükemmel ve eski nesilden çok daha ileride... Birey ve bereycilik, bir ve aynı şeyler değil. Biz bireyciliği güçlendirmek değil, tersine kişiye, kendi zekasını kullanarak kişiliğini ve yaratıcılığını geliştirmesini sağlamaya çalışıyoruz. Bize bu cesareti veren ailelerin görüşleri ve düşünceleri ile bağlılık ve kardeşlik duygularıdır.

Kapitalist düzen, feodalizmden ileriye doğru bir sıçrayıştır. Feodalizm de, köleci yapıdan ileriye yapılan bir sıçramadır. Sosyalizm ise, kapitalizmden ileri doğru yapılmış en büyük bir sıçramadır, aşamadır. Öyle ki, bu sistem humanist ve kardeşçe bir düzendir. Herkese birçok yönleriyle eşitlik getirmiştir. Anlıyacağınız bugün bizim, ülkemizde uyguladığımız sistem budur.

Biz insanlara inanıyoruz. Eğer siz insanlara inanmıyorsanız, o zaman mutlaka kapitalistsiniz. Eğer inanıyorsanız, sosyalist olabilirsiniz.

Dipnotlar

- (1) ABD "diplomat"larının yürüttüğü faaliyetler, "CIA'nın Küba'ya karşı yürüttüğü savaş" dizisine benzetiliyor.

SAVAŞ TUTSAKLARIYLA DAYANIŞMAYI GELİŞTİRELİM!..

Kürdistan ve Türkiye zindanları, faşist cuntanın işbaşına geldiği 12 Eylül'den beri, önemli savaş odakları haline geldiler. Egemen ve gerici güçler, başından beri cezaevlerindeki mücadeleyi bastırmak ve cezaevlerini teslim almak için en iğrenç insanlık dışı yöntemlere başvurdular. Ama ne cezaevlerinde belirgin bir yaşam biçimi haline getirilen işkenceler ve kurulan idam sehpalarıyla ve ne de Pişmanlık Yasası ve 1 Ağustos Genelgesi'yle, savaş tutsakları teslim alınmadı. Binlerce insan sakatlandı, can ve kan verildi; ancak insanlık onuru işkence ve en aşağılık baskılara üstün geldi, geliyor.

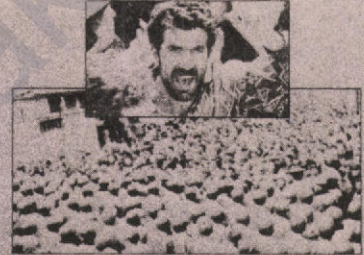
Son olarak, 259 kişinin Eskişehir'de başlattığı açlık grevi, kısa sürede Türkiye ve Kürdistan zindanlarını sardı. Direnişe yaklaşık 2500 kişi katıldı. Faşist rejim direnişi kırmak için, açlık grevinin 35. gününde Eskişehir'deki tutsakları, Aydın ve Nazilli cezaevlerine nakletti. Nakil sırasında H. Hüsnü Eroğlu Mehmet Yalçınkaya şehit edildiler. Ardından açlık grevi, ölüm orucuna dönüştürüldü.

52 gün süren açlık grevi, içte ve dışta geniş tepkiler topladı; yaygın dayanışma eylemleriyle desteklendi. F. Almanya, diğer Batı Avrupa ve İskandinav ülkelerinde, açlık grevleri yapıldı; 1 Ağustos Genelgesi ve faşist rejim protesto edildi. Federal Almanya'da Hêviya Gel, ERNK,

FAŞİZME KARŞI MÜCADELE YÜKSELİYOR

K
U
R
D
I
S
T
A
N

T
Ü
R
K
E
İ

TÊKOŞINA LI DJÎ FAŞİZMÊ BILIND DIBE

DER KAMPF GEGEN DEN FASCHISMUS ERHEBT SICH

YÜRÜYÜŞ VE MİTİNG / RÊVEŞÇÛN Û XWERÊSDAN / DEMONSTRATION UND KUNDGEBUNG

Tarih / Mîjê / Destan: 9. Sêptembêr 1989

Yer / Çê / Dêr: Zheraplatz / Köln

Saet / Dem / Zait: 11.00 h.

Çiğrîni yêparêr / Rêkewandên ênêşê dîlan / Wêten adî:
Almanya: TSK, ERNK, ÖVP, EKİM, THKP-C (Açûklar), AN, DEV-GENÇ, TKP (B), TKDP, RUK, KAWA, TKP/Mİ, HAREKÊTÎ TKM, TKDP
Destêkleyênêr / Hewkarêr / Ustênstûrêr:
Partizan

Avrupa'da. Dev-Geç, Kewa, TDKP (YDÖ), Ekim, SVP ve TKP(B)'den toplam 130 kişinin katılımıyla, 9 Ağustos günü Bonn'da 3 günlük bir açlık grevi başlatıldı. Açlık grevi süresince yayın masaları açıldı, pankartlar asıldı; zindanlardaki uygulamalar ve Kürdistan'daki vahşet protesto edildi. ayrıca adı geçen güçlerin ortaklaşa hazırladıkları bildiriler yaygın olarak dağıtıldı.

Eylem, 12 Ağustos Cumartesi günü yaklaşık 2500 kişinin katıldığı bir yürüyüş ve mitingle sona erdi. Kürtçe, Türkçe ve Almanca konuşmalar yapıldı. Konuşmacılar, ayrıca Cudi Dağı operasyonu ve çevre köylerin boşaltılması üzerinde durdular. Kürt köylülerinin haklı direnişlerini desteklediklerini bildirdiler; operasyonlarda umduklarını bulamayan asker ve sivil yöneticilerin, Halepçe'yi anımsatarak halkımıza gözdağı vermelerini şiddetle kınadılar.

Vatan Güneşi Köln Muhabiri

12 EYLÜL FAŞİZMİ 9. YILINDA BİR KEZ DAHA LANETLENDİ

12 Eylül 1980'de iktidara el koyan faşist cunta, iktidara gelişinin 9. yıl dönümünde, Batı Avrupa ve İskandinav ülkelerinde değişik biçimlerde protesto edildi.

Federal Almanya'nın Köln kentinde toplanan 13 Kürdistan'lı ve Türkiye'li örgüt, 9. yıldönümünde faşizmi etkin bir şekilde protesto etmek için ortak bir platform oluŐturdular. Tevgera Sosyalist a Kurdistanê (TSK), ERNK. SVP, EKİM, THKP-C (acılcılar), Av. Dev-Genç, TKP (B), TKDP-KUK, KAWA, TKP-ML HAREKETİ, TKİH, TDKP ve Partizan (destekleyici)'in oluŐturulduđu platform, ortak bir bildiri ve afiş çıkardı; 9 Eylül için

merkezi bir yürüyüş ve miting düzenlendi.

Köln-Ebertplatz'da başlayan yürüyüş , Neumark'ta yapılan görkemli mitingle sona erdi. Her yıl olduğu gibi, bu yılda geniş emekçi yığınlar protesto eylemine katıldı. 13 bin kişinin katıldığı yürüyüş ve miting, miting alanında Kürtçe, Türkçe Almanca dillerinde yapılan konuşmalarla son buldu. Yürüyüş ve mitinge F. Almanya kitle iletişim araçları geniş yer verdi.

Platformun yayınlandığı ortak bildiride, çıkarılan afişte ve yapılan konuşmalarda, Evren-Özal diktatörlüğü teşhir edildi. Cuntanın suçları sergilendi. Türkiye demokrasi güçlerine ve Kürt halkına yöneltilen saldırılar bir bir dile getirildi ve askerlerin 10. yılda yeni müdahalelere hazırlanabileceğine dikkat çekildi. Ama bunun sanıldığı kadar kolay olmayacağı; yükselen ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelesinin böyle bir kalkışmaya geçit vermeyeceği vurgulandı.

Vatan Güneşi Köln Muhabiri

Sayın Vatan Güneşi okuyucuları;

Dergimize abone olmak isteyen okuyucularımız abone bedelini "Dergimizin ilk sayfasındaki" hesap numarasına yatırıp bankadan alacakları makbuzla birlikte adreslerini belirten bir yazıyla adresimize postalamaları gerekir.

Ayrıca cezavlerinden daha önce dergimize abone olan okuyucularımıza gönderdiğimiz dergilerin ellerine geçip geçmediğini bizlere bildirmelerini önemle rica ederiz.

Vatan Güneşi

OKUYUCU MEKTUPLARI

Sayın "Vatan Güneşi" Derneği Yöneticisi,

"2000'e doğru" dergisinde ilhamını okudum. Amaçlarımızı hedefe ulaştırmak için derginize ve çalışanlarına başarılar dilerim.

Buğüne kadar çıkan pek çok çevit ve gürültüde dergelik okuma olanağı buldum. Birçoğu gerçeklik eksikliği ve hataları içinde tapıyor. Umarım derginiz bu olumsuzlıklardan uzaktır. Derginizi daha çok bu nedenle merak ediyorum, ve düzenli izlemek istiyorum. Bunu derginize abone yapar ve devamlı göndermeniz için rica ederim. Maddeli olarak derginizi ileride destekleyeceğim. Fimdeki bilgilerden dostça selamlarımı gönderiyor, yayın yapmanızda tekrar başarılar diliyorum.

E. Tipi Cezaevi
P.K.183 10. Koşuş
44280- MALATYA

Ali Rıza ŞAHİN
@Cebekleli

28.8.1989
Etilim Köyü

Vatan Güneşi Dergisine

Mehtaba,

Derginizin ilhamı bugün yarattığı güldüm. İlhamın Cezaevi koşullarında gerçekliğin duyulması en zorunlu şey olmamak üzere.

Aynı hura cücel olan şey, önceden, yaptırılmıyordu, şimdi derginizimle bana bu hürket anı bu her de elemanlık güçlükler karşısında ciddi bir güden derginize yazıyorum fu arbi etimlektik durumun alore olmağı olarğı değil. Eğer size ek bir bilgiye getirmeyeceksiz, derginizi okunak istiyorum.

Yayın yapmanızda başarılar dilerim.

Muhsin ALKAN

Anıya (E) Tipi Cezaevi
M. Koşuş
MALATYA

28.8.89

Lonel Tutsi

Sayın

Dergi çalışanları...

Yıldızlar çeşitli dergiler aracılığıyla ülkemizde farklı yerde, Bizimde ve tediyimizdeki gazetelerde, tediy olmaktadırlar... Derginizin çıktığını öğrenmiş bulunuyoruz diğer dergiler gibi, VATAN Güneşi dergisini de okunak istiyoruz. Bu nedenle de yazı göndermemizi istiyoruz.

Bizim de, ve ilhamcılar diğer dergilerin göndermelerini inancıyla çalışmalarımda başarılar dilerim.

Selamlar

Abbas YAKUB

RAHİLİ

E. Tipi Cezaevi
D. T. Koşuş

Marhaba Vatan Güneşi Emekçileri,

Buğün 2000.bine doğru dergisini okuyan çıkmak üzere olan derginizin ilanı görmeye ilikti ve okudum. İlhamını okuyunca derginizi merak ettim. Her yaygın hayatında beşeriyi diledim için, herde çıkacak olan derginizin sağlarını düzenli altına pazmesini talep etmek için bu mektubu yazıyorum.

Evet, basın karvanına katılacak derginiz dilerim. İhtiva dergide üretilen ve kitlere hitap eden nitelikli basenli bir yaygın hayatına sahip olur.

Bun yun çaman! - 8-25-1989 tarihinde yayınladım. Davrimiz Fikr Yılmaz gıyazi arar

Falkland adaları ve Louis Kermadec adaları isimli adaların bulunduğu, illerinin ilhamını gözetiminde bulunmuş ve derginiz emekçileri arasında bir nitelikte çalışmalarımda başarılar dilerim. Bu nedenle de yazı göndermemizi istiyoruz.

Buğüne kadar çıkan pek çok çevit ve gürültüde dergelik okuma olanağı buldum. Birçoğu gerçeklik eksikliği ve hataları içinde tapıyor. Umarım derginiz bu olumsuzlıklardan uzaktır. Derginizi daha çok bu nedenle merak ediyorum, ve düzenli izlemek istiyorum. Bunu derginize abone yapar ve devamlı göndermeniz için rica ederim. Maddeli olarak derginizi ileride destekleyeceğim. Fimdeki bilgilerden dostça selamlarımı gönderiyor, yayın yapmanızda tekrar başarılar diliyorum.

Selam VATAN GÜNEŞİ Çalışanlarına!

P.K.K. davasından Diyarbakır sıkıyönetim mahkemesince hakkımda verilmiş 24 yıl hapis nedeniyle 9 yıldır tutuklu bulunmaktayım.

Cumhuriyet gazetesinde çıkaracağınız dergiyi ilgili ilanınız okudum. Yayın amacınızla ilgili ayıklamanız özde olsa benim için ilgi çekici oldu. Derginizi sürekli bir okuyucusu olmak istediğeyim.

Derginizi bize göndereceğiniz inancıyla çalışmalarımda başarılar dilerim 28.8.1989

Bekir Akat

E Tipi Cezaevi 14. Koşuş

Elbistan / K. MARAŞ

KÜRDİSTAN TARİHİNDEN SAYFALAR

Botan AMEDÎ

COĞRAFI YÖNDEN KÜRDİSTAN'IN ANLAMI:

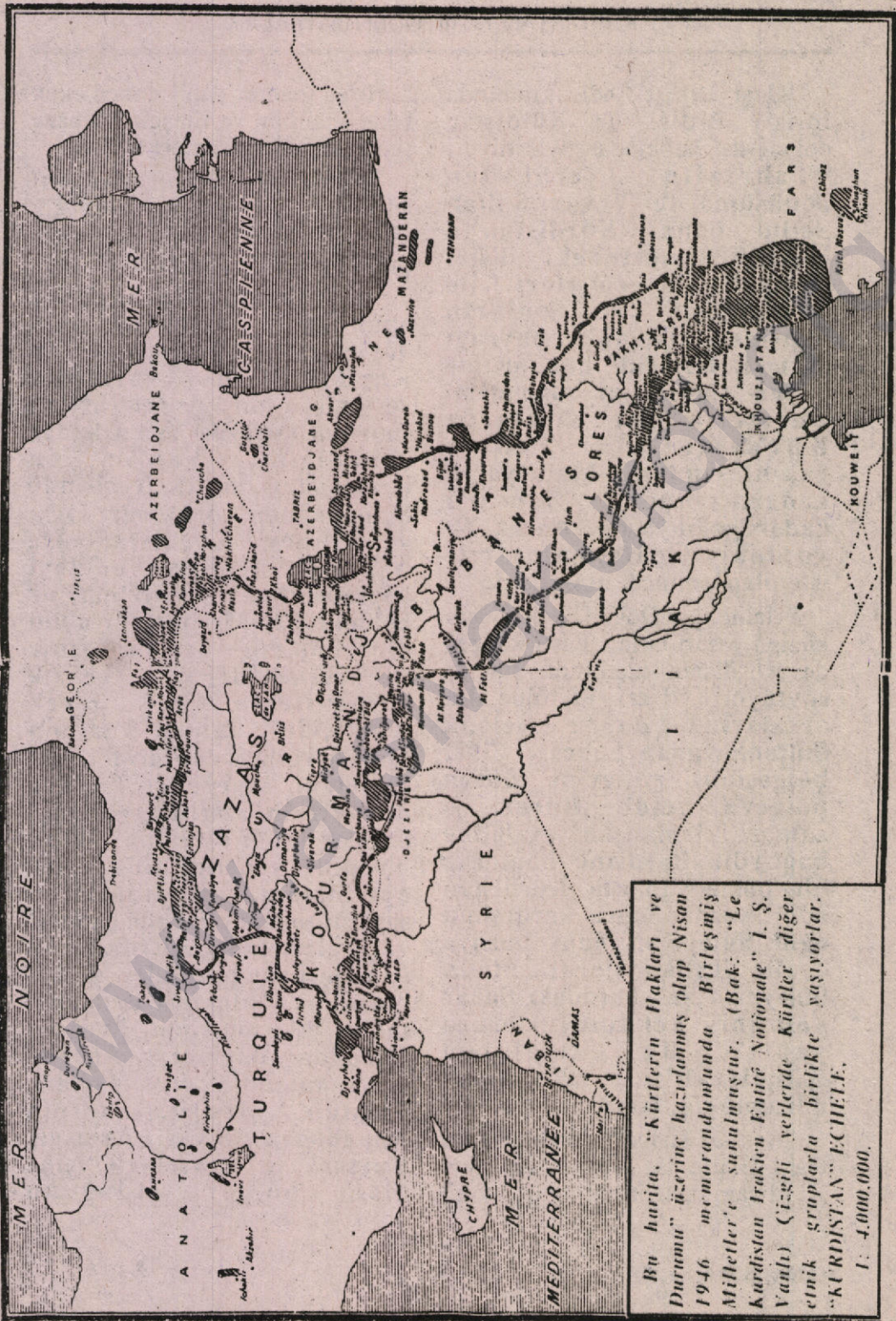
Kürt halkının yüzyıllardan beri üzerinde yaşadığı ve yaşamakta olduğu ülkesine Kürdistan denildiği bilinmektedir. Ancak Kürdistan'ın tarihi anlamı, coğrafi olarak taşıdığı önem, tarihi süreç içinde çeşitli ülkelerce ve birçok tarihçi ve araştırmacı tarafından değişik şekillerde kullanılmıştır. Kürdistan sözcüğünün kullanılması, şüphesiz ki Kürt halkı ve Kürt kelimesinin kullanıldığı dönemle yakından ilişkilidir. Kürt halkına değişik halklarca çeşitli şekillerde hitap edildiği daha önce örnek vererek belirtmiştik. Kürdistan'ın coğrafi açıdan değişik şekillerde kullanılması konusunda da birkaç örnek vererek, bu konuyu açıklamakta yarar vardır.

Kürdistan sözcüğü hakkında İslam Ansiklopedisi şöyle diyor:

“Kürdistan kelimesi, Kürtlerin eskiden beri yaşadığı ve yaşamakta olduğu vatana verilen isimdir.” Bu tanımlı yapan İslam Ansiklopedisi, Kürdistan'ın sınırlarını da şöyle çiziyor: “Kürdistan arazisi dikdörtgen şeklinde olup, güneydoğusu Loristan'dan Malatya'ya kadar uzanır. Kuzey sınırı 600 mildir. Eni ise 150 mil kadardır.”(1)

Görüldüğü gibi İslam Ansiklopedisi Kürdistan sınırlarını oldukça dar göstermektedir.

Bitlis Emiri Şerefhan'ın yazdığı “Şerefname” (Kürt Tarihi) kitabına göre Kürdistan sınırları, Dersim ve yöresini kapsar. Şerefhan, kitabında defalarca Kürdistan sözcüğünü kullanmıştır. Şerefhan, Şerefname'yi tamamladığı 1597 tarihi gözönünde bulundurulursa, Kürdistan sözcüğünün kullanıldığı tarih, çok eskilere dayanmaktadır. (2)

Bu harita, "Kürtlerin Hakları ve Durumu" üzerine hazırlanmış olup Nisan 1946 memorandumunda Birleşmiş Milletler'e sunulmuştur. (Bak: "Le Kurdistan Irakien Entité Nationale" I. Ş. Vant) Çiğli yerlerde Kürtler diğer etnik gruplarla birlikte yaşıyorlar. "KURDISTAN" ECHELE, I: 4.000.000.

“Heşt Bihışt” adlı kitabında İdris-i Bitlisi de Kürdistan coğrafyası hakkında şöyle diyor: “Tebriz'in fethinden dönüşümüzde Yavuz Sultan Selim bana, Kürdistan'ın çeşitli yerlerindeki Kürt beyleri ve emirleri ile görüşmemi ve onların hepsine, Osmanlı bayrağı altında, Osmanlı hükümetine boyun eğmelerini söylememi emretti. Bu sıralarda Kürdistan; Tebriz yakınlarından Malatya'ya kadar, güney'de Musul'a kadar yayılıyordu. Ancak bu yoldaki çalışmalarımız istenilen sonuca ulaşamadı.”

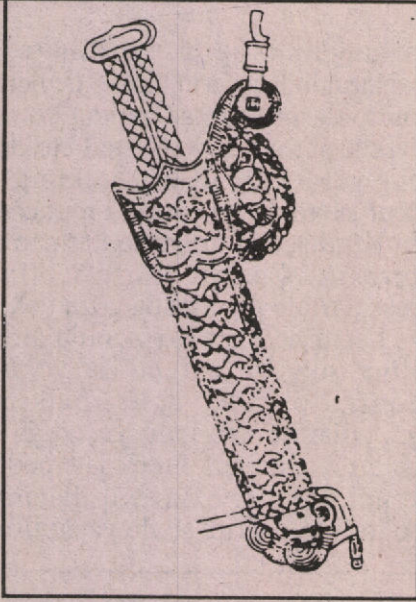
“Halifeliğin Doğu Ülkeleri” adlı kitabın yazarı tarihçi Lesti Rangen de Kürdistan hakkında şunları söylüyor: “Hicri VI. Yüzyılın ortalarına doğru Selçuk Sultanlarından Sancar, Cibal bölgesinin güneyine düşen bölgeye geldi. Burası o zaman kirmanşah eyaletine bağlıydı. Burasını bağımsız bir bölge yaparak Kürdistan adını verdi. Sonra kardeşinin oğlu Süleyman Şahı buraya eyalet valisi olarak atadı. Süleyman Şah buradaki Bahar kalesini kendine merkez yaptı. Bu sıralarda Kürdistan'ın ekonomik durumu çok iyiydi.”

“Keşf-üz Zunun” kitabının yazarı Hacı Halife ise Cihannamesinde Kürdistan sınırlarını belirtirken,

Loristan'ı sınıra dahil etmemekte, fakat Erzurum ve Eleşgirt'i Kuzey sınırları içinde göstermektedir.

“Kürtler arasında ilkel yaşam” adlı kitabın yazarı Frederik Millingen, Kürdistan'ın sınırları için şu belirlemeleri yapıyor:

“Kürdistan, Hakkari ve onun geniş yörelerinde eski devirlerden beri yaşayan Kardohilerin vatanına verilmiş addır. Ancak bunun sınırının kuzeyde Van'a kadar uzandığını, Van'ın da Ermenistan sınırı içerisinde bulunduğunu görüyoruz. Orta ve Güney Kürdistan ise Asuriye denilen bölgeyi kapsamaktadır. Cezire'nin bir bölümü ile, Mezopotamya'nın bir bölümü de bu sınır içerisinde dir. Gerek Ermenilerin ve gerek Kürtlerin zaman zaman birbirlerinin arazilerini işgal etmeleri, gerekse diğer devletlerin buraları işgal ederek kendilerine göre birtakım yönetim bölgelerine ayırmaları, Kürdistan'ın sağlam olarak sınırını çizmeyi güçleştirmektedir. Ermenistan için de aynı güçlükler sözkonusudur. Nitekim Ermenistan'ın eski sınırının, kuzeyde Lazistan dağları, güneyde buna karşılık Toros dağları, doğuda Medya, batıda Kapadokya (Sivas, Amasya, Kayseri ve Nevşehir'i içine alan bölge) olduğunu

Medlere ait altından yapılmış ve süslenmiş bir kılıç ve kın

görüyoruz. Şimdiki şartlar altında ve halihazır durumda bu eski Ermenistan'a da Kürdistan demek ve böyle kabul etmek zorundayız.” (3)

Osmanlı gezginlerinden Evliya Çelebi de Kürdistan hakkında Seyahatnamesinde şöyle diyor: **“Kürdistan'ın Erzurum'dan başlayan sınırından başlayarak ta Basra'ya kadar uzanan ülkesini gezdim. Ve bu arada Van, Hakkari, Cezire, İmadiye, Derteng şehirlerini gördüm.”(4)**

“Avukatsız Halk, Ortadoğu Kürt Sorunu” adlı kitabın yazarı Heinz Gstrein de Kürdistan'ın yüzölçümünü 500.000 kilometrekareden fazla göstermektedir. (5)

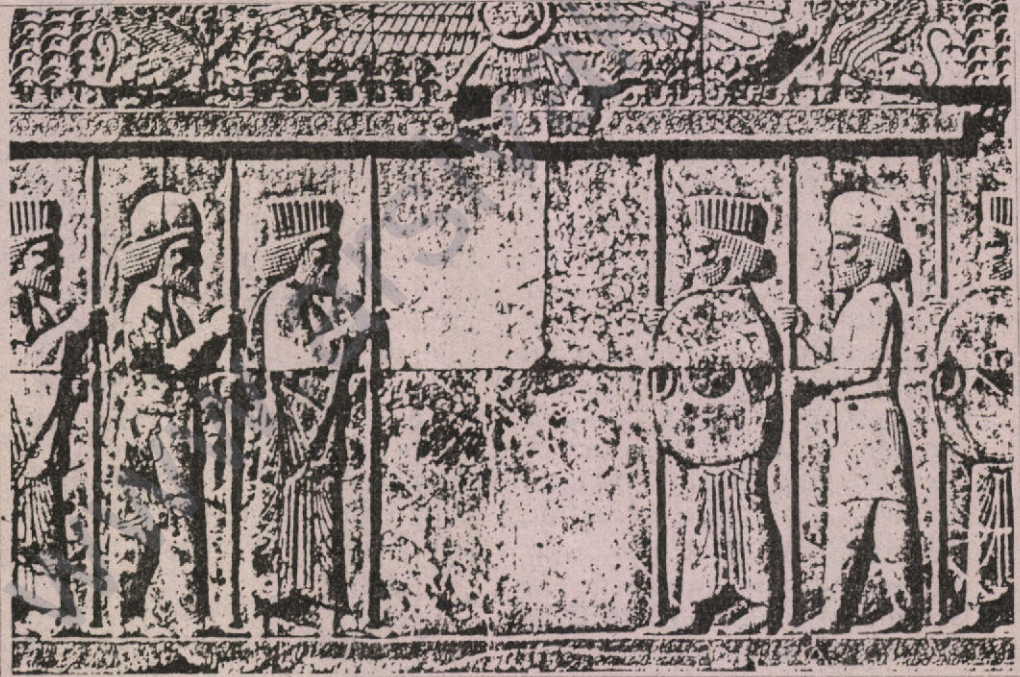
Osmanlı İmparatorluğunun kendi yönetimlerine aldıkları Kürdistan parçasının sınırlarını şöyle saptamışlardı: Kuzeyde Ararat dağları ve Gürcistan, güneyde Bağdat sınırı, doğuda İran sınırı, batıda Lazistan sınırından İskenderun'un güneyine inen çizgiye kadar olan yerler.

Yukarıdaki örneklerden de gördüğümüz gibi Kürdistan'ın sınırlarını kendilerine göre belirleyen tarihçi ve araştırmacılarının çoğunluğunun yaptıkları bu tespitler, gerçeğe uymamaktadır. Bunun çeşitli nedenleri vardır. Ortadoğu'da Kürdistan'ın stratejik ve jeopolitik bir öneme sahip olması, komşu halkların birbirleriyle ve bizzat Kürtlerle yaptıkları savaşlar sonucu Kürdistan'ın bazı bölgelerini zaman zaman işgal etmeleri, kendilerine göre çeşitli yönetimler atamaları ve hükmettikleri nüfus alanlarına göre birtakım sınırlar çizmeleri; bu sınır tespitini yapmada güçlükler ortaya çıkarmış ve bazı karışıklıklara neden olmuştur. Bu duruma, daha ileriki bölümlerde göreceğimiz gibi Kürdistan'ın önce ikiye bölünmesi (1639 Kasr-ı Şirin antlaşması) ve daha sonraları dörde bölünmesi (I. Dünya Savaşından sonra) ve dört devlet arasında sömürgeleştirildiği tarihi süreci de eklemek gerekiyor. Örneğin; 1914'te başlayan Birinci Dünya Savaşından önce Kürtlerin bir kısmı Rusya yönetimindeki Kafkasya'da yaşıyorlardı. Fakat 21 Mart 1921'de yapılan Türk-Rus anlaşmasından sonra Kafkasya'daki

Kürtlerin çounluğu Kafkasya'dan göçetti ve Osmanlı yönetimindeki Kürdistan parçasına yerleşti. Yine 1920'ler sonrası dönemde Irak'lı Türkiye arasında tartışma konusu olan Musul-Kerkük sorununu da hesaba katmak gerekir. Kısaca belirtmek gerekirse, Kürdistan'ın coğrafi konumunu belirtirken, bu sorunu, Kürdistan'ın sömürgeleştirme sürecinden ayrı ele almamak gerekir.

Bir noktayı daha belirttikten sonra, Kürdistan sınırlarını objektif olarak belirlemek daha gerçekçi olur. Daha önceki bölümlerde de

gördüğümüz gibi, tarihin eski çağlarında Kürtlerin birçok devletler kurduklarını, zaman zaman komşu halkların topraklarını işgal ettikleri bir gerçektir. Kürt halkının o dönemlerde işgal ettikleri toprakları da Kürdistan sınırlarına katmamak gerekir. Çünkü Kürt halkının başkalarının toprağında gözü yoktur ve başka halkları egemenliği altına alma diye bir sorunu da yoktur. Sonuç olarak, Kürt halkının yüzyıllardır üzerinde yaşadığı ve hiçbir zaman terketmek istemediği kendi ülkesi olan Kürdistan'ın coğrafi sınırlarını şöyle yapabiliriz:

Med askerleriyle Pers askerlerinin eşitliğini gösteren bir Rölyef. Persepolis Kral sarayının dış duvarına yapılmıştır.

Kuzey'de Erzurum ve Kars'tan Urmiye Gölüne, Doğuda Urmiye Gölünden Zağros dağlarına paralel olarak İran denizine; Güneyde İran denizinden Zağros dağlarının batısında, Zağros dağlarına paralel olarak eski Babil şehirlerine, Bağdat'a, oradan Dicle Nehrinin doğusundan batısına geçerek, Süleymaniye, Musul, Kerkük'ü sınırları içine alarak batıya çizilen bir çizgi ile Suriye'nin Kuzeydoğusu Halep'ten İskenderun'a, Batıda İskenderun'dan Maraş, Malatya, Sivas, Erzincan ve Dersim'den Erzurum'a dayanan sınırlar, Kürdistan'ın gerçek sınırlarıdır.

KÜRDİSTAN, BÜYÜK İSKENDER VE ROMALILARIN İŞGALİNE GİRİYOR

Medler döneminde Büyük İskender (Alexander- Makedonyalı) 40 günde Zağros dağlarını güçlükle geçebilmişti. Büyük İskender'in İran'ı işgal edip, Ahiminiler devletini ortadan kaldırdığı döneme kadar-kürtler bağımsızlık hareketlerine giriştiler. Ancak bu bağımsızlık hareketleri yenilgiye uğradığından, kürdistan'ın bir kesimi bu kez Büyük İskender'in işgaline girmiş oldu. Büyük İskender, M.Ö.323 yılında Babil'de ölünce, yerine kumandanlarından Selfekus (Seleucus-Selefkus) geçti.

Makedonyalılarla Rum Selçukları arasında MÖ. 305 yılında meydana

gelen savaşta Kuzey Kürdistan Rum Selçukların yönetimi altına girdi.

Kürdistan'da (Medistan'da) M.Ö.255 yılında bir çok bağımsız prenslikler kuruldu. Bu prensliklerden bazıları kendi aralarında birleşip, önderleri, Melon'un yönetiminde Rum Selçuklarına karşı savaştılar. Melon'un kuvvetleri galip gelerek Babil'e kadar ilerlediler; Dicle nehrinin doğusunu tamamen yönetimleri altına aldılar. Ancak MÖ. 220 yılında yeniden savaşa tutuştular, Kürtlerin lideri Melon öldürüldü ve Medler yeniden Rum Selçuklarının yönetimine girdiler. Fakat MÖ. 221 yılında, İran'da uzun yıllar yönetimi elinde bulunduran Partlarla Rum Selçukları arasında yapılan savaşı Partlar kazanınca bu kez Elam hariç bütün Doğu Kürdistan Partların egemenliğine girdi. Partlar, işgal ettikleri Kürdistan bölgesinin tümünü yakıp yıktılar ve harabeye çevirdiler.

MÖ. 115 yılında Romalılar Diyarbekir bölgesini ele geçirdiler. Fakat kısa bir süre sonra Partlar burayı tekrar geri aldılar. Kürt aşiretleri, Argu adında bir Kürt liderin başkanlığında birleşerek MÖ. 145-129 yıllarında Partlara, Ermenilere ve Romalılara karşı koyarak bağımsızlıklarını korudular. Kürtlerin bu bağımsız devleti 400 yıl kadar yaşadı. Bunların yöneticilerinin adları Abgar'dı. MS. 179-212 yıllarında

Kürt kralı IX. Abgar, Hıristiyanlığı kabul edince, yönetimindeki bölge MS. 244 yılında Roma'ya bağlandı.

Bir Part Kabilesi olan Eşkaniler kralı Mühürdad'ın yardımıyla Ermeniler de Kuzey Kürdistan'ı işgal ettiler. O dönemde bu kesimin başkenti Amed (Diyarbakir) idi. O dönemlere ilişkin Coğrafyacı Strobo, Kürtler hakkında şöyle diyor; “**Ermenilerin yönetiminde yaşayan Kürtler, sanat, mimarlık ve fen dalında çok ünlüydüler. Ermeni kralı Dikran, Kürt sanatkarlarına çok değer verirdi.**”

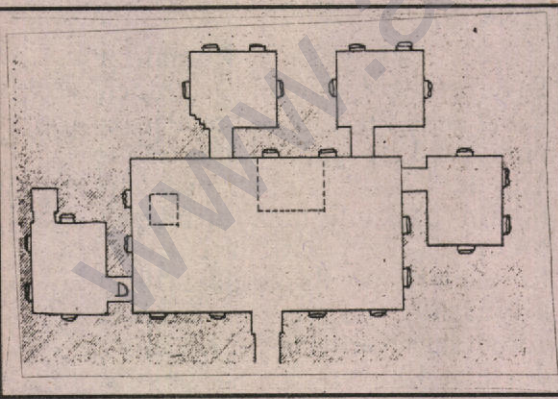
Romalılar, MÖ. 95 yılında Sivas bölgesini aldılar ve bu bölgeye Sabeste adını verdiler. Şehir surları bir süre sonra yaptırıldı. Bu dönemlerde Maraş Şehri de Romalıların yönetimi altına girdi ve güçlü bir sınır şehri haline getirildi.

MÖ. 60-69 yıllarında Romalı kumandan Lukullus (Lucius-

Lucullus) Ermenilere saldırarak, Ermeni kralı dikran'ı yenilgiye uğrattı ve böylece Ermeni devleti Romalıların yönetimine girdi. Bu dönemlerde, Preslerin yönetimini uzun süre elinde bulunduran Partların sülalesi Eşkaniler ile Romalılar arasında MÖ.53 yılında Harran ovasına yakın yerde bir savaş oldu ve savaşta Romalılar yenildiler.

MÖ.36 yılında Kürdistan, Romalıların yönetimine girdi. Bu dönemlerde Eşkanilerle Romalılar savaş halindeydi ve Azerbaycan'da küçük bir devlet kuran Medler de Eşkanilere yardım etiler. Bu savaşlarda Romalılar yenildi ve çok miktarda ganimet elde edildi. Bu ganimetin paylaşımında Kürtlerle eşkaniler arasında anlaşmazlık çıkınca, Medler romalı komutan Març Antonyus'a gizlice haber vererek, onları yeniden savaşmaya zorladı. Yeniden çıkan savaşta Eşkaniler yönetiminde bulunan Ermenistan Romalılar tarafından işgal edildi. Daha sonra Part kralı IV. Fraat Azerbaycan'a saldırıp Medya devletini ortadan kaldırdı. Bunun ardından Urmiye bölgesini işgal etti. Romalılarla Eşkaniler arasındaki savaşa bir yıl sonra son verildi ve yapılan anlaşmaya göre Kürdistan ve Ermenistan Romalılara bırakıldı. Fakat Pers krallarından IV. Erduvan döneminde yeniden Kürdistan ve Ermenistan'ın paylaşımı için savaş başladı ve uzun yıllar bu savaşlar devam etti.

Kürt-Guran aşireti, MÖ. 90-80

Urartu kralı I. Argışti'nin Van kayalığındaki mezarının planı

yıllarında Gortaç yönetiminde, Partların hegemonyasına karşı ayaklanarak bağımsız bir devlet kurdu. Medlerin bu küçük devleti MÖ. 36-2 yılları arasında bağımsızlığını koruyabildi. Bu ara sürekli Partlarla savaşmak zorunda kaldı. Partların saldırısı sonucu MÖ. 2 yılında Med kralı Artavas, Partlara esir düştü, devletleri de Partlara bağlanmış oldu.

MS. 51 yılında Kürt-Suren aşireti bölgesindeki Kürtler, önderleri Volag yönetiminde Partlara karşı ayaklanarak yeni bir devlet kurdular. Bu Kürt devleti de MS. 80 yılına kadar yaşamını sürdürdü; bu devlet te yine Partlar tarafından 80 yılında ortadan kaldırıldı.

Ünlü Roma İmparatoru Neron zamanında Kürdistan ve Ermenistan yeniden Romalıların işgaline uğradı. Uzun süren savaşlar sonunda 63 yılında, Romalılarla Partlar arasında yeniden anlaşma yapıldı. Bu ara Kürdistan ve Ermenistan Lazların ve Gürcülerin saldırılarına maruz kaldıysa da bu saldırılar püskürtüldü.

Roma orduları 100 yılında Ermenistan'ı yeniden işgal etti ve daha sonra Suriye üzerine yürüyerek, Mezopotamya'ya kadar yayıldı. Romalıları, 122 yılında Perslerle anlaşma yaptılar. Bu anlaşmaya göre Fırat nehri sınır olarak kabul edildi.

İran'da Ardeşir (Papakan) 224 yılında başa geçince, Pers devri bitip Sasaniler devri başladı. Sasani

kralı I. Şapur döneminde Kürdistan ve Ermenistan'da birçok ayaklanmalar oldu. Ne var ki bu ayaklanmaların tümü bastırıldı.

258-260, 286 ve 297 yılları arasında Sasanilerle Romalılar arasında, Kürdistan ve Ermenistan'ın paylaşılması üzerine çıkan anlaşmazlıklar yüzünden sürekli savaşlar oldu. Bu savaşlar süresince bazen topraklar el değiştiriyordu. Nihayet Romalılar 279 yılında savaşa son verirken, Van gölü çevresinde bir Ermeni devletini kurdular ve Kuzey Kürdistan'ı da buraya bağladılar.

324 yılında yeniden başlayan savaşta Roma İmparatoru Lostantinas, İran ordularını yenerek, bu tarihten sonra Ermenistan'a Hıristiyanlık dinini yaymaya başladılar. Ve kısa bir süre sonra resmi din olarak Hıristiyanlık kabul edildi. Hıristiyanlarla Zerdüştinin arasında olanlar arasında bölgede kanlı savaşlar patlak verdi. Kürdistan'ın dağlık bölgelerinde yaşayanlar, Zerdüştinin dininden ayrılmadılar. Roma ve Ermeni yönetiminde kalan Kürtlerin az bir kesimi Hıristiyanlığı kabul ettiler. İran kralı II. Yezdcerd döneminde de Ermenistan'da Hıristiyanlığa karşı kanlı saldırılar yapıldı, çok sayıda ruhani lider öldürüldü.

Kürdistan'da ve Ermenistan'da Romalılarla İranlıların savaşı değişik aralıklarla devam ediyordu. Bu savaşlarda Kürdistan, bazen Romalıları ve bazen de İranlıların saldırılarıyla yıkılıyordu.

VII. Yüzyılda yine iki ordu arasında Diyarbekir civarında şiddetli savaşlar oldu. Bu arada Kürt aşiretlerinden Goran aşiret lideri Gavataz yönetiminde Kırmanşah'da bağımsız bir devlet kuruldu ve Azerbaycan da bunların yönetimine girdi.

502 yılında yapılan savaşlarda Orta Kürdistan, İran'ın eline geçti ve Kürt halkı zorla sürgün edildi. Bu savaşta 3 ay kuşatma altında kalan Diyarbekir kalesi, uygulanan bir hile sonucu İran'ın eline geçti. İranlılar, Kürtlerden ve Romalılardan 80 bin kişi öldürdüler, her tarafı yakıp yıktılar. Kısa bir süre sonra Kürt aşiretlerinin yardımıyla Diyarbekir yeniden İranlılardan alındı. Bu savaşlardan en fazla zarar gören Kürt halkı oluyordu.

Müslümanlığın Kürtler arasında yayılmasından sonraki dönemde ise Kürtler, bu kez Romalıların ve İranlıların yönetiminden çıkıp Arapların yönetimine girdiler.

KÜRTLERDE DİN VE ESKİ İNANÇLAR

Kürt halkının dini inançlarına başlamadan önce, din sorununun genel karakteristik özelliklerini ve oluşumunu anahatlarıyla ortaya koymak, konumuz açısından hem yararlı ve hem de gereklidir. Tarihi olayların tahlilinde olduğu gibi, din konusunda da yaklaşım yöntemimiz diyalektik yöntem olmak zorundadır.

Din, ilkel komünal sistemin gelişmesinin belirli bir aşamasında, kavranılmayan bazı tabiat güçleri önünde insanın güçsüzlüğünün bir yansıması olarak ortaya çıkmıştır. Din, genel anlamda insanın manevi bazı ilkelere bağlılığını ifade eder ve bu, insanın ebedi iç duygusuna bağlıdır. Dinin belirleyici temel karakteri, tabiat üstüne inançtır.

Yapılan arkeolojik araştırmalar, dinsel tasarımların ancak elli bin yıldan beri var olduklarını kanıtlamışlardır. Bu süreyi insanlık tarihiyle mukayese ettiğimizde, insanoğlunun yirmi milyon yıl din düşüncesinden uzak yaşadığı ortaya çıkar. Bu demektir ki insanlık tarihiyle birlikte din oluşmamıştır.

Önce totemcilik adı verilen hayvanlarda ve bitkilerde koruyucu güçler görme olayı çok tanrıcılığı gerçekleştirmiştir. Süreç içinde yer saltanatında olduğu gibi gök saltanatında da bir efendilerin efendisini arama eğilimi, çok tanrıcılık yerini tektanrıcılığa bırakmıştır. Köleci toplumdaki toprak köleliğine dayanan feodal topluma geçilince dinler, devletin resmi dini olmuştur.

Sınıflı toplumlarda dinin kökleri, sosyal gelişme unsurları, sömürme ve yoksulluk ile karşı karşıya kalan insanın çaresizliğinde ve kitlelerin özleminde yatar. Burada din, Lenin'in sözleriyle, "devamlı olarak başkaları hesabına çalışmaktan bunalmış halk kitlelerinin yalnız başlarına kalışlarından ve

sefaletlerinden doğan ve onlar üzerinde her an ağırlığını hissettiren manevi baskı biçimlerinden biridir.”

Sosyalist devrimin gerçekleşmesiyle din, sosyal bilinç üzerindeki etkisini yavaş yavaş yitirir. Bilimsel sosyalist dünya görüşünün kitleler arasında yayılmasıyla, din yavaş yavaş yokolmaya gider. Bu ancak gelişmiş ileri sosyalist bir toplumda mümkündür. Fakat bu süreç, otomatik bir süreç değildir. Kitlelerin yoğun tabiat bilimleri bilgisi ve marksist dünya görüşüyle eğitilmesini gerektirir ki bu da uzun bir tarihi süreci kapsar.(6)

Dinin oluşumu ve karakteristik özelliğinden kısaca bahsettikten sonra, şimdi asıl konumuz olan Kürtlerde din konusuna geçebiliriz.

Daha önce de gördüğümüz gibi önceleri Kürtlerde çoktanrılı din mevcuttu. Kürdistanda yapılan kazılarda elde edilen resim ve heykeller, nelerin kutsal kabul edildiği ve tapınak olarak kullanıldığı bize göstermektedir. Kürtler, henüz ehlileştiremedikleri ve korktukları yılan, kaplan, aslan, yabani domuz ve dağ geçisi gibi hayvanların resimlerini yaparak bunlara tapmışlardır. Bu hayvanların heykel ve resimlerini yapmak suretiyle kendilerini gelecek kötülüklerden koruyacaklarına inanırlardı. Fakat bunların yanısıra su ve yeraltı tanrılarına da taptıkları, bulunan heykel ve resimlerden anlaşılıyor. Bu dönem Kürdistan

dağlarında insanların henüz mağaralarda yaşadığı bir dönemdir.

Kürtlerde varolan bu inanç, zamanla zayıfladı; heykellerini yaptıkları ve güçlü gördükleri bu hayvanların kendilerini kötülüklerden koruyamayacağı ve bunların kendilerinden daha zayıf oldukları kanaatine vardılar. Bu yüzden ki artık Kürtler hayvanlara tapmayı bırakıyor ve bunun yerine ay, güneş ve yıldızlara tapmaya başlıyorlar. Kürtlerin bu dönemi MÖ. 4000-3000 yıllarına rastlıyor. Daha sonraları toplumun iç dinamiklerinde görülen gelişmeler ve o çevrede yaşayan diğer komşu halklarla kurulan ilişkiler; Kürtlerin daha değişik tanrıları tapmayı da beraberinde getirmiştir. Örneğin iyilik tanrısı, kötülük (savaş) tanrısı, bereket tanrısı ve yeraltı tanrısı gibi tanrılar, yukarıda adı geçen tanrılar dışında kutsal sayılan ve tapılan tanrılar arasında yer almaktadır.

Kürt halkının yaşadığı bölgelerde yapılan kazılar sonucunda o dönemlere ait bulunan mezarlarda savaşçıların kendi silahlarıyla birlikte gömüldükleri görülürken, din adamlarının ise mezarlarında silaha rastlanılmamıştır. O dönemin inançlarına göre insanların ölümlerinden sonra tekrar dirilip yaşayacaklarına inanılmaktaydı.

O dönemin yerleşim merkezlerinde birçok tapınak yapılmıştı. Bunlar tanrıların tapınaklarıydı. Süreç içinde toplumda oluşan yeni işbölümü

sonucu, toplumun içinde sadece din işleriyle uğraşan imtiyazlı bir gurubun oluşmasına neden oldu. Toplumun bir kesimi de sadece askerlik işleriyle uğraşıyorlardı. Toplumun büyük çoğunluğunu oluşturan halk kesimi ise, çalışıp üretimde yer alıyorlardı. Halkın ürettiği malların bir kısmını bu tapınaklarda biriktirmek zorunluluğu vardı. Bu şekilde tapınaklarda toplanan ürünler kral ailesinin, din adamlarının ve ordunun ihtiyacını karşılıyordu. Din adamları, sadece tapınaklara ait arazilerde çalışıyor; bunun dışında birşeyle meşgul olmuyorlardı. Onlar; sadece din işleri ile uğraşıyorlardı. Başlangıçta din adamlarının politik bir etkinlikleri yoktu. Zamanla din adamlarının dini etkinlikleri politik bir yapıya dönüştü ve bu dönemden sonradır ki Kürt halkının kralları, aynı zamanda dini önderler durumuna girdiler. Bu dönemle birlikte zaten kendileri (krallar) birer yarı tanrı konumuna gelmişlerdi. Bu durum, sadece Medlerde değişiktir. medlerde kral, dini etkinliğinden ötürü değil, savaş etkinliğinden dolayı kral oluyordu. O dönemlerin yerleşim birimlerinde tanrılar için yapılan tapınaklar, aynı zamanda o dönemi mimari açıdan tanıtan harika eserler olarak, günümüze dek gelebilmişlerdir.

Kürt halkının yaşadığı Kürdistan dağlık bölgelerini, Sümerler şeytanlar ülkesi olarak adlandırıyorlardı. Bu nitelendirme, bazı bilim adamlarının bu konu

üzerinde araştırma yapmasına neden olmuştur. Yapılan araştırmalar, o dönemlerde Kürdistan'da yaşayanların, iyilikleri yöneten tanrı ile kötülükleri yöneten şeytanı tanıdıkları sonucuna varmışlardır. Sözde Kürtler şeytana tapmakla, şeytanın kendilerini kötülüklerden koruyacağı sonucuna varıyorlar. Aynı bilim adamları, bugün de Kürtlerin belirli bir kesiminin şeytana tapmasının o dönemlerden kalıp günümüze kadar gelebildiği düşüncesindedirler. Bu görüşün gerçek payı, Kürt halkının çok küçük bir kesimi için geçerli olsa gerek. Çünkü o dönemlerde Kürt halkının çoğunluğunda hakim olan inanç biçimi, çoktanrılı idi. Yine o dönemlerde Zağros dağları, Sümerler tarafından tanrıların ülkesi olarak adlandırılıyordu. Bu yüzden dağları fethetmenin mümkün olmadığına inanan Sümerler, tanrıların kendi ülkelerine de gelmeleri için yüksek tapınaklar yapmışlardı. Böyle bir inanç, o dönemlerde çoğu halklara arasında da vardı. Örneğin, Yunan tanrılarının Olimpos dağında oturması gibi...

Şunu da belirtmek gerekir ki Kürdistan'da ilk kez kurulan okullar, dini kuralların öğretmek amacıyla kurulmuşlardır.

ZERDÜŞT DİNİ

Zerdüşt Dininin Kürdistan'da gelişip yayılması MÖ. 500 yıllarına rastlıyor. Aynı dini doğrultuda inanç gösteren üç Zerdüşt'ün

geliştirdikleri dine Zerdüşt Dini denir. Bunların üçü de Med Kürtlerindedir. birinci Zerdüşt MÖ. 3000 yıllarında Belh şehrinde, İkinci Zerdüşt MÖ.2040 yıllarında ve Üçüncü Zerdüşt ise MÖ. 630 yıllarında Baktir'de doğmuştur.

Zerdüşt Dinine göre kötülüklerin ve karanlıkların tanrısı Ahreman'dır. İyiliklerin ve aydınlığın tanrısı da Hürmüz'dür. Bu iki tanrının askerleri vardır ve bunlar sürekli savaş halindedirler. Bunların bir de yardımcıları vardır. bu dinde ateş, aydınlığın ve iyiliğin sembolüdür. bu yüzden ateş kutsaldır Zerdüşt Dininde. Güneş, ay ve yıldızlar da aydınlık saçtıkları için kutsal kabul ediliyor. Bu dine göre ahreman kötülükleri yarattı. Hürmüz de önce ruhları yarattı, sonra da altı devir içinde madde ve insanı yarattı. Bu dine göre ruh ölümsüzdür. Cesetten ayrıldıktan sonra üç gün karışık bir evre geçirir. Sonra bir köprüye ulaşır. Köprünün başında görevliler tarafından ruhun iyilik ve kötülükleri tartışılır. Eğer iyilikler ağır gelirse, köprü onun için genişler ve buradan rahatlıkla geçen ruh mutluluğa kavuşur. Şayet ruhun kötülükleri ağır gelirse, köprü daralır ve ruh da köprüden geçemeyerek karanlıkların içerisine düşer. Ruhun kötülük ve iyilikleri eğer eşit gelirse, Heymestikan adı verilen üçüncü bir dünyaya gönderilir. İslamiyete göre de bu dünyaya Araf adı verilir. Yani İslamiyete göre de cennet ve cehennemden başka Araf adı verilen üçüncü bir

yer vardır. Zerdüşt'e göre iki tanrının son savaşında kıyamet kopar ve bu savaşta Hürmüz tanrısı galip gelir.

Zerdüşt dininin kutsal kitabı Avestadır. Avesta Kitabının dili, Medlerin dili olup, Kürtçeyle ilişkisi vardır. Kürt Dili konusunu ele aldığımızda tekrar bu konuya döneceğiz.

Zerdüşt dininde üç temel kural vardır: İyiyi düşünmek, iyiyi yapmak ve iyiyi söylemek, kötülüklerden kaçınmaktır.

Üçüncü Zerdüşt kendini Kürdistan'da peygamber olarak ilan etmiştir. Kendisi MÖ.553 yılında öldüğünde 77 yaşındaydı. Üçüncü Zerdüşt, kendi dini konusunda birtakım temel kurallar koydu. Bu temel kurallar kısaca şöyledir:

“Tanrının iyilik ışıklarının altında düşünün, konuşun ve tartışın ki dünyayı yöneten iyi kuralları koruyabilesiniz. Bu kuralların kötü yorumlanması kötülerin ve kötülüklerin gelişmelerine yardım eder. Kötülüklerle karşı iyiliklerle mücadele edilmelidir. Dünyayı yöneten iyi kurallar tanrı Ahuramazda (Hürmüz) tarafından yönetilirler. bu tanrı yüksek ve tek tanrıdır. Kötülükleri yöneten ise Ahreman'dır (Ahreman). İnsanlar kötülükler ve iyilikler dünyasından birini tercih ederlerken, iyilikleri yöneten tanrı Ahuramazda insanların iyilikler dünyasını seçmeleri için

imkanlar verir ve yardım eder."

Zerdüşt dini MS. 276 yılında İran'da Sasani kralı I. Şapur tarafından resmi devlet dini olarak ilan edildi. İran'da Zerdüşt dininin resmi din olarak kabul edilmesinden sonra diğer dinlere karşı genel olarak bir savaş açıldı. Diğer dinlere mensup insanlara değişik eziyet ve işkenceler uygulandı ve bunların çoğunluğu tutuklandı.

Kürtler, Müslümanlığı kabul ettikleri MS. 630 yıllarına kadar Zerdüşt dinine bağlı kaldılar. şunu belirtmek gerekir ki Kürtlere Müslümanlık dini baskı altında ve zorla kabul ettirilmiştir. Bu konuyu İslamiyet ve Kürtler bölümünde biraz daha açacağız. Bu iddiamızı kanıtlar nitelikte olan bir şiiri buraya aktarmada fayda vardır. bu şiir, Kürtçe olarak deri üzerinde yazılmış olup, Güney Kürdistan'ın Süleymaniye şehrinde bulunmuştur. Bu şiir, Kürtlerin Zerdüşt olarak yaşadıkları ve Kürdistan'ı işgal eden Arap İslam güçlerinin yaptıkları katliamı dile getiriyor. Şiir aşağıdadır:

"Tapınakları yıktılar, ateşleri ocakları söndürdüler

*Büyüklerin büyüğü inkar edildi.
Sitemkar Araplar her tarafı harap ettiler.*

Hatta Şehrizer'a yetişiler.

Kadınları, kızları esir götürdüler.

Azad erkekleri kana boyadılar.

Zerdüşt'ün ayini sahipsiz kaldı.

Hürmüz artık kimseye yardım

etmiyor." (7)

Yahudilik:

Daha önce Kürtlerin atalarından Kaldaharlardan bahsetmiştik. Kaldaharlar Babil'de yaşadıkları MÖ. 7. ve 6. yüzyıllarda İsrail'i hakimiyetleri altına almışlar ve halkını da esir alıp Babil'e getirmişlerdi. Kürtler de bu şekilde Yahudi dini ile tanışmış oldular. Kürtlerin çok az bir kısmı Yahudiliği kabul etmişler. Böylece Kürt halkının çoktanrılı dinlere sahip oldukları dönemde, az bir kesimi tektanrılı din olan Yahudiliği kabul etmiş oluyorlar. Çok az sayıda da olsa halen Kürtler arasında Yahudi olanlar vardır.

Yezidilik:

Yezidi sözcüğü, Yezidi Kürtlerin Yezd ya da Yezdan adındaki bir tanrının varlığına inanmalarından ortaya çıkmıştır. Bu dine bağlı Kürtler Halep, musul, Erzurum, Van ve Sincar bölgelerinde yaşarlar. Başka bölgelerde de az sayıda Yezidi vardır.

Bu dinin kökeni Zerdüşt veya Mani dinine dayanır. Bu dinde de iki tanrı vardır. Kötülükleri doğuran tanrı Şeytandır. Şeytanın kötülüklerinden uzak kalmak ve ondan korunmak için, O'na tapmışlardır. İkinci tanrı da aydınlığı doğuran güneştir. Yezidiler Tavuz Kuşuna "Melek Tavus" derler. Bunlar ibadetlerinde Mevleviler gibi Semalar yapıp kendi etraflarında dönerek çalgı çalarlar.

Yılda üç gün oruç tutarlar.

Yezidiler dini liderlerine Baba Şeyh derler. Bunun da yardımcıları ve halifeleri vardır. Yezidiler marul yemez, mavi rengi sevmez ve şeytandan ötürü (ş) ve (t) harflerini kullanmazlar. Güneşin batışında ve doğuşunda ona secde ederler ve sığır keserek Güneşe kurban ederler. Yezidilerde başka dinde olanlarla evlenmek günahdır. Bunlar atlara yük yüklemeyizler. Liderleri Şeyhan bölgesinde oturur. Yezidi dininin koyduğu yasaklara uymayanlar cezalandırılırlar. Celve ve Mahaf-ı Reş (Kara Kitap) adında iki kitapları vardır.

Hıristiyanlık:

Kürdistan'ın Romalıların işgalinde kalan kesiminde bir kısım Kürtler Hıristiyanlık dinini kabul ettiler. Ermeniler arasında da Hıristiyanlık dini MS. 33 yıllarında yayıldı.

MÜSLÜMANLIK DİNİ

Arabistan'da köleci toplumun sona erip feodal topluma geçişte, siyasal birliğin çekirdeği, dinsel topluluk oldu ve müslümanlık dini burada önemli işlevler gördü. Mekke'nin Kureyş kabilesinin Haşimi ailesinden bir tacir olan Muhammed Mustafa, müslüman dininin kurucusu oldu. (570-632) Hz. Muhammed ve ona bağlı müritler 622 de Mekke'den Medine'ye göçettiler. Bu göçetme tarihi, aynı zamanda müslümanlar

için Hicri Takvimi olarak bilinen ay yılına dayanan yeni bir müslüman takvimi oldu.

Müslümanlarla Mekke arasındasekiz yıl devam eden savaşlar, müslümanların galip gelmesiyle sonuçlandı. Bu tarihten sonra Mekke de dahil olmak üzere Arabistan'ın büyük bir kesiminde iktidar müslümanların eline geçti. Müslümanların önderi Hz. Muhammed, en yüksek askeri, idari, adli ve manevi otoriteyi elinde bulunduruyordu.

Müslüman Arapların kurdukları bu feodal devlette, köleci ilişkilerin kalıntılarına ratlanıyordu. Batı toplumlarında, üretim araçlarını elinde tutan ve köleci toplumun bağrından doğan genç feodal beyler, köleci topluma son verip, feodal toplumu devrimci dönüşümlerle kurdurmayı başarmışlardı. Arabistan'da da, üst yapı Kurumu olmasına rağmen müslümanlık dini, köleci toplumdaki feodal topluma geçişte önemli bir işlev gördü. Bu açıdan Arabistan'da feodal toplumun kurulmasında müslümanlık dini, ilerici bir rol oynamıştır. Hz. Muhammed'in ölümünden (632) sonra yerine geçen kayın babası Ebubekir, halife oldu. (632 - 634). Ebubekir'den sonra da yerine Ömer halife oldu (634 -644). Ebubekir ve Ömer dönemlerinde Arabistan'ın birleştirilme işi tamamlandı ve tüm Araplar Müslümanlığı kabul etmiş oldu.

O dönemlerin çoğu feodal

devletlerinde görüldüğü gibi, müslüman Arap feodal devletinin de yayılmacı, talancı bir dış siyaset göttüğü görülüyor.

Kürtlerin müslümanlığı kabul etmeleri hicri 18 yılında oldu. Bu dönemde müslüman Araplar, Hilvan ve Tikrit'i işgal edip burdaki Kürtlere müslümanlığı kabul ettirdiler. Yani, müslümanlığın diğer toplumlarda yayılması gibi, Kürtler arasında da Arapların işgal eylemleri ve zor kullanmalarıyla oldu. Halife Ömer döneminde de Diyarbekir, Mardin, Urfa, Erzurum ve çevreleri işgal edilerek buradaki Kürtler kılıç zoruyla islamlaştırıldı.

Müslüman olan Kürtlerin çoğunluğu Sunni ve Şafii mezhebine mensupturlar. Bir bölümü ise Şii (Alevi-Caferi) mezhebine mensuptur. Ayrıca Aleviliğin bir kolu sayılan, ama ondan bazı ayrıcalıklar arzeden Aliallahı ya da Elhülhak adı verilen mezhebe mensup Kürtler de vardır. Bu inanç sahiplerine göre halife Ali tanrıdır. Güneş kutsaldır. Çünkü Ali güneşe doğru yükselip onunla karışmıştır. Yine bu inanca sahip olanlar, diğer üç halife (Ebubekir, Ömer, Osman) eti çok sevdiklerinden, et yemezler ve hayvanların kesilmesine ve öldürülmesine karşı çıkarlar, bunu haram sayarlar.

Müslümanlık dininde Allaha ve Peygambere boyun eğmek ne ise, onların "gölgeleri" olan halife ve din adamlarına itaat etmek de aynıdır. Bunlara karşı gelmek, Allaha karşı

gelmekle özdeştir ve bu büyük günahdır, münafıklıktır, kafirliktir, dinsizliktir vs...

Çoğu zaman Kürtler de bu Peygamber vekilleri tarafından savaşa sürüklenmişler; "şehitlik mertebesinin faziletleri" ile sürekli aldatılmışlardır. Bu din adamlarının kişisel ve sınıfsal çıkarları tehlikeye girdiğinde ve bunun nedeni olarak Kürtler görüldüğünde de, mızrağın sivri ucu Kürtlere yönelmiş ve dünyanın en büyük vahşeti Kürt halkı üzerinde uygulanmıştır.

KÜRTLERDE BELİRLİ GÜNLER VE BAYRAMLAR

RAMAZAN BAYRAMI

Müslüman olan Kürtler, her yılın ramazan ayında otuz gün oruç tutarlar. Arife günü olarak adlandırılan oruç'un son günü herkes, tespit edilen miktar üzerinden biraz buğday veya onun karşılığında para fakirlere dağıtırlar. Fitre olarak adlandırılan bu bağışı, fakirlere verilmesi gerekirken, çoğu zaman şeyhler ve mollalar da topluyorlar. Oruç ayı süresince her gün camilerde yatısı namazından sonra "Teravih Namazı" denilen uzun bir namaz kılarlar. Ramazan'ın ilk günü sabah, birlikte bayram namazı kılınır; herkes birbirinin bayramını kutlar ve sonra cemaat dağılır. Özellikle bazı kırsal kesimlerde varsa şeyh, molla ve ağanın evleri

ilk ziyaret edilen evler arasında yer alır. Üç günlük bayram boyunca akrabalar birbirlerini ziyaret eder, çeşitli yiyecek ve içecekler ikram edilir, hediyeler verilir; küçük çocuklara şeker vb. şeyler dağıtılır, araları açık olan küskünler, müslümanlık kuralları gereği o gün barıştırılır.

KURBAN BAYRAMI

Yılın belirli bir gününde ekonomik durumu iyi olan müslümanlar Mekke'de ki Kabe'yi ziyaret ederek hacı olurlar. Hacıların bayramı olarak da adlandırılan bugün, durumu iyi olan hemen herkes bir hayvan keser ve etini fakirlere dağıtırlar. Bu yüzden bugüne kurban bayramı deniliyor.

Dört gün süren kurban bayramında, ramazan bayramında olduğu gibi herkes birbirini ziyaret eder, hediyeler verir, küskünler barışırlar. Hac görevini yapıp evlerine dönen hacıları da çevredeki tanıdıkları hacının evini ziyaret eder, yaptığı işin hayırlı olmasını temenni eder vs...

NEWROZ: KÜRTLERİN ULUSAL BAYRAMI

Kürt halkı açısından birlik, mücadele, özgürlük ve bağımsızlığa kavuşma, karanlık ve soğuk günlerin son bulup, aydınlık ve baharlı günlerin gelmesi, zulmün ortadan kaldırılması anlamına gelen Newroz (Nûroj - Nûroz, yeni gün), Kürt halkı arasında ulusal bir bayram ola-

rak yüzyıllardır kutlanagelmıştır.

Çok eski dönemlerde yazılmış bazı yapıtlarda Newroz olayı hakkında değişik bilgiler veriliyor. Ancak bu değişik yaklaşımlara girmeden, sadece bu konuya değinen birkaç yapıt ismini belirtmekle yetineceğiz. Newroz hakkında değişik bilgiler edindiğimiz yapıtlardan birisi, Medlerin dini kitabı olan Zend-Avesta kitabıdır. Ki bu yapıt Milattan önceki dönemlerde yazılmıştır. Firdevsi'nin 999 yılında kaleme aldığı "Şehname"si de Newroz olayına değinmiştir. Bitlis Emiri Şerefhan'ın 1597'de yazdığı Kürt Tarihi (Şerefname) kitabıyla, Ahmedê Xani'nin 1665'te yazdığı Mem û Zin destanında bu konuya değindiklerini belirtmek isteriz.

Efsaneye göre Dehak adında zalim bir kral varmış. Dehak'ın omuzlarında peydahlanan iki yılına her gün iki çocuk beyni yedirmiş. Hergün iki çocuğunu kaybeden halk, sonunda Kawa adında demirci birisinin önderliğinde kral sarayına hücum edip Dehak'ı öldürmüşler. Böylece Dehak'ın zorba yönetiminden kurtulan halk, o günden bu yana bu mutlu günü bayram olarak kutlamışlar. Her yılın 24 Mart'ında kutlanan bu günde halk, en güzel giysilerini giyip, dışarda ateşler yakarak halaylar çeker, çeşitli şenlikler düzenler ve bu güzel günü birlikte kutlar.

Yine efsaneye göre Newroz olayı, MÖ. 612 yıllarında Kürtlerin ataları olan Kusilerle Medlerin

bölgesinde meydana gelmiştir. Bu yüzden Newroz kutlamaları önce Kürtler arasında başlamış; sonraları diğer komşu halklar (Afgan, Beluct, Fars, Tacik ve Oset gibi) arasında da bu gün, ulusal bayram olarak kutlanılmıştır. Böylece Newroz bayramının kutlandığı tarih, 2601 yıl öncesine dayanıyor.

Genel hatlarıyla Newroz hakkındaki görüşleri özetleyerek verdik. Ancak Newroz'un kutlama tarihi olan 21 Mart günü, şimdiki dek kabul edilen ve kutlanan tarihtir. Ne var ki 1918-1919 yıllarında İstanbul'da Kürt aydınlarının çıkarmış oldukları "JİN" dergisinde bu konuya değinen Kurdiyê Bitlisi (Halil Hayali) ile Memduh Selim, değişik bir tarih veriyorlar. Bu iki yazar, "Kawe İhtilali" başlıklı yazılarında, bu olayın tarihini 31 Ağustos olarak gösteriyorlar ve bu günü de Newroz olarak adlandırmıyorlar. Adını andığımız yazarlar, 31 Ağustos olarak belirttikleri Kawa ve Dehaq olayını, "Kawe Ulusal Günü" ve "Kürt Bayramı" olarak adlandırmışlar. Onlar, 21 Mart'ı da "Yılblaşı" olarak ve "Sosyal gün" şeklinde nitelendirmişler.

Bu konu hakkında; Jin dergisini latin harfleriyle yeniden düzenleyip yayınlayan yazar M. Emin Bozarslan, Jin'in Birinci Cildinin önsözünde şöyle diyor: "..... Bu görüş ve tespitleri bir çırpıda reddedip, "bunlar doğru değildir" diyerek üzerlerine bir çarpı işareti çekemeyiz.

Ayrıca bu tespitleri gözü kapalı bir biçimde "doğrudur" diyerek kabul de edemeyiz. Bu görüş ve tespitlerin araştırma ve inceleme konusu olmaları gerekir." (8) Bozarslan'ın belirttiği bu görüşe katılmamak elde değil. Gerçekten de bu konu üzerine Kürt tarihçi, sosyolog ve bilimcileri ciddi bir araştırma yapmalı ve sorunu aydınlığa kavuşturmalıdır.

Kürdistan'ı aralarında sömürgeleştiren devletlerden sadece İran, Newroz'u resmi bayram olarak kutluyor. Diğer devletler ise, halkımızın bu gelenekleşmiş bayramını yasaklamışlar. Fakat varolan yasak ve baskılara rağmen Kürt halkı bu ulusal bayramını ülkesinde ve var olduğu her yerde kutlamaktadır.

Yukarıda adını andığımız bayramların dışında Kürtlerde bir takım diğer günler de vardır ki böylesi günleri de değişik şekillerde anıyorlar. Örneğin düğün, doğum, ölüm, ayrılık, kavuşma gibi günlerde Kürtler bir araya gelir, birbirlerini zayeret eder ve o yörenin adetlerine uygun şekilde gerekeni yaparlar ve böylece karşılıklı görevlerini yerine getirmiş olurlar.

İSLAMİYETTEN SONRA KÜRT-ARAP İLİŞKİLERİ

Daha önce Halife Ömer'in ordularının Kürdistan'a girmeleri

sonucu Kürtlerin müslümanlaştırıldığını belirtmiştik. Bu bölümde de Kürtlerle Araplar arasında meydana gelen savaflara kısaca değineceğiz. Çünkü Araplar açısından sorun, sadece Kürtlerin müslümanlığı kabul etmeleri sorunu değildi. Araplar Kürdistan'ı işgal edip Kürtleri araplaştırmak ve eritmek istiyorlardı. O dönemlerde bu uygulamaların baş mimarı da ikinci halife Ömer'dir. Ömer'den sonraki yöneticiler de aynı politikanın takipçisi ve uygulayıcısı oldular.

İkinci Halife Ömer, 640 yılında Kürdistan üzerine iki ordu yolladı. Bu ordulardan birinin başında İmam Hasan ve kesem Bini Abbas; diğer ordunun başında ise Abdullah Bini Ömer ve Ebu Ubeydi Ensani komutan olarak bulunuyordu. Bu Arap orduları Şehrizer (Şehrezur), Pave, Kirmanşah, Hemedan, Mazan, Diran yörelerini işgal etmekle görevlendirilmişlerdi. Şiddetli savaşların başlangıcında Kürtler başarı gösterdilerse de sonuçta ağır saldırılara dayanamayip yenilgiye uğradılar. Araplar zafer kazandıktan sonra Kürdistan'da acımasız davrandılar. Şehirler, kasabalar, köyler yakıldı; insanlar kırımdan geçirildi, mallar talan edildi. Bu katliamların en tüyler ürpertici olanı, Şehrizer ve Pave kentlerinde yaşandı.

Daha sonraki bölümlerde göreceğimiz gibi ünlü kan dökücülerden Timurleng ve Hülagu gibi canilerin Kürdistan'da yaptıkları barbarlıklar, Halife

Ömer'in yaptıkları yanında gölgede kalıyor. Arap komutanı Abdullah İbni Ömer, Medine'de bulunan Halife Ömer'in direktifi üzerine Pave yöresinde yaptırdığı büyük binalara, esir aldıkları Kürt kadın ve kızlarını yerleştirerek namuslarını kirlettiler ve onları uzun yıllar orada alıkoydular. Öyle ki, bunlardan yeni bir nesiltüredi. Bu melez kuşak halen o yörede yaşamaktadır.

Araplar, işgal ettikleri Kürdistan'ın Hemedan, Şehrizer, Kirmanşah, Mudayin gibi şehirlerin kütüphanelerinde bulunan binlerce ciltlik kitapları yakıp kül ettiler. Bu canice uygulamalarla Kürt halkının asırlık kültürünü, tarihi belgelerini yok ettiler; halkın hazinesi olan bu paha biçilmez değerleri ortadan kaldırdılar. Yüzyıllarca süren bu politikanın sonucu olarak, ilerde göreceğimiz gibi, Kürt erkek ve kadınlarının isim ve lakaplarını dahi Arapça olarak kullandılar.

Kuşkusuz Arapların bu işgal ve zulümleri karşısında Kürt halkı da boyun eğmedi, dönem dönem başkaldırılarıyla bu uygulamalara karşı koydu. Yine Ömer döneminde Sebze ve Kerha bölgelerinde Kürt direnme hareketlerine rastlanıyor. Ancak bu başkaldırı, Arap komutanı Kays Bin Seleme komutasındaki ordu tarafından kanla bastırılıyor. Kürtlerin yaşadığı bölgelerin hemen hemen tümü 730 yıllarına gelindiğinde işgal altına alınmış oluyor. İşgal altına alınan bölgelerde baskılara dayanmayan halkın bir kesimi göçetmek zorunda kalıyor.

Musul'daki Kürtler, Cafer Mir Hasan önderliğinde 840 yılında ayaklandılar. Kürt lideri Cafer, Halife Mutesimbillah'ın gönderdiği orduyu yenilgiye uğrattı, askerlerinin çounu esir olarak aldı. Arapların bu yenilgisi üzerine Halife, ünlü komutanlardan Ayta'yı yeni bir orduyla birlikte bölgeye yolladı. Kürtler bu saldırıda yenildiler ve Kürt lideri Cafer, sağ olarak ele geçmemek için zehir yutarak yaşamına son verdi. Ayta'nın uyguladığı bu zulüm ayyuka çıktı, öyle bir noktaya vardı ki Halife Mutevekkil - Alallah onu zindana atmak zorunda kaldı.

Kürtler, İsfahan ve İran dağlarında 846 yılında ayaklandılar. Ancak bu ayaklanma da hazırlanan özel ordular tarafından zorla bastırıldı.

Hezbaniye Kürt aşireti, Mehmet Bin Hilal'in öncülüğünde 906 yılında ayaklandılar ve Musul yakınlarına kadar geldiler. Musul valisi Ebul Hecca'nın kuvvetleriyle yapılan savaşta, Ebul Hecca kuvvetleri yenildi. Musul valisi Ebul Hecca'nın kuvvetleriyle yapılan savaşta, Ebul Hecca kuvvetleri yenildi. Musul Valisine yardıma gelen kuvvetlerle Kürtler arasında savaş bir müddet daha devam etti ve sonunda Kürtler yenilip teslim olmak zorunda kaldılar.

Halife Muktedibillah döneminde de Kürtler birkaç kez ayaklandılar. bu ayaklanmalardan en önemlisi

Abdullah Bin İbrahim'in öncülük ettiği ve onbin Kürdün katıldığı ayaklanmadır. Ayrıca bu dönemlerde Deysen oğlu İbrahim, Hezbaniye Kürt hükümetini kurdu ve Mehme Revadi, bu hükümete kendi adını verdi.

951 yılında Azerbaycan'ın kuzeyinde Şeddadi Kürt Devleti kuruldu. Bu devlet 1164 yılına kadar yaşamını sürdürdü.

959 yılında Hasnaviye Berzigani Kürt Devleti kuruldu. Bu devlet de 1015 yılına kadar devam etti.

Kürtler, 990 yılında ünlü beni İnaz devletiri kurdular. Bu devlet bazen bağımsız, bazen bağımlı olarak yaşamını 70 yıl sürdürdü.

Yararlanılan Kaynaklar

- 1 - İslam Ansiklopedisi, Kürtler Bölümü, İstanbul Basımı 1940
- 2 - Şeref -Xan, Şerefname (Kürt Tarihi), Çev. M. E. Bozarslan, Yöntem Y.
- 3 - Frederik Millingen, "Kürtler Arasında İkel (Vahşi Yaşam)" (Wild life among the Koords), London 1870
- 4 - Evliya Çelebi Seyahatnamesi, haz. Reşat Ekmen 1943-1951
- 5 - Heinz Gstrein, "Avukatsız Halk" Kürtler, Türkçe bas. Üçüncü Dünya Y.
- 6 - Lenin, "Sosyalizm ve Din", "Felsefe Defterleri", "İşçi Partisinin Din Karşısındaki Tavrı", G. Politzer, "Felsefenin Temel İlkeleri", "İkel Komünal Top. Köleci Top. Feodal Top." vs..
- 7 - C.P.B. "Muhtasar Kürdistan Tarihi" Cilt I (Kürtçe-Türkçe)
- 8 - "Jin" (Kürtçe-Türkçe Dergi 1918 - 1919 İstanbul), Türkçe ve Kürtçeye çev. M.E. Bozarslan, Deng Yayınları, Uppsala 1985

YAYININ İŞLEVİ VE İŞLEVSİZ YAYINLAR

Cihan DİLŞAD

Türkiye'de birçok sol yayın (Dergi, Gazete) yayınlanmaktadır. Sanat, kültür, edebiyat ve siyasal teori alanında (her bir alanda) onlarca dergi var. Bu dergilerin hemen hemen tümünü (bazılarının tüm sayılarını, bazılarında birkaç sayısını) okudum. Varolan, yayınlanan bu dergiler içerisinde birçoğu gerçekten herhangi bir işlevi olmayan füzuli yayınlardır.

Yayınlanan bir yayının kendine göre bir işlevi olmalıdır. Bir ihtiyacı karşılamalıdır. Bir boşluğu doldurmalıdır. Örneğin teorik bir siyasi dergiyi, yada politik bir işçi gazetesini ele alalım. Bu tür bir organ bütün mücadele alanındaki kadrolara, işçi sınıfına ve emekçi yığınlara teorik olarak yol gösteren, onların siyasal, ekonomik, kültürel sorunlarını ve çözüm yollarını, en geniş kesimlerin bile anlayabilecekleri bir dille irdeleyen, onlara bilinç taşıyan; oluşturulan muhabir ağı, muhabir grupları ve geniş yazışma ve tartışmalarla onlarla bütünleşen, kısacası her tarihi dönemde yılmadan, usanmadan koşullara uygun yol gösterici ideoloji ve politika üreten ve aynı zamanda kolektif örgütçü olup saflarına yeni yeni elemanları katan, onları eğiten, disiplinize olmalarında ve demokratik-merkeziyetçi ilke ile çalışmalarını sağlamada yol gösterici misyona sahip, canlı, hareketli bir organizmadır. Yani kısacası Lenin'in belirttiği gibi, kolektif ajitator, kolektif propagandacı ve kolektif örgütçü olan bir organın (Teorik Dergi ve Siyasal Gazetenin) periyodik bir şekilde düzenli çıkarılması ve yığınlara ulaştırılması şarttır. İşçi sınıfının, emekçi halkın böylesine bir organa ihtiyacı vardır.

Bilindiği gibi kapitalist toplumlarda devlet egemenliği burjuvazide olduğu için, burjuva siyasal örgütler çok geniş siyasal ajitasyon ve propaganda olanaklarına sahiptirler. Çünkü bu kurumlar bunların güdümündedirler. Örneğin: Radyo, TV, yüksek tirajlı günlük gazete ve mecmualar vb. kapitalist bir toplumda, hele hele Türkiye gibi bir ülkede, işçi sınıfı hareketlerinin bu tür kitle iletişim araçlarından yararlanma olanağı hiç yoktur. Onun için kapitalist ülkelerde bir işçi sınıfı basının yaratılması, devrimci, yurtsever sosyalist oluşumlar tarafından devrimci politik yayınların çıkarılması ve örgütlenmesi kendini dayatan temel görevlerdendir.

Tüm kapitalist ülkelerde olduğu gibi Türkiye'de de ilerici, devrimci sol ve sosyalist hareket dağılık ve bölük pörçük olduğu için işçi sınıfı ve emekçi halka yönelik yayınlarda bu siyasal hareketlerin yansması olarak çok çeşitlidirler. Kısacası sol dergilerin çokluğu, birçok derginin peş peşe yayın hayatına girmesi

Türkiye'deki sol hareketin bölük pörçüklüğünden kaynaklanmaktadır. Parantez içinde şunu da belirtiyim; bölük ve pörçük dahi olsa birçok sol; sosyalist derginin yayın yaşamına girmesi sömürgeci tekelci burjuvaziyi çileden çıkartmakta, baskılarını artırmaktadır. Türkiye'de devrimci, demokratik hareketin dağınık olması (Ki bu sınıfsal ayrışma ve saflaşmalardan kaynaklanıyor) ve çok çeşitli siyasal organlarını yayınlanması doğaldır. Fakat görünen şu ki sanat, kültür, edebiyat alanındaki dağınıklık ve bu alana yönelik yayınların çokluğu ve çeşitliliği; siyasal alanındaki dağınıklığı kat kat aşmıştır.

Sanat ve kültür alanında yayın yapan birçok dergi üzerlerine düşen görevlerini ve işlevlerini gerçek anlamda yerine getirmedikleri gibi yer yer kendi konularının dışına çıkarak, çok geniş bir çerçevede teorik ve politik sorunları işlemektedirler. Ve böylece sanat, kültür ve edebiyat dalındaki sorunları arka plana atmaktadırlar. Bunlardan bazıları'da çok boş bir içerikle çıkmakta, gerçekten ne için yayınladıkları anlaşılmamaktadır.

Türkiye'de tekeller tarafından yayınlanan (Ve birçok sözüm ona sol aydını da bünyesine alan) Sanat kültür dergilerinin, (Hürriyet Gösteri, Milliyet Sanat vb.) ne için yayımlandıkları bilinmemektedir. Tekelci burjuvazinin güdümünde çıkan bu yayınlar üzerinde durmayacağım.

Asıl kısaca üzerinde duracağım sanat, kültür dergileri Tekeller dışında bazı grup, çevre yada birkaç ilerici, sol aydınının yanyana gelip çıkardıkları bazı yayınlardır. Bu yayınların tümünün üzerinde tek tek durma gereği yok. Sadece birkaç tanesine örnek olarak değineceğim.

Örneğin uzun süre yayınlanan "Su" "oluşum" ve "Dönemeç" dergileri ne tür bir işlevi yerine getirdiler? Hangi ihtiyacı karşıladılar? "Oluşum" dergisinin kapağında "Aylık sanat ve düşün dergisi" diyor. Ama bu derginin içeriği bomboş. İçinde "Düşün"den başka herşey var, sadece "Düşün" yada düşünce" yok. Yine 1987'de "Nitelik" diye bir dergi yayımlandı. Bu derginin kapağında da "Aylık Sanat, Bilim, Felsefe Dergisi" diyor. Bu niteliksiz "Nitelik" dergisinin gerçekten ne için çıktığına (neden yayımlandığına) bir türlü anlam veremedim. Derginin çıkan ilk üç sayısında (Sayı: 123.) Bilim ve felsefenin B ve F'si bile yok. Oysaki felsefe dalında "den" yayınevini çıkardığı "Felsefe dergisi" var ve bu dergi gerçekten de felsefi konuları işliyor. Güya bir bilim ve felsefe dergisi olan "Nitelik" dergisi bu dergi yanında fuzuli kalıyor. Yani hiçbir işlevi kalmıyor.

"Üç Nokta" adlı dergi niçin çıktı? Belli değil(!). Toplumun herhangi bir kesimine hitap etmeyen (salt entellektüel tatmin için) bu tür dergilerin yayınlanması kağıt ve mürekkep israfından başka herhangi bir işlevleri olmuyor.. Zaten bu tür niteliksiz dergiler bir okuyucu kitlesi de bulamadıkları için birkaç sayı sonra kapanıyorlar. "Üç Nokta" dergisinde üç (3) sayı çıktıktan sonra üç noktayı üst üste koyarak kapandı.

Sanat, kültür ve edebiyat alanında peyodik bir yayın sürdüren ve bu dallarda önemli bir yayın işlevini yerine getiren "Düşün" sonraki adıyla "Yeni Düşün" dergisi ise bu alanda yayınlanması gereken bir dergidir. Bu dergi şimdi içeriğini

daha da zenginleştirerek üç ayda bir çıkacak.

Sanat, Kültür alanında yayınlanan dergilerden son olarak örnek vereceğim dergi Adalet Çutsay'ın sahibi ve sorumlu yazı işleri müdürü olduğu "Edebiyat Dostları" adlı aylık kültür sanat dergisidir. Bu derginin şimdiye kadar çıkan toplam 24 sayısının da okudum. Her sayıda sürekli aynı imzalar (birkaç kişinin) ve uzun uzun anlamsız yazılardan başka bu dergide bir şey yok. Dergide kültür sanat dalında herhangi bir yenilik yok. Derginin her sayısı bir önceki sayının bir kopyası, ya da tüm sayılar birbirlerinin karikatürleri gibidirler. Bir kültür dergisi olan bu "Edebiyat Dostları" dergisi edebiyat dostlarına hangi kültürü vermiş? Kitlelere, emekçilere ne tür bir sanat ve kültürü empoze etmiş? Kimlerin ufkunu kültür alanında genişletmiş? Yine bu dergi Türkiye'deki ezilen halkların kültür sorunlarını dile getirebilmişmidir? (Ne yazık; Türkiye'de bunca kültür dergileri kürt kültürünün sorunlarına değinmezken, bir gençlik dergisi bu soruna değinmek zorunda kalıyor. Gençlik Dergisi "Güneşe Çağrı" 7. sayısı kürt kültürüyle ilgili bir yazıdan dolayı toplatıldı.)

Kültür kavramı yaşamın tüm alanlarında, üretimde, bilimde ve sınıf mücadelesinde insanın kazandığı deneyimlerinin ve bilgilerinin tümünü içerir. Ve aynı zamanda kültür sürekli olarak gelişir, yenilenir ve zenginleşir. Edebiyat Dostları dergisinde bırakın bu tür şeylerin tümünü, bir kısmını da bulmak mümkün değildir. "Edebiyat, devrimci kuşağın eğitiminde büyük rol oynar" der Dimitrov. Ve edebiyatçılara şu çağırıyor: "Bize yardım ediniz. İşçi sınıfı partisine yardım ediniz. Ona mücadele için roman, şiir, hikaye gibi emin silahlar veriniz;" Evet Dimitrov böyle diyor. Ya "Edebiyat Dostları"ndaki edebiyatçılar ne yapıyorlar?

Kültür, sanat, Edebiyat dalında yayınlanan, ama gerçek anlamda işlevlerini yerine getirmeyen daha başka birçok dergi var. Onlara'da ayrıca tek tek değinmeye gerek yok. Teorik-Politik alanda yayın yapan bazı dergilere de kısaca değinmek gerekir.

Bu teorik dergilerin savandığı ideolojik politik tezlerin doğruluğu veya yanlışlığı üzerinde durmayacağım. (Zaten tek bir yazı çerçevesinde 20'yi aşkın teorik derginin ideolojik yapıları üzerinde durmak mümkün değildir.) Sadece bu teorik dergilerin işlevliği ve gerekliliği üzerinde kısaca duracağım.

İşçi sınıfının, devrimci aydınların ellerinin altında öneminin küçümsenemeyeceği, her döneme uygun geliştirecek, ama asla tükenmeyecek bir hazine, doğruluğu ve nihai zaferi tartışma götürmez bir teorisi ve sınanmış, birçok ülkede zaferle taçlanmış pratiği olan Marksiz-Leninizm vardır. Sosyalistlerin bu hazineyi, kendi ülkelerinin somut koşullarına uyarlayarak yığınlara ulaştırmanın yegane yolu devrimci bir organın (Teorik-Politik dergi ve işçi gazetelerinin) periyodik olarak yayınlanması ve emekçi kitlelere ulaşmasıdır.

Türkiye'deki sol hareketin dağınkılığında kaynaklanan ve politik sol hareketlerin birer yansıması olan birçok derginin yanısıra devrimci sosyalist bir platform yayını olan yayınlar da var. Politik sol yapılanmaların yansıması olan ve

fakat bu siyasal hareketlerin direk yayın organları olmayán, bu varolan politik hareketlerin ideoloji ve politikasını savunan, o siyasal düşüncelerin kitleler içiresinde yaygınlaşmasını sağlayan bu tür dergiler kendi üzerine düşen görev ve işlevlerini yerine getiriyorlar. Tabiki bu yayınlarda, dergi sayfalarında ne tartışılıyor? Sosyalist teorinin hangi temel sorununa açıklık getiriliyor? Kitlelere ne tür bir hedef gösteriliyor? vb. Bunlar ayrı sorun. Bu türden birçok derginin teorik bocalama içerisinde oluşları ve kısır bir tartışma döngüsüne kapılmaları bu dergilerin önündeki devrimci ufku karartıyor. Fakat yine de bu tür dergiler kendilerine göre bir işlevi yerine getirdikleri için, yayınlanmaları gerekli ve zorunlu olan birer organdır.

Bu tür dergilerin yanısıra politik bir eğilimin yayın organı ile sınırlı olmayan ve demokratik-sosyalist bir platform yayını olan dergiler de önemli bir ihtiyaç var. Örneğin: Mayıs dergisi (4 sayı çıktıktan sonra yayını durdurdu) böylesine bir platform yayınıydı ve sol basın içerisinde olması zorunlu olan ve yayın yaşamını sürdürmesi gereken bir yayındır.

Marksizm-Leninizm'in ülkenin özgül koşullarında uygulanması, bu ideolojik ve politik perspektifin açılımı, teorik sorunların tartışılması ve kitlelere çözüm yolunun gösterilmesi, özcesi örgütlü mücadelede ve kollektif çalışmada yayının rolü büyüktür. Teorik bir keşmekeşlik ortamında, bulanıklığı gidermek, eldeki silahla hedefi vurmak için, yeni "önce devrimci bir teori" ilkesinden yola çıkarak, onu devrimci bir pratikle bütünleştirmek kendisini dayatan en büyük görevdir. Türkiye'deki mevcut kaos ortamında teori adına teorisizliği üretenler, teoriyi sade ve sadece Stalin'e küfür etmede bir araç olarak kullananlar, sosyalizm hedefini saptırıp soyut bir demokrasi hedefiyle yetinenler, kendi ülkelerinin özgül sorunlarıyla ilgili dergi sayfalarında sadece tek bir yazıya yer verirken, dış sorunlarla ilgili olarak onlarca yazıya yer verenler, kendi ülkelerinin somut şartlarının somut tahlilini yapmadan, stratejik hedeflerini belirlemeden, ülkelerinde gündemde olan devrimi tahlil etmeden doğmatizme saplananlar. Bu tür anlayışlara karşı politik dostluk temelinde ideolojik mücadele vermek devrimci sosyalist bir yayın organının yayın politikasının temelini oluşturmalıdır.

Kendisine teorik-politik yayın organı süsü veren birçok dergi gerçekten teoriyi kavramamış. Nedir teori? Teorinin pratikteki yansıması nasıl olur? Teori nasıl kaleme erişir? Bu sözümona teorik dergilerde bir açıklık yok. Özellikle şunu belirtmem gerekir. Şu gerçek hiç unutulmamalıdır, teori nesnel gerçekliğin bilince düşünsel olarak yansımasının temel biçimidir. Yani teori, objektif gerçekliğin insan bilinciyle yorumlanmasıdır. Teori bir nesnenin geçirdiği fenomen ve süreçleri, diyalektik ve tarihi meteryalizmin ışığı altında açıklanmasını yaptığı gibi henüz olmayan ve bilinmeyen nesnelere gelecekteki süreçleri konusunda da tahminlerde bulunabilir. Bu tahminler bazen Marks, Engels ve Lenin'de de görüldüğü gibi pratik tarafından doğrulanır ve bilimsel bir statü kazanır. Bazen de tersi sözkonusu olabilir. Yani teorik olarak öne sürülen varsayımlar pratik karşısında mahkum olur.

Ancak ve ancak "önce devrimci bir teori" ilkesinden yola çıkarak, onu devrimci bir pratikle bütünleştirdikten sonra teori kemale erişmiş olacak. Yani teori, pratiğe dayandığı, pratik tarafından sınanarak doğrulandığı ve desteklendiği zaman pratikle kopmaz bir bütünlük sağlar. Pratik de teorinin köşe taşı, itici gücü ve temel doğruluk ölçütüdür. İkisi arasında hem çelişki, hem de kopmaz bir diyalektik bağ vardır. Marks'ın belirttiği gibi "Teori.. yığınları kucakladığı zaman maddi bir güç haline gelir."

Ve şu gerçek de belleklere iyice kazınmalı ki, teorik irdelemeler mutlaka doğru ve dokunulmaz değildir, bilakis pratiğin yol göstericisi olan teori, pratik eyleme yansıtış biçimiyle sürekli kontrol edilmeli, denetlenmeli, eleştiri yoluyla katkıda bulunulmalı ve zenginleştirilmelidir.

Türkiye'de yayınlanan teorik dergiler (Şimdi yayınlanmayan "Yapıt dergisi" "II. Tez kitap dizisi" "Yeni Açılım" "Türkiye Sorunları dizisi" "İşçiler ve Toplum" II. sayıdan itibaren "Yeni Öncü" dergisi "Sınıf Bilinci" dergisi "Gelenek Kitap Dizisi" "Sorun Birlikte Sosyalist Dergi" vb.) bu dergiler yukarıda belirttiğim şekilde teori ve pratiğin diyalektik birliğini sağlayabiliyorlar mı? Sakat ve çarpık bir teoriyle yayın yaşamını sürdüren teorik dergiler (tümünü kastetmiyorum) kitlelere mal olabilirler mi? İşçi ve emekçilerin yolunu aydınlatabilirler mi?

Yukarıda isimlerini saydığım dergiler üzerine birkaç söz söylemek gerekir. **İŞÇİLER VE TOPLUM:** Troçki'nin bazı düşüncelerinden de etkilenen bu dergi, eklektik bir düşünce yapısına sahip. Özellikle İngiliz sosyalist işçi partisinin eskimiş teorisini ısıtıp ısıtıp piyasaya süren "işçiler ve toplum" kitleler içerisinde gelişme zeminini bulamaz, haddi hesabı olmayan bir Stalin düşmanlığıyla bir yere varamaz, bu anti-Marksist-Leninist teorisıyla işçilere ve topluma yol gösteremez. "İşçiler ve toplum" kitap dizisi yukarıda kısaca belirttiğim işlevi dışında herhangi bir işlev yerine getirmiyor. "YENİ AÇILIM" Türk Solu içerisinde en sağ cenahta olan bir dergi. Bu dergi Sol adına saçıcılık yalpazesinde "SAÇAK" dergisiyle rekabet halindedir. "Yeni Açılım" temel teorik tezleri "Nato'dan çıkmamak, İMF ile ilişkileri kesmemek, biran önce AT'na girmek, Türkiye'nin sorunlarını kapitalist rasyonaller içinde çözmek, Misak-i Milli sınırlarına toz kondurmamak, icazet sınırlarını aşan herhangi bir eylemde bulunmamak, Sosyalist bir iktidar hedefi yerine burjuva demokrasisini hedefleyerek demokrasicilik" oynamak vb. Daha da çoğaltılabilir. Yeni Açılım'ın temel tezlerini oluşturuyor.

"SORUN birlikte sosyalist dergi" özellikle ulusal sorun konusunda çok ürkek devranan bir dergi. Teorik alanda SORUN dergisinin önemli eksiklikleri var. Türkiye'de gündemde olan devrim (Demokratik Devrim mi? Sosyalist Devrim mi?) üzerine şimdiye kadar doyurucu bir teorik yazı yayınlanılmadı. Türkiye'deki sınıfların yapısı, mevzilenmesi, ittifaklar sorunu, mücadele biçimi ve devrimci sürecin izleneceği seyir konusunda dergi sayfalarında (ve Sayın Sırrı Öztürk'ün 4 kitabında da) net bir görüş yok. Fakat Sorun Dergisi'nin temel halka olarak yakaladığı doğru bir tezi var, o da "Türkiye'de bir işçi sınıfı partisinin olmadığı" görüşüdür. Bence de bugün Türkiye'de ne legal nede illigal alanda gerçek

anlamda Marksist-Leninist bir parti yoktur. Parti, sınıfsal mücadelenin bir ürünüdür. Her partinin bir sınıf temeli vardır. Bugün Türkiye'de savunulan salt bir "sol parti" "Demokratik Parti" "Cephe Partisi" "Geçici Parti" vb. parti anlayışları yanlıştır. Bu türden bir "Sol, demokratik halkçı, cephe, geçici vs.) parti ülkede sosyalist devrimi yapabilir mi? Sosyalizmi inşa edebilir mi? Sınıf mücadelesi içinde örgütlenip güçlenen bir Marksist-Leninist işçi sınıfı partisi mi? Yoksa "burjuva demokrasisi" mücadelesi için bir geçici sol parti mi? Kanımca parti sorununun odak noktası yukarıdaki soruların cevabında yatıyor. Bugün Türkiye'de işçi sınıfının politik hareketi açısından siyasi bir boşluk var. Ne legalde nede illigalde gerçek anlamda bir işçi sınıfı partisi (Marksist-Leninist bir parti) yoktur. Türk devrimci sosyalistlerinin hedefi bunu yaratmak, siyasi boşluğu doldurmaktır. Şimdiye kadar işçi sınıfı ve sosyalist hareket böylesine bilimsel sosyalist bir partinin yokluğunun sancısını çekiyor. Türk devrimci sosyalistlerinin hedefi (Kürt devrimcilerinin değil) şu olmalı: "Türkiye'de bugün ana halka, sınıfa bağlı, devrimci, komünist bir parti yaratma kavgasıdır." Yukarıda kısaca belirttiğim çerçeve doğrultusunda bakıldığında "SORUN Dergisi"nin hedeflediği işçi sınıfı partisi anlayışı doğru bir görüştür.

"II. Tez Kitap Dizisi" Akademik tartışmadan öte, pratikle ilgili herhengi bir işlevi yok. Ama yine' de değişik teorik sorunları irdeleyen yayınıyla yayın yaşamını sürdürmesi gereken bir dergidir.

"YENİ ÖNCÜ" Dergisi: kendi içlerinde sosyalizm ve demokrasi sorunlarını tartışıyorlar. Netleşmeleri için bu tür sorunların tartışılması gereklidir. Bir işlevi yerine getiriyor.

"SINIF BİLİNCİ" Teorik-Politik Dergi": Tüm ideoloji politikasını Anti-Stalin üzerine inşa eden, Stalin düşmanlığı doğrultusunda habire sürekli teori üreten bir Troçkist Sınıf Bilinci dergisinin savunduğu teori şimdiye kadar pratikte sınanmadığı için (çünkü Troçkist Hareket Aydın çerçevesini aşmıyor, işçi ve emekçiler arasında taban bulamıyor, onları örgütleyip mücadeleye kanalize edemiyor, ciddi bir iktidar mücadelesi içerisine giremiyor, tek ülkede sosyalizmin kuruluşuna inanmıyor, dünya devrimi beklentisi içerisinde kendisini avutup, ömür tüketiyor.) Bunlar pratiksiz teoriyle kendi kendilerini tatmin ediyorlar. Bu konuda genel bir şeye değinip, bir hatırlatma yapmam gerekir.

Bilindiği gibi Marksizm-Leninizme ortodoksça sahip çıkanların önündeki en büyük görevlerden biriside devrimci sosyalist mücadeleyi rayından saptırmak isteyen sapmalara ve her türlü, sosyalizm dışı akımlara karşı ideolojik mücadeleyi yükseltmek ve sürdürmektir. Faşist darbeler sonrasında işçi sınıfı ve sosyalizm adına ortaya çıkan değişik sapma akımlar belirli bir gelişkinlik gösterirler, ama onların bu gelişmesi geçicidir. 12 Mart'tan sonra Türkiye'de Maoculuk akımı gelişti, ama bugün Maoculuk hem dünyada hemde Türkiye'de iflas etti. 12 Eylül'den sonra da Troçkist akım gelişmek istiyor, ama onun da bu gelişmesi geçicidir. Geçmişte teorisi ve pratiğiyle iflas etmiş bir hareketi yeniden canlandırmak, sanıldığı kadar kolay birşey değildir. Fakat Troçkistler bugün

çıkardıkları birden fazla yayın (İlk Adım, Sınıf Bilinci, Yeni Yol vb.) furyalarıyla devrimci mücadeleyi bulandırmak istiyorlar. bu bağlamda soruna bakıldığında Marksist-Leninistlere düşen en temel görevlerden biride Troçkist harekete karşı kararlı bir ideolojik mücadele vermektir.

“GELENEK KİTAP DİZİSİ”: Teorik bir yayındır. Şimdiye kadar 25 (yirmi beş) sayı yayınlandı. Tüm sayılarında sosyalizmin değişik sorunlarını tartıştı, değerlendirdi. Aslında Gelenek'in 25 sayısı üzerine genel, toplu bir değerlendirme yapıp, bu derginin (ya da kitap dizisinin) görüşleri eleştiri süzgecinden geçirilmesi gerekir. (Tabiki buda başlı başına çok uzun bir yazıyı gerektirir.)

Genel olarak Türk Solu'nun geçmişini irdelediğimizde, geçmişte yapılan ideolojik-Teorik tartışmalara, kısır polemiklere baktığımızda bir çok siyasi grupların sık sık makyavelist yöntemlere baş vurduklarını, birbirlerini yıpratmak ve bu yoldan başarıya ulaşmak için yalan-yanlış bilgilere dayalı süpekülasyonlar üretecek objektif gerçekleri bile çarpıtmaya, tersyüz etmeye çalıştıklarını rahatlıkla görürüz.

Ve yine sol siyasi grupların iç ayrışmalarında, iç tartışmaların devrimci kamuoyuna yansıdığı dönemlerde tarafların birbirlerini, birlikte çalıştıkları geçmişlerini de inkar edecek bir düzeye varan suçlamalarla vurmaya, karalamaya çalıştıkları görülmüştür, görülüyor. Oysa sol siyasal grupların birbirlerine karşı tavırlarında gerekse kendi iç sorunları karşısında tarafların, her zamankinden daha fazla devrimci tutarlılığa ve dürüstlüğe gereksinimleri vardır. Onun için dürüstlük devrimci, sosyalist eleştirinın ölçütüdür. Ve bu tutum devrimci hareketin genel çıkarlarının dayattığı bir zorunluluktur, bir kuraldır.

“Yeni Çözüm, Yeni Demokrasi, Atak, Özgürlük Dünyası, Yeni Aşama, Hedef, Emegın Bayrağı, Çağdaş yol vb.” Devrimci Demokrat yayınlara değinmedim, çünkü bu yayınlar kendilerine göre bir görevi, işlevi yerine getiriyorlar. Fakat bu yayınlar için özce şu söylenebilir. Küçük burjuva devrimciliğinin bir yansıması olan bu yayınların hiçbiri “Demokratik Devrim” hedefini aşamıyor. Türkiye'nin önündeki devrimci adım olan sosyalist devrim, sosyalist iktidar perspektiflerine doğru bir yaklaşım gösteremiyor. Ve bu yayınlardaki teorik-siyasal tıkanıklık buradan kaynaklanmaktadır.

Teorik-Politik dergilerin yanısıra işçi ve emekçilere yönelik yayın yapan işçi/kitle gazetelerine de bir göz atmak gerekir. Şunu genel olarak belirteyim ki gerek teorik-politik dergiler olsun, gerekse de işçi gazeteleri olsun genel kural olarak devrimci bir yayın organının esas görevi; kolektif ajitasyon, kolektif propaganda ve kolektif örgütçü görevini başarıyla sürdürmesi, her kademedede kolektif işbölümünün sağlanması, redaksiyon, yani yazı kurulu temel alınarak, radaksiyonla en canlı ilişki içinde olan muhabir ağının örgütlenmesi ve giderek muhabir gruplarının oluşturulması ile bu ağ tamamlanır.

Bu tür yayınlarda yazı kurulu, muhabir ağının temelinde kurulmalı ve şekillenmelidir. Yazı kurulu muhabir gruplarından gelen öneri, eleştiri ve görüşleri dikkate alarak ajitasyon ve propagandanın ölçütünü saptamalıdır. Çünkü

muhabirler, redaktörlere nazaran yığınlarla daha içli dışlıdır, daha canlı ilişkiler içerisinde. Muhabir gruplarının çalışma alanları, fabrikalar, tarlalar, kooperatifler, cemiyetler ve okullardır. Redaktörler buralardaki yaşam şartları, iş koşulları ve ön plana çıkarılıp ajitasyon alanında kullanılacak sorunları, buralarda çalışanlar kadar bilmezler, bilseler dahi onlar gibi duyamaz, yaşayamazlar. Bu alanlarda en büyük görev, bu tür yerlerde çalışan muhabirlere düşer.

Bugün Türkiye'de çıkan hemen hemen tüm sol dergi ve gazetelerde kısa haber ve yorumlar yayınlanmaktadır. Devrimci yayın anlayışının bir gereği olarak haber ve yorum sorununa'da değinmek gerekir. Bu konuda yine en büyük görev muhabirlere düşmektedir. İlk haber toplama tekniğine çok dikkat edilmelidir. Burjuva basınında çalışan muhabirler gibi "pireyi deve yapıp" haber üretmek yerine, devrimci dürüstlük kuralları çerçevesinde, abartmalara girmeden olayları doğrudan sebepleri ve doğan sonucu objektif gözlemleyerek haberler kaleme alınmalıdır. Meydana gelen her olayı yada yapılan her eylemi, bundaki eksiklik ve başarıları birlikte ele alarak eylemin büyüklüğü ve küçüklüğü ayrımı yapılmadan kaleme alınıp redaksiyona gönderilmelidir.

Yayın-Dağıtım işine de kısaca değinecek olursak: Bilindiği gibi Türkiye'de gazete, dergi ve hertürlü yayın dağıtımını tekeline bulunduran büyük dağıtım kuruluşları sol dergi ve gazetelerin dağıtımını yapmamakta bunların satışını engellemektedirler. (Gemada ve Hür dağıtımın bayi ve satıcılara gönderdikleri "Genelge" hatırlardadır.)

Şimdi burada bu sol, sosyalist dergi ve gazetelere düşen en büyük görev yayın dağıtımını kollektif ve en geniş bir biçimde yapmalarıdır. Bu yayın organlarının kardoları, muhabirleri ve taraftarları yayın dağıtım çalışmalarında elden satışa ağırlık vermelidirler. Elden yayın dağıtımını, yayını verip parasını almakla sınırlandırılmamalıdır. Yayın verilen kişinin adresini, yerini öğrenip, onunla sıcak ilişkiler kurulmalıdır. Ve eğer varsa (ki muhakkak vardır.) sorunlarına eğilinmelidir. Eğer o kişi yayını okumakta yada yazıları anlamakta güçlük çekiyorsa, onunla sabırlı bir biçimde okumalı, daha basit ve günlük yaşamdan örnekler verilmelidir. O kişi veya kişilerin önerilerinin, eleştirilerinin olup olmadığını uygun yöntemlerle öğrenip bunları redaksiyona iletmek gerekir. Bu görev başlanıldığı an, yayın gerçekten kollektif örgütçü kimliğine kavuşmuş olur. Yukarıda kısaca değindiğim bu yayın-dağıtım çalışması örgütlü mücadelede kollektif çalışmaya denk düşen bir durumdur.

Aslında Türkiye'nin özgül koşulları gözönünde bulundurularak tüm sol, sosyalist dergi ve gazeteler birleşip güçlü bir yayın-dağıtım ağını oluşturabilirler.

Yazıyı sonuçlandırırken tekrak kısaca şunu belirteyim. Her yayın organı bir ihtiyaçtan doğar, ve bir işlevi yerine getirir. Ama bunun yanında herhangi bir işlevi yerine getirmeyen, fuzuli yayınlar da çıkıyor. Bu tür işlevsiz yayınlar (ki yazımda birkaçının isimlerini vererek değindim) mürekkep ve kağıt israfından başka bir işe yaramıyorlar.

UZUN BİR YÜRÜYÜŞ

Dedelerimiz anlatıyordu:

Tarih, uzun bir yürüyüşü o zaman

- Acılar ağulara demleniyordu-

Yüreğimiz henüz güftesini yazıyordu
şarkılarımızın

Delâlim,

Yeşillikler içindeki o koskoca alemde

Bir çöldeki kavurucu sıcaklık gibi

Açtık, susuzduk, dermansızdık....

Gün oldu: kandırıldık, kurşun sıktık komşumuza

Gün oldu: uyutulduk, vaadler üzerine

Gün oldu: ödüllendirildik, ihanetlere görevlendirildik

— Ağular demlenmişti, sabır kabuk bağlamıştı—

İki gözüm

Acılar sağanak bir yağmurda artık

Sayrılık, kıtlık kasıp kavruyordu

Kıran girmişti ocaklarımıza

Dualar kurtarmıyordu

Ağlıtılarımızı yakıyorduk ölülerimize

Yemenler misali tutuklamalara

—Sabır tükeniyordu, kabuk çatlamıştı—

Babalarımız anlatıyordu:

Ve biz devraldık nöbeti, geleceği kurtarmak üzere

Çağırma zamanı gelmişti artık türkümüzü

Uyanma zamanı gelmişti kan uykulardan

Katliamlar, darağaçları, işkencelere
siper ettik göğsümüzü

Ve sürgünler... sürgünler...

Elimizden, toprağımızdan el çektirildik

Sürüldük uzaklara...

Gözümün nuru,

Sabrettik, dayandık, direndik!

Sevdalara nakış işledik.

Umudu paslandırmadık

Yitirmedik inancımızı

Ve türkü çağırdık kavgalara

—Kabuk yarılmış, bıçak kemiğe dayanmıştı—

İşkenceler, idamlar, zindanlar...

Ve toplu katliamlar

Ve zulmün binbir çeşidi

Ölüm oruçları, açlık grevleri, pişmanlık yasası...

Ve acılardan acı beğen

Ve demeçlerde huzur Türkiye'si (?)

ŞİİR KÖŞESİ

Dizimizin dermanı,
Yaşam bir koşuysa:
Biz bu koşunun en iyi yüz metresini koştuk
Yaşam bir türküyse:
Biz bu türküyü en güzel şekilde söylemeye çalıştık
Yaşam bir çocuksa:
Biz bu çocuğu en iyi şekilde büyüttük
Ellerimizle, yüreğimizle, beynimizle

— Oğullara —

Şimdi sıra sizde
Umudumsun, güvenimsin, yarınımsın!....
10 Şubat 1988
Hüseyin ELÇİ

YÜREĞİM TÜRKÜLERE AYARLI

Kapanır kanayan yaran
Diner sızın
Dirilir elbet can çekişen umudun
Ve açar bir gün yüreğinde sevda çiçekleri
Kaynayıp coşar o zaman sevinç pınarları
Türkü çığırırın yüzün Güneşe dönük
hem de nasıl coşkulu
Bahar tazeliği kaplar bedenini
Tenin iğde kokar, gül kokar
Kır çiçekleri elvan elvan
Sesin yanık türkülere ayarlı...
Bir sen mutlusun bir de ben
Bir de özgürlüğün haritasını çizen halkımız

Elele verip acıları yenerken
Halay tuttuk dambaşlarında korkusuz!
Hey hey
Hüzünü ve yılgınlığı terkettik
ÖZGÜR ve yaşam dolu yarınlar uğruña

El değmemiş umutlarla
Ve direniş türküleriyle
Çıktık kavga meydanlarına
Hey hey
Selam olsun savaşınlara!..

Mayıs 1989
Hüseyin ELÇİ

BASIN AÇIKLAMASI

Aylardır olağanüstü hal kanununun uygulandığı Doğu illerindeki baskılar çeşitli boyutları ile sürüyor. Köy boşaltmalar, insanların yakılması, ormanların yakılması, Askeri yetkililerin tehditleri, baskılar gözaltına almalar olağan olaylardan sayılmaya başlandı.

Enson baskı yöntemi ise insanları yargılanmasız suçlu edilmesi ve sürgüne gönderilmesi. Sürgün cezası Ceza Kanunundan çıkarılmalı yıllar oldu. Şon olarak genel güvenlik gözetimi cezasında sürgün cezası olduğu ve insan onuruna yaraşır bir ceza olmadığından kaldırılmıştır.

Tüm anti demokratik ve baskıcı yapısına rağmen 1982 Anayasası dahi insan onuruna yaraşmayan sürgün cezasının uygulanmasına imkân tanımamıştır. Kaldı ki, Türkiye İnsan Hakları Evrensel Beyanamesini, Helsinki nihai senedini ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesini imzalamış ve onaylamış bir devlettir. Bu sözleşmeler insan onuru ile bağdaşmayan cezaların uygulanmasına engeldir.

Kürt kökenli vatandaşların yoğunlukla yaşadığı bölgeler insan haklarının en açık biçimde ihlal edildiği bölgelerdir. Olağanüstü Hal Kanunu ve Uygulaması bu bölgede sıkıyönetimi sürekli kılmaktadır. Bu Kanun insanları suçlamayı mahkemelerin tasarufundan çıkarmış bu yetkiyi idareye vermiştir. Kaldı ki insanların idare tarafından sürgüne gönderilmesi için suçluluğunun ispatı dahi gerekmemektedir. İdarede bu yönde bir kanının oluşması yeterli görülmektedir. Ceza hukukunun en temel prensibi olan 'kanunsuz suç olmaz' ve 'yargılamasız ceza olmaz' ilkeleri ihlal edilmiştir. başlatılan sürgünler, idarenin keyfiliğine dayalı böyle bir uygulamadır.

Sürgün geçici olarak durdurulduğu halde Siirt ve Tunceli'den sürgün edilen dokuz kişinin sürgün kararı iptal edilmemiştir. Olayın durdurulması insan hakları ihlallerinin hükümetçe de bilindiğinin kanıtıdır.

21. yüzyılın eşğinde insanların sürgüne gönderilmesi politikası hükümeti, dünya ve Türkiye kamuoyu önünde izahı imkansız bir sorunla karşı karşıya getirmiştir.

İnsan hakları ve temel özgürlüklere aykırı olan bu uygulamayı şiddetle protesto ediyoruz.

Hükümeti ve parlamentoyu sürgün uygulanmasına derhal son vermeye ve dokuz kişi hakkında verilen sürgün kararını iptal etmeye çağırıyoruz.

İnsan Hakları Derneği

TC Olağanüstü Hal Bölgesinde Yaptığı Katliamlara Yeni Birini Daha Ekledi

Faşist TC. ordusu son günlerde Kürdistan'daki insan hakları ihlallerine her geçen gün biraz daha, **Saddamvari** yaklaşımlar içine giriyor.

Son olarak, Silopi'de işlediği cinayetleri gizleyemeyen faşist TC, halkı ve devrimci-yurtsever kişi ve kuruluşları karşısına aldı.

Araştırma yapmak amacı ile bölgeye giden değişik siyasi parti heyetleri, sorunu TBMM'ye götüreceklerini belirterek, Kürt halkının **sadık dostları** konumuna girmek için ellerinden gelen çabaları sarfediyorlar.

Ne var ki sorun; bir Silopi'de ya da X,Y, Z bölgesinde uygulanan kıyımı açığa çıkarmakla halolmuyor. Topyekün Kürt halkını kendine düşman görenler, şimdi de bölgedeki insan hakları ihlallerini mi araştıracaklar?

Olağanüstü Bölge Valiliğinin her açıklamasında kullandığı “dur ihtarı yapıldı, teröristler ateşle karşılık verince...” gibi sabit kelimeler ne yazık ki, “basın” tarafından da her gün gazetelerde kullanılıyor. Bu yüzden matbaalar son günlerde standart kalıp baskılar çıkarmaya başladı.

Sorunun çözümü ancak ve ancak Kürt halkının kendi özgüçleriyle dayatılan savaşı kazanması ile mümkün olacaktır. Geçici çözüm ve öneriler gelişen devrimci muhalefeti yolundan saptıramayacaktır. Halkımızın özgücünden şüphe duyanlar, Kürt halkına karşı savaş açılmışken, kendileri O'nun adına parti kuranlar, şunu unutmayın!.. O partileri kimin adına kurduğunuzu elbette ki soracağız. Kürt halkının gelişen mücadelesini rayından saptırmak isteyenlere karşı da savaşmak gibi bir görevle karşı karşıyayız.

Öte yandan Bölge Valiliğinin yaptığı açıklama çok ilginç. “Şimdilik güvenlik güçleri hakkında soruşturma açmayı düşünmüyoruz”. Gerçi açsalar da bir şey deyişmeycek. Tuzla'da açıldı da ne oldu? Yeşilyurt'ta açıldı da ne oldu? Kasaplar deresinde açıldı da ne oldu?

Yarın mücadele edenlerin olacaktır.

SERDAR CIWAN

www.arsivakurdi.org

**Urfan ALPARSLAN'ı ölümünün
birinci yıldönümünde anıyoruz!..**

**“Onurlu önder,
Büyük komutan!..
Sen,
Bağımsız,
özgür ve demokratik,
Kürdistan yolunda,
Ölüme meydan okuyarak
İleri atıldın;
TSK'nın
Açtığı yeni çığır,
Ve ORK'nın ilkelerini
Kanınla,
Vatan toprağına
İşledin!..
Biz de,
Haykırışlarını
Kulaktan kulağı,
Yayarak,
Nesilden nesile
Devrederek,
Sen'i yaşatacağız!..”**

K. SALEH